

Riksdagens protokoll

2006/07:134

Torsdagen den 30 augusti

Kl. 13.00 – 17.26

Protokoll
2006/07:134

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 augusti.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Matilda Ernkrans* (s) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 28 augusti, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Helena Frisk*.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:677

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:677 Åtgärder för yrkesutbildning inom kriminalvården

av *Lena Olsson* (v)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 13 september 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 18 augusti 2007

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

Interpellation 2006/07:680

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:680 Utanförskapet i IT-samhället

av *Monica Green* (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 september 2007.

Prot. 2006/07:134
30 augusti

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.
Stockholm den 23 augusti 2007
Näringsdepartementet
Åsa Torstensson (c)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Interpellation 2006/07:681

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:681 Järnvägs- och tågstandarden
av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 september 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.
Stockholm den 23 augusti 2007
Näringsdepartementet
Åsa Torstensson (c)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2006/07:679 om statsministerns ansvar för att försvara de mänskliga rättigheterna även i enskilda fall

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Mona Sahlin har frågat statsministern om hans ansvar för att försvara de mänskliga rättigheterna även i enskilda fall.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har gett arbetet för att främja mänskliga rättigheter i världen hög prioritet. I regeringsförklaringen heter det: "Sveriges utrikespolitik ska förena engagemanget för internationellt samarbete med en tydlig röst för demokrati och de mänskliga rättigheterna."

Oavsett om det handlar om att driva MR-frågorna i det multilaterala samarbetet eller i de bilaterala kontakterna är Sverige en stark och klar förespråkare för mänskliga rättigheter. Vi har också kunnat inregistrera vissa framsteg bland annat i den dialog som Sverige eftersträvar med Kina i dessa frågor.

Under vårens möte i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna tillhörde Sverige de starkaste kritikerna mot de kränkningar som alltjämt sker runt om i världen. Det öppenhjärtiga meningsutbytet med framför allt Kuba om de övergrepp som sker där väckte betydande internationell uppmärksamhet, och Sveriges tydliga ställningstagande mötte stort gensvar.

I arbetet med att främja mänskliga rättigheter ingår också att när så är lämpligt ta upp övergrepp mot enskilda. Utgångspunkten måste då vara att alla sådana situationer ska utgå från individens väl och att aktionen ska bidra till att få stopp på det pågående övergreppet. Enskilda männi-

skors öde får aldrig riskeras av i och för sig vällovliga ambitioner att reagera offentligt mot övergrepp.

Regeringen har vid åtskilliga tillfällen under det gångna året agerat till försvar mot kränkningar som har skett och alltjämt sker av enskilda personer. Det har gällt svenskar som utsätts för övergrepp i andra länder liksom andra länders medborgare vars rättigheter kränks.

Det framgår också klart av vad statsministern har sagt, att regeringen på olika nivåer tar upp sådana fall när det kan främja den enskildes sak och inte riskerar att förvärpa hans eller hennes eller de anhörigas situation.

Jag ska gärna säga att denna avvägning ofta kan vara svår. Det handlar ju om att handskas med regimer som inte respekterar det internationella normsystemet. Att oskyldigt drabbade riskerar att utsättas för än värre kränkningar när deras situation uppmärksammas internationellt tillhör dessvärre vardagen. I många fall är den internationella uppmärksamheten naturligtvis också en fördel och fungerar som ett skydd för den enskilde. Men avvägningen måste likafullt ske och utgångspunkten alltid vara vad som är bäst för den individ som är måltavla för övergreppen.

En viktig del av ansträngningarna för att främja de mänskliga rättigheterna bedrivs i dag genom den europeiska unionen och dess gemensamma utrikespolitik. Sammanlagt är det flera hundra enskilda fall som Sverige och EU varje år tar upp i olika sammanhang. Ett av de mest uppmärksammade fallen är Dawit Isaak där våra insatser för att få honom frigiven fortsätter intill den dag som detta mål är uppnått.

Statsministern har också klargjort att den mediala uppmärksamheten inte får vara styrande. En regering ska agera och reagera därför att det finns skäl i sak för detta, inte för att ett särskilt fall råkar väcka mediernas intresse.

Statsministerns påpekande att det finns skillnader mellan en regerings ansvar för att driva MR-frågorna i den offentliga debatten och som ett prioriterat område i det internationella umgänget och dess ansvar för att där så är möjligt stödja enskilda människor som utsätts för övergrepp innebär således ingen ändring av regeringens politik.

Av detta följer att statsministern alldeles självklart i framtiden kommer att ta upp fall där enskilda människors rättigheter kränks.

Anf. 2 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag börjar med att tacka utrikesministern för svaret, men jag vill direkt säga att svaret inte lämnar mig någon ro. Jag blir snarare fortsatt orolig, precis som jag blev före sommaren när jag hörde statsministerns uttalande. Men vi får se om utrikesministern möjligen kan stilla min oro på någon punkt.

Svaret som utrikesministern lämnar är på många sätt mycket tydligt, framför allt på en punkt. I den sista meningen säger Carl Bildt att statsministern självklart i framtiden ska ta upp enskilda fall.

Detta är en oerhört viktig del i utrikespolitiken, för alla nivåer inom politiken, precis som utrikesministern också sade. Det gäller att kunna och våga ta upp enskilda fall när det handlar om svenska medborgare men också när det handlar om medborgare från andra länder som utsätts för tortyr eller får sina mänskliga rättigheter kränkta. Det har genom åren

varit en viktig del för såväl borgerliga som socialdemokratiska statsministrar.

Men om detta nu är så självklart blir min fråga: Varför sade statsministern så oerhört tydligt det rakt motsatta?

Låt mig citera två meningar: ”Jag tar inte upp enskilda fall” och ”Jag sitter inte med personakter på mitt bord och styr”.

Det är därför jag blir orolig, för man säger väl oftast vad hjärtat är fullt av.

Min fråga kvarstår, Carl Bildt. Vad avsåg statsministern med sina mycket tydliga uttalanden? Jag antar att vi ska ta honom på orden.

Anf. 3 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Utrikesminister Bildt och oppositionsledare Sahlin! När dåtidens händelser och samtidens flöden ska tolkas och förstås talas det ibland inom forskningen om historiematerialism respektive historieidealism.

Förenklat kan de båda begreppen förstås på följande sätt. Historiematerialismen, fast förankrad inte minst i marxistisk tradition, ser till produktionsmedlen. Individer och deras öden är av underordnad betydelse i förhållande till själva systemen. Historieidealismen ser till människorna och det unika agerandet som utförs och utförts av stora kvinnor och män. De har kunnat förändra och påverka utvecklingen genom sin fantasi och förmåga, sitt förnuft och samvete.

Fru talman! När Mona Sahlin ställer frågor om den svenska utrikespolitiken i ljuset av att mänskliga rättigheter även försvaras och förklaras i enskilda fall är resonemangen relevanta även om partiegoism kan anas i själva problemformuleringarnas anda.

Enskilda människoöden kan i sig just symbolisera ett bredare förtryck och förtrampande av de mänskliga fri- och rättigheterna. När Nelson Mandela spärrades in på sin fångö i Sydafrika var det inte endast en person som placerades bakom ett galler utan ett orättfärdigt system som genom straffätgården visade sitt ansikte.

När Vaclav Havel kastades i fängelse och tvingades till straffarbete för att han läst fel böcker, skrivit fel dramer och tänkt fel tankar kom han för oss utanför det fängelse Öst- och Centraleuropa utgjorde vid denna tid att bli ett enskilt öde som gjorde att vi begrep och att vi förstod.

Mandela och Havel kom sedan att frigges och var och en som president för sin nation skapa och forma en demokratisk och frihetlig utveckling. De hade knappast kunnat bli historiens skapande individer ifall de glömts bort inspärrade av orättfärdiga regimer.

Listan kan göras längre: Alexandr Solzjenitsyn, Andrej Sacharov, Joseph Brodsky.

Fru talman! Mitt intryck är att den nuvarande regeringen är väl medveten om allt detta. Jag tycker att svensk utrikespolitik präglas av insikt om balans mellan just den generella kritiken och behovet av att ibland ta extra strid för enskilda öden.

Och det finns anledning att berömma Mona Sahlins partikamrat Urban Ahlin som målmedvetet arbetat för att få ut två oskyldigt gripna och fängslade svenskar ur Iran.

Dawit Isaak, som sitter inspärrad i Eritrea, är ännu ett offer för en press- och yttrandefrihet satt på undantag. Dawit Isaak visar att kampen

för det fria ordet måste föras likaväl där som här. Jag är rätt övertygad om att vår regering med öppen respektive dold diplomati värnar om enskilda fall. Lika övertygad är jag om att känsliga förhandlingar och påtryckningar inte alltid lämpar sig för det offentliga ställningstagandet utan hellre samtal, dialog och övertalan regeringsföreträdare emellan.

Utöver enskilda människoöden finns det ibland rent av städer som kan symbolisera kampen för mänskliga rättigheter. För 20 år sedan kunde borgerliga företrädare häcklas i den svenska debatten då de påminde om att Tallinn, Riga och Vilnius inte var platser i dåvarande Sovjetunionen utan fria huvudstäder i tre då ockuperade republiker.

Under den föregående regeringstiden flögs två personer ut från Sverige för att möta tortyr i Egypten.

Fru talman! När Mona Sahlin efterlyser enskilt engagemang finns det all anledning för medlemmar i olika regeringar att också rannsaka sitt eget samvete.

Anf. 4 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag noterar att Mona Sahlin i allt väsentligt instämmer i det som jag anförde i svaret, och det kanske inte är så konstigt att så är fallet eftersom det råder en ganska bred åsiktsöverensstämmelse i dessa frågor i denna kammare.

Mona Sahlin hakar upp sig på en sak som statsministern har sagt och som också förekommer i hennes interpellation, nämligen: Jag sitter inte med personakterna på mitt bord och styr Sverige. Nej, det hoppas jag innerligt eftersom det inte är så som Sverige ska styras. Och det sätter hon i förbindelse med Dawit Isaak-fallet. Men när jag tittar på utskriften av vad statsministern har sagt i just det konkreta fallet när han får frågan i radio om han skulle kunna tänka sig att diskutera det med eritreanska företrädare säger han: Även det skulle kunna vara aktuellt. Han säger också: Ja, gynnar det saken och om det finns en möjlighet ska självfallet även statsministern kunna ta upp det.

Låt mig säga mera allmänt att detta inte är någon ny frågeställning. Jag har varit med om den i en tidigare regering, och Mona Sahlin har suttit i en regering rätt länge. Jag råkar veta att praxis i den regering där Mona Sahlin satt var att den dåvarande statsministern intill ytterlighet var restriktiv med att ta upp enskilda fall i det internationella umgänget. Det ankommer ofta på utrikesministern eller andra. Jag säger inte att det var fel att det var på det sättet, men det var på det sättet. Ibland är det rätt, och ibland ska man göra på ett annorlunda sätt.

När vi till exempel hade det kinesiska statsbesöket här med president Hu Jintao, som var ett mycket bra besök där vi förde en mycket öppen och bra dialog om olika frågor, var inte de enskilda fallen uppe i dialogen mellan statsministern och presidenten. Det var en rätt hårdhänt dialog om mänskliga rättigheter principiellt och inte minst om dödsstraffet. Men jag tog upp en lång rad enskilda fall med min kinesiske motsvarighet utan att vi skickade pressmeddelanden och utan att jag tänker skicka pressmeddelanden nu heller. Det är en avvägning från fall till fall. I en del fall under senare tid har vi skickat pressmeddelanden när vi har tagit upp enskilda fall. I andra fall har vi inte skickat pressmeddelanden och avser inte att skicka pressmeddelanden av den enda anledningen att vi inte tror att det gynnar saken.

Ibland är detta speciellt besvärligt, ska jag säga, när det är väldigt uppmärksammade fall där vi alla känner väldigt starkt att någonting måste göras och att vi måste uppnå resultat men där vi kanske vet att det är andra typer av kontakter och andra typer av dialog som är det som ska främja resultatet. Det kan gälla den allmänna dialogen som vi för i Europeiska unionen gentemot länderna. Hans Wallmark belyste väl hur det ofta handlar om systemen i dessa länder som vi vill förändra. Det är inte det att de förtrycker en enskild individ. Det är det att de förtrycker folk och förstör samhällen som vi vill ändra. Men ibland kan det vara den enskilda individen därför att det är speciellt upprörande i det fallet eller för att använda den enskilda individen för att illustrera systemets brutalitet och grovhet och ibland, inte så sällan, dessvärre allt oftare, handlar det om fall där det är svenska medborgare, ibland med dubbelt medborgarskap, som kommer i kläm och där vi antingen av legala eller av politiska och ofta av rent humanitära skäl har anledning att agera.

Låt mig bara sluta med att försäkra Mona Sahlin om det som hon redan vet, att dessa frågor är mycket viktiga för denna regering. Vi tar upp kränkningarna som princip i brutala system och diktatorsystem. Vi tar upp enskilda individer, ibland med offentlighet och ibland helt utan offentlighet. I denna del är det ingen större skillnad från tidigare regeringar.

Anf. 5 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att uttrycka uppskattning för Hans Wallmarks inlägg. Det var oerhört välformulerat och oerhört väl värt att reflektera över. Och det hoppas jag att vi ska göra i många olika sammanhang och att det är upp till var och en att verkligen våga dra slutsatser, precis som Hans Wallmark gjorde, därför att om principer som vi alla uttrycker och som vi alla ärligt står för inte också kan uttryckas just i enskilda individers rättigheter, vad är i så fall politiken värd? Det är den fråga som Hans Wallmark ställde, och den tycker jag alltid kräver reflexion. Det handlar om många olika områden. Det kan handla om homosexuella som hotas av dödsstraff i många länder än i dag. Det kan handla om kvinnor som hotas av stening därför att de vill gifta sig med en person som inte accepteras. Det kan handla om kinesiska journalister. Och det kan handla om svenskar som av olika skäl hamnar i bekymmer i andra länder. Om detta är vi överens, och jag har inte den minsta anledning att betvivla vare sig Hans Wallmarks eller Carl Bildts uppfattning och ärliga mening.

Men sedan tycker jag att Carl Bildt springer runt själva frågeställningen, och det gör han ofta väldigt galant, också den här gången. Nu uttrycker Carl Bildt att man måste vara restriktiv och att man inte alltid kan använda just den offentliga dialogen. Självklart är det så. Jag har själv suttit i regeringar länge. Jag har ibland tagit upp detta med kinesiska ledare, ibland inte. Man måste använda tillfällen olika. Men min fråga handlade inte om detta, Carl Bildt. Den handlade om ett annat uttalande som jag hoppas att du kan kommentera i nästa inlägg. Den handlar om när statsministern på ett sätt som inte går att misstolka, och inte ens Carl Bildt kan väl misstolka det, sade: Jag tar inte upp enskilda fall. Där startade min oro, och jag tycker att den diskussionen ändå kräver en del funderingar.

Om jag konkretiserar min frågeställning skulle jag kunna säga följande. Vi är helt överens om att man måste vara restriktiv, använda rätt tillfälle för rätt person och aldrig riskera att förvärra situationen för den individ som det handlar om. Men jag ska ta upp ett konkret exempel.

Statsministern träffade den person som har Annika Östbergs öde i sin hand, guvernör Arnold Schwarzenegger. Tog han upp hennes fall? Om han inte gjorde det, varför inte?

Det är väl ett sällsynt lämpligt fall utifrån alla de viktiga kriterier som utrikesministern redogjorde för.

Vi behöver inte orda mer om ifall vi är överens om principerna. Det är vi.

Vad avsåg statsministern och varför tog han inte upp Annika Östbergs fall?

(Applåder)

Anf. 6 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Låt mig kvittera vänligheten från Mona Sahlin. Jag tycker också att det är viktigt att oppositionsledaren använder riksdagens talarstol för att peka på några av de här enskilda människoödena. Det som många av oss svenskar har upprörts av en längre tid är ju det öde som har drabbat Dawit Isaak, förtrycket av yttrandefrihet och förnekandet av rätten att få skriva och yttra sig i tidningar och att använda bokstäverna som sitt verktyg.

Jag tycker att det är alldeles utmärkt att Mona Sahlin till skillnad från både mig och utrikesminister Carl Bildt nämnde den hetsjakt som också förekommer mot journalister i Folkrepubliken Kina och dem som där använder bokstäverna som sitt verktyg att uttrycka sina tankar, idéer och fantasi.

Vi har tidigare nämnt några andra namn: Nelson Mandela, Vaclav Havel, Joseph Brodsky.

Som utomstående iakttagare, för att lyssna till en tidigare regeringsmedlem och till en nuvarande regeringsmedlem, tror jag att man kan sammanfatta diskussionen som att svensk utrikespolitik, när det gäller kampen för mänskliga rättigheter, måste vara hela klaviaturen med samtliga tangenter. Ibland ägnar man sig åt det som Carl Bildt betonar, nämligen den tysta diplomatin och ett samtal mellan olika regeringsföreträdare, ibland gör man det som Mona Sahlin pekar på, nämligen lyfter fram enskilda öden för att manifesteras vårt intresse för mänskliga fri- och rättigheter i olika länder runt om i världen.

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Som regering bör vi ägna oss åt alla dessa frågor, oavsett vilka övergrepp det är. Det är en typ av frågor som vi kanske har kommit att ägna speciell uppmärksamhet. Det är HBT-frågor och människor som är föremål för övergrepp, diskriminering eller egenartad oacceptabel behandling på grund av det. Det har spelat en betydande roll.

Dödsstraffet har vi självfallet alltid varit emot, även i den regering som Mona Sahlin satt i. Där har vi tyckt att vi ska höja Sveriges profil. Vi är en av de regeringar som har bidragit till att höja den europeiska unionens profil. Vi kommer att lägga ett förslag i FN:s generalförsamling om att globalt bli av med dödsstraffet. Vi kommer inte att lyckas med det

omedelbart, men vi har höjt profilen och vi har höjt aktivitetsnivån. I detta fall har vi förvisso också höjt tonläget.

En betydelsefull fråga för varje svensk regering är svenska medborgare som kommer i kläm i andra länder. Det gör de i tilltagande grad eftersom vi rör oss mer. Vi har många fler medborgare med dubbelt medborgarskap. Det skapar en något besvärligare situation i ett antal fall.

Vi ska inte strida för mycket om formuleringar.

Mona Sahlin är intresserad av Annika Östberg. Jag var inte med på det mötet. Det som sades efter mötet var att frågan om Annika Östberg inte togs upp vid bordet. Jag tror att var och en som har lite djup i analysen kan göra sin egen bedömning av vad som ligger i det uttalandet. Jag ska inte gå längre än så eftersom jag inte tror att det gynnar den sak som vi har gemensamt.

Dawit Isaak är ju ett annat tragiskt fall. Jag ser det framför allt som humanitärt. Jag tror att vi ska se det så. Han har i dag suttit fängslad i, om jag har fått rätt uppgifter, 2 166 dygn. Utan att göra sak av detta, men för att illustrera att det inte alltid är så enkelt, vill jag säga att under 1 839 av dessa dygn satt Mona Sahlin i regeringen. Den regeringen gjorde vad den kunde. Det betvivlar jag inte. Vi har under 327 dygn gjort vad vi har kunnat, och har ännu inte heller lyckats. Vi kommer att fortsätta. Vi ser detta som en viktig humanitär fråga. Jag ska inte göra den till något mer än så.

Låt de här två exemplen, som i förenklad form utgående från lösryckta citat som inte alls speglar vad som pågår, illustrera komplexiteten i de frågor som varje regering har att hantera.

Engagemanget kan ingen misstolka. Det är ingen tvekan om att vi i frågor som HBT, dödsstraffet, Kuba – det råkade bli så – och delvis i fråga om Kina på ett rätt avgörande sätt har höjt den svenska profilen.

Anf. 8 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det var mycket klokt, mycket intressant och värt att återkomma till i alla sammanhang framöver. Vi behöver inte återigen betona hur viktigt det är att politiken vågar vara närvarande i alla steg och vågar vara utväljande när det gäller form och sätt. Politiken får aldrig rygga för att alla nivåer måste kunna användas.

I min tankevärld är statsministerämbetet ett oerhört högt och viktigt uppdrag som därmed har en oerhört viktig roll, ibland också i enskilda fall. Jag vill betona min uppriktiga oro när jag inte bara läste ett lösryckt citat utan hörde åtskilliga utvecklingar av statsministern om varför inte statsministerämbetet någonsin skulle involveras i detta. Därav min interpellation.

Jag uppskattar Hans Wallmarks inlägg och Carl Bildts försök att beskriva detta. Med all respekt för att Carl Bildt inte besitter någon telepatisk förmåga och kan svara exakt på vad statsminister Fredrik Reinfeldt avsåg ställde jag min interpellation till statsministern, inte till Carl Bildt. Jag konstaterar att jag får återkomma i andra sammanhang direkt till Fredrik Reinfeldt för att möjligen få fler svar på vad just han tyckte och tänkte.

Lycka till i alla de ansträngningar som jag vet nu sker för att stötta och hjälpa medborgare runt om i världen!

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag kan trösta Mona Sahlin med att det inte behövs någon telepatisk förmåga. Det här är en regering som gör vad den säger.

Det gäller bara att lyssna på vad vi säger, kanske lite mindre på lösryckta citat. Sådana kan vi alla drabbas av. Både Mona och jag har erfarenhet av lösryckta citat. Vi har både producerat dem och konsumerat dem – om jag får använda det uttrycket. Det här är ett sådant fall.

Låt mig ta fasta på en sak som Mona Sahlin sade och som är mycket viktig och riktig. Alla nivåer måste användas.

Hans Wallmarks diskussion handlar mer om det principiella engagemanget. Det är också viktigt.

Om vi talar om enskilda fall har vi i de fall som är aktuella försökt att utnyttja alla delar av klaviaturen. Statsministrar är viktiga. Jag är den sista som ska hävda något annat. Enskilda riksdagsledamöter, talmansresor och utrikesministrar kan också ha sin betydelse, även stundtals den allmänna opinionsbildningen och alldeles säkert andra riksdagspartier och oppositionsledare – oavsett vilka de råkar vara vid varje givet tillfälle.

Jag tror att det ligger ett betydande värde i att vi har en sådan här debatt. Jag tycker att det är bra att Mona Sahlin ställde interpellationen. Jag tycker att Hans Wallmark har bidragit till att fördjupa diskussionen. Det ligger ett värde i att vi har förmåga att ha en dialog mellan regering och riksdag, oavsett partifärg och position. Jag tror att vi är förenade i målsättningen att i de konkreta fallen uppnå det konkreta resultatet.

Vi har alla varit med så länge att vi vet att det inte är alldeles enkelt, men vi har skyldighet att alltid försöka.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2006/07:661 om antalet universitet i Sverige

Anf. 10 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Berit Högman har frågat mig om jag delar universitetskanslerns uppfattning om antalet universitet i Sverige och om jag därmed är beredd att verka i denna riktning.

Regeringens övergripande politik för högskoleområdet syftar till att åstadkomma högsta möjliga kvalitet i forskning och utbildning. Lärosätena måste kunna erbjuda forskning och utbildning som står sig väl i den internationella konkurrensen. Det är en förutsättning för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. För att uppnå detta är det nödvändigt med såväl resurstillskott som förändringar.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2007 (2006/07:1) redan lagt förslag om ökade resurser till forskning med 900 miljoner kronor och om höjda ersättningsnivåer för grundutbildning i humaniora, samhällsvetenskap, juridik, teologi, naturvetenskap, teknik och farmaci med 256 miljoner kronor.

För att nå en högre kvalitet är det, enligt min mening, nödvändigt med en ökad koncentration av kompetens genom att lärosätena profilerar

sig och utvecklar samverkan med andra. Förstklassig forskning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten.

Resursutredningen (U2004:03) har i uppdrag att analysera och föreslå förändringar i systemet för resurstilldelning för såväl utbildning på grundnivå och avancerad nivå som för de direkta statliga medlen till utbildning på forskarnivå och till forskning vid universitet och högskolor. Vidare ska utredaren se över systemet för rätten att benämnas universitet. Ett nytt system bör enligt direktiven utformas så att det främjar prioriteringar hos lärosätena som kan leda fram till en nödvändig profilering och arbetsfördelning i det svenska högskolesystemet. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2007.

Regeringens grundläggande uppfattning är att lärosäten ska utföra sin verksamhet med stor grad av självständighet och frihet. Mot den bakgrunden är det min uppfattning att förändringar bör bygga på lärosätenas egna bedömningar och på frivillighet. Regeringen har bett alla lärosäten att i samband med redovisningen av forskningsstrategierna också redogöra för hur de ser på rollfördelningen inom högskolesektorn. Redovisningen ska lämnas i december 2007. På flera håll pågår för närvarande diskussioner om förändringar, inklusive diskussioner om samgående.

Anf. 11 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, men jag hade faktiskt hoppats på ett kraftfullt avståndstagande från universitetskanslerns utspel. Det hade varit till nytta för den utveckling och det arbete som pågår ute på våra nya universitet och på våra regionala högskolor som nu i stället lägger ned kraft för att man känner en oro och känner sig bekymrade för framtiden. Det är något som statsrådet inte tar tag i.

För vad är förslaget för svar? På vilken fråga är förslaget ett svar? Är det ett led i att se till att vi inte ska ha kraftfulla regionala motorer i form av nytänkande universitet och högskolor? Regeringen snävar ju in antalet utbildningsplatser, och det är de facto så att vi har 550 miljoner mindre till forskning 2007 jämfört med 2006.

De regionala högskolorna och de nya universiteten har helt klart givit många positiva effekter, såväl för individ som för samhälle. Allt fler studerar, såväl i ungdomskullarna som bland vuxengruppen. De mindre universiteten och högskolorna är bättre än de stora på att bryta den sociala snedrekryteringen. Vid Karlstads universitet är ungefär var fjärde student studerande på distans, vilket leder till att vi når helt nya målgrupper för högre studier. Studentbarometern visar vidare att studenter på de nya universiteten är betydligt nöjdare, lärarkontakterna är bättre, boendegarantin är viktig och så vidare.

De mindre universiteten och högskolorna förser Sverige med välutbildade akademiker. Sverige går för högtryck, och det behövs ingenjörer, ekonomer och samhällsvetare över hela vårt land och i alla sektorer. De nya universiteten skapar ofta samarbete med andra – det ska jag återkomma till. Det handlar om spännande flervetenskaplig forskning som skulle vara svår och kanske till och med omöjlig att åstadkomma i en traditionell akademisk värld. Och man har samspel med det omgivande samhället som är oerhört fruktbart för både företags och regioners utveckling.

Vad gör regeringen i ett sådant läge? Jo, fru talman, regeringen stimulerar en diskussion om antalet universitet och låter universitetskanslerns utspel om fem storuniversitet stå oemotsagt. Det är klart att det skapar frustration, inte bara hos mig och varenda Karlstadbo utan säkert också i Växjö, Örebro, Luleå eller någon annanstans i Sverige. Är inte detta ett inomakademiskt resonemang som handlar om kampen om tillgängliga resurser? Då kanske vi ska lösa den frågan i stället, på ett helt annat sätt. Vad är det som säger att storlek och kvalitet är samma sak? Jag kan senare rada upp ett antal exempel på väldigt framgångsrik forskning på de nya universiteten.

Jag återkommer till min fråga: Vad är det för fråga som regeringen söker svar på när man tror att lösningen är stora juridiska enheter? Och vad finns det för empirisk forskning världen över som talar för att denna tes skulle vara riktig?

Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Jag är glad över att Berit Högman skrev interpellationen så vi kan ha den här diskussionen i Sveriges riksdag. Det var nog ganska många som blev förvånade när den nyutnämnde universitetskanslern i sin första större intervju brände av sin målbild att Sverige bara ska ha fem universitet. Många blev oroade för vad det egentligen stod för. Vad var syftet med det? Det fanns en oro framför allt på de många regionala små och medelstora högskolorna runt om i Sverige som har startat ett utvecklingsarbete. Lite grann gav det uttalandet eko från den tidigare diskussionen som vi hade när de här högskolorna kom till och utvecklades.

Jag kan påminna om det i Sveriges riksdag att det inte var helt okontroversiellt när högskolorna byggdes upp. Det förekom diskussioner där de nya högskolorna som har betytt så mycket för tillväxten och utvecklingen regionalt runt om i Sverige föraktfullt kallades för bygdehögskolor. I dag tror jag ingen skulle ta ordet bygdehögskolor i sin mun när man beskriver de universiteten och högskolorna. Men det gjordes då, och det var inte så länge sedan.

Därför måste man ställa sig frågan: Vad bygger det här på? Jag läste TCO:s stora undersökning, en rapport som kom för några månader sedan. Där skrev man: Utan högskolor stannar Sverige. Man beskriver just hela tillkomsten av de här högskolorna och vilken enorm betydelse de har haft för regional utveckling, tillväxt, jobbskapande och framtidstro i många delar av vårt land. Jag tror inte att vi skulle ha haft den starka ekonomiska utvecklingen i Sverige i dag om vi inte hade gjort de stora investeringarna tidigare. Det är så det hänger ihop.

I det svar vi får från Lars Leijonborg svarar han inte riktigt på frågan om han tycker att det är en bra idé med fem stora universitet. Han säger att det ska byggas underifrån. Det är ju väldigt bra att vi är överens om att universitet och högskolor ska ha den självständigheten och möjligheten att påverka sin egen framtid, att samverka och profilering ska växa underifrån. Där är vi helt överens.

Också den tidigare regeringen tog flera initiativ just för att skynda på en utveckling med profilering och samverka därför att det leder till en högre kvalitet både i utbildningen och i forskningen, vilket är helt nödvändigt för det svenska universitetssystemet.

Men den stora frågan som Lars Leijonborg borde kunna svara på är om det här är samma tanke som den om elituniversiteten. Utbildningsministern har ju själv varit ute och sagt att han vill se elituniversitet i Sverige. Är det samma sak här? Är alltså de fem nya stora universiteten de elituniversitet som Lars Leijonborg tidigare talade om?

Min andra fråga som jag skulle vilja ha svar på gäller den oro som har skapats runt om i Sverige: Kan Lars Leijonborg nu lugna de högskolor och universitet runt om i Sverige där man beträffande synsättet att det var byggehögskolor som byggdes upp känner en oro för att det här ska drabba dem och för att regeringen har en plan för att faktiskt minska förutsättningarna att bedriva en framgångsrik utbildning och forskning i hela Sverige?

Det var mina två frågor till utbildningsministern.

Anf. 13 LARS HJÄLMERED (m):

Fru talman! Den nye universitetskanslern Anders Flodström har med sitt utspel om behovet av att minska antalet universitet i Sverige skapat en rejäl diskussion, något som bland annat föranlett den här interpellationsdebatten.

Berit Högman antyder både i sin interpellation och i sitt anförande här att hon inte delar den uppfattningen. Många av oss kan väl yppa någon typ av tveksamhet om antal med mera. Inte heller lovordar hon alliansens utbildningspolitik, vilket heller inte var att vänta i den här diskussionen.

Jag tycker, fru talman, att utbildningsministern i sitt svar ger en bra bild av alliansens utbildningspolitik och av dess ambitioner att åstadkomma högsta möjliga kvalitet i forskning och utbildning.

Jag delar också uppfattningen att profilering, samarbete och ibland också sammanslagning är den väg som högskolesektorn bör gå. Men man bör då utgå från lärosätenas egna ambitioner.

En utveckling med mer av profilering, samarbete och sammanslagning kan resultera i att man får större enheter. Men jag tycker inte att det egentligen är det väsentliga, utan det viktiga är att olika områden inom lärosätena har möjlighet att koncentreras och att växa så att vi i Sverige, i olika delar av landet, kan få institutioner och områden där vi kan befästa och utveckla de starka forskningsmiljöerna och så att vi kan få utbildningar och utbildningsmiljöer av gott snitt.

Som västsvensk – för att ta den utgångspunkten – är jag inte oroad över en sådan här utveckling. Tvärtom tror jag att de lärosäten som finns i västra Sverige utanför Göteborg har goda möjligheter att befästa och utveckla sina positioner.

I Trollhättan finns till exempel Produktionstekniskt centrum som jag tror har goda möjligheter att ge Högskolan Väst en unik roll och en unik profil.

I Borås finns Sveriges textila centrum. Jag tror att Högskolan i Borås tillsammans med i närheten verksamma företag inom konfektion och postorder kan skapa ett fantastiskt kluster som ger goda utvecklingsmöjligheter.

Rätt hanterat tror jag att en ökad självständighet för landets samtliga lärosäten tillsammans med nya pengar och ett nytt resursfördelningssystem som fördelar pengar mer baserat på kvalitet och mindre på *track record* ger möjligheter att åstadkomma den kvalitet som alliansen eftersträvar när det gäller forskning och högre utbildning – en kvalitet som ger studenten en god grund för arbete och kanske vidare forskarstudier och en kvalitet som ger företag och andra tillgång till ny kunskap och nya affärsmöjligheter.

Sammantaget, fru talman, kan jag säga att jag inte delar interpellantens oro i sammanhanget. Tvärtom tycker jag att hon pekar på en del av de möjligheter som finns. Mina exempel från Västsverige är andra exempel. Rätt hanterat har, tror jag, även de mindre lärosätena möjligheter. Man kan ha större institutioner med en tydlig profil där man kan spela en fantastisk viktig roll. Produktionstekniskt centrum i Trollhättan är ett sådant exempel. Man kan rikta sig till flyg- och rymdindustrin och till fordonsindustrin. Detta kan betyda väldigt mycket på sikt.

Min slutsats beträffande detta handlar – riktat till utbildningsministern – snarast om att få höra vilka ambitioner han har när det gäller att förstärka och utveckla lärosätenas frihet och självständighet. I vilken mån kan vi stimulera dem till nämnda profilering? Egentligen är detta ett vidare steg efter det beslut som riksdagen fattade i våras om ändrad tillsättning av styrelserna för universitet och högskolor. Vilka är så att säga nästa kommande ökade frihetsgrader som utbildningsministern vill ta?

Anf. 14 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Även jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Jag vill också rikta ett tack till interpellanten som har väckt en mycket viktig fråga som förtjänar att diskuteras ordentligt i Sveriges riksdag.

Med detta sagt vill jag ändå peka på några, som jag uppfattar, misstag som interpellanten gör sig skyldig till i det resonemang som hon för både i interpellationen och i den debatt som nu förs.

För det första ska man inte låta kvantiteten vara det avgörande, utan kvaliteten ska sättas i centrum. I interpellationen sägs det att det är ett utslag för en elitistisk politik att koncentrera och att satsa på kvalitet. Det är precis tvärtom! Det är ju genom att vi garanterar studenter och forskare förutsättningar för att skapa kvalitet i undervisning och forskning som vi skapar ett samhälle där också de som kommer från mindre bemedlade miljöer har en chans att ta sig fram – alltså raka motsatsen till elitism.

Att ha högre utbildning eller forskning som inte har hög kvalitet är i själva verket att lura människor. Det är att inge falska förhoppningar. Det tycker jag inte att man ska göra.

För det andra – detta tycker jag är intressant i den här debatten – ska man inte stirra sig blind på antalet universitet när man diskuterar kvalitet i högre utbildning och forskning. Jag tror att det finns många andra faktorer som är mycket viktigare än antalet universitet. Det handlar om resurser. Det handlar om kvaliteten. Det handlar om vilken profilering olika högre lärosäten har. Det tror jag i allt väsentligt egentligen är viktigare än hur många universiteten är, även om den diskussionen ofta blir det mest centrala.

För det tredje – detta tror jag är det viktigaste – handlar det om att avslöja eller försöka gå igenom myten om att universitetsstatusen skulle vara det allena saliggörande. Jag tror att både högskola och universitet behövs i ett framtida svenskt utbildningsväsende.

Den traditionella beskrivningen av ett universitet bygger på att alla fakultetsområden ska täckas. Nu har man lite grann gått ifrån det, men åtminstone från allra första början skulle alla lärosäten som kallades för universitet också ha en teologisk fakultet till exempel och utbilda präster, medan de som inte omfattades av universitetsbegreppet inte behövde ha den bredden.

Jag har erfarenhet från två olika akademiska miljöer, först som student och forskare vid Uppsala universitet – ett klassiskt universitet. Senare har jag under ett antal år följt utvecklingen vid Högskolan i Jönköping. Jag tror att båda de företeelserna i svenskt högskoleväsende behövs. De kompletterar varandra.

När jag lyssnar på högskoleledningen i Jönköping säger de: Nej, vi vill inte bli ett universitet. Vi vill inte tvingas ha hela den bredd som ett universitet måste ha. Vi vill satsa på spetsforskning inom områden som är särskilt viktiga för oss och där vi tror att vi kan göra en viktig insats inte bara för Sverige utan också i den internationella miljön, i den internationella forskningen. Låt oss inte bli ett universitet, för då tvingas vi göra en massa saker som vi inte vill ägna oss åt!

Jag tror att vi hamnar helt fel i debatten om vi låter debatten om utbildning och forskning i Sverige handla om universitetsstatus och om antalet universitet.

Jag tror också att den framtida utbildnings- och forskningspolitiken måste bygga på tre olika saker. För det första måste vi koncentrera resurserna, inte minst när det gäller forskning, just för att få kvalitet och skapa goda akademiska miljöer. För det andra handlar det om att värna den akademiska friheten, autonomin. För det tredje handlar det om att vi måste se till att universitetsväsendet – både utbildningen och forskningen – får goda resurser.

Jag uppfattar regeringens politik så att man på samtliga tre punkter driver en politik i nämnda riktning – alltså att resurserna ska koncentreras, autonomin stärkas och resurserna utökas.

Följande fråga riktas till interpellanten och till Mikael Damberg: Hur ser det socialdemokratiska alternativet inom utbildningspolitiken ut?

Anf. 15 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Regeringen har inga planer på att lägga ned något befintligt universitet eller någon befintlig högskola i Sverige. Det finns dock ett undantag, och det är Lärarhögskolan i Stockholm vars verksamhet vi tror bättre passar in i Stockholms universitet. I övrigt har vi inga sådana planer.

Berit Högman frågar: Varför tog Lars Leijonborg inte kraftigt avstånd från den nye universitetskanslerns intervjuuttalande när det kom?

Jag kan säga att jag hade goda tillfällen. Ungefär i samma minut som den intervjun publicerades började medier ringa för att höra min kommentar. Till saken hör att jag i hög grad är ansvarig för att den nye kanslern har fått sitt arbete. I den meningen kunde det kanske vara av intresse om jag på något sätt hade någon kommentar.

Det är många här som har tackat Berit Högman för att hon har väckt interpellationen. I så fall ska vi väl tacka universitetskansler Flodström för att han gjorde sitt intervjuuttalande. Hade det inte kommit, hade interpellationen inte heller kommit. Att jag valde att avstå från att kommentera det beror på att jag tycker, trots att jag inte landar i samma slutsats, att det är en väldigt viktig diskussion han tar upp. Vi får inte vara nöjda med sakernas tillstånd. När man har lyssnat på två socialdemokratiska talare här får man lätt en känsla att det är ganska bra som det är i svenskt högskoleväsende.

Precis som den nya universitetskanslern har jag synen att vi måste vara väldigt kreativa och tänka väldigt djupt när det gäller hur vi kan vässa systemet ytterligare. Vi har inte tillräckligt många undervisningsmiljöer av absolut världsklass, och vi har inte tillräckligt bra forskningsmiljöer som är av absolut världsklass. Vi har några, men i globaliseringens tid behöver ett land som Sverige fler sådana, och därav universitetskanslerns tankegång. Man brukar använda uttrycket kritisk massa. Det betyder att för att bli tillräckligt bra måste underlaget vara relativt stort. Det görs internationella rankingar av universitet. Även om vi är ett litet land och ska vara nöjda med att ett land av Sveriges storlek har fyra fem universitet bland de hundra bästa, har vi inget som tillhör de tio eller tjugo bästa. I sådana här sammanhang räcker det ofta inte med att vara nästbäst, utan man måste vara allra bäst. Då är det lite farligt att man inte har forskningsmiljöer som håller absolut toppklass.

Därför bör det ske förändringar. Vi har tillsatt en utredning alldeles nyligen om hur vi kan gå vidare när det gäller frihetsgrader, något som Lars Hjalmered frågade om. Vi gör nu inför nästa år en mycket stor satsning på resurser till svensk forskning. Min lösning på detta är att öka frihetsgraderna och öka de ekonomiska resurserna för att kunna få fram de forskningsmiljöer av absolut världsklass som universitetskanslern efterlyser.

Anf. 16 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Jag är tacksam för beskedet från statsrådet om att regeringen inte har för avsikt att lägga ned något universitet. Vi ska naturligtvis inte slå oss till ro, och det har aldrig varit min avsikt. Just därför var det som statsrådet nu sade så viktigt, nämligen att det inte är regeringens avsikt att lägga ned något universitet.

Jag kan hålla med Tobias Krantz om att det inte ska stirras blint på antalet. Det är just därför som frågan är väckt. Jag tycker nämligen att det är ett otroligt ålderdomligt sätt att se på saker och ting att diskutera i geografiska eller juridiska strukturer. Vi lever i en internationaliserad värld. Vartenda universitet och varenda högskola har samarbete med massor med andra universitet och högskolor. Karlstad är det första universitetet i Sverige som är ECTS-ackrediterat, som gör att accessen ut i världen är lätt för studenter vid Karlstads universitet.

Centrum för tjänsteforskning har blivit *center of excellens*. Det har man blivit tack vare samverkan med andra universitet och med närområdet.

Ett tredje exempel: Vi bedriver skogsindustriell forskning. Det gör vi med framgång tillsammans med KTH i Stockholm, med högskolan i Borlänge och Mithögskolan i Sundsvall. Hur skulle den konstellationen

se ut? I nästa sammanhang kanske vi samarbetar med ett universitet i Norge eller i USA.

Det är precis så som den akademiska världen måste få se ut och måste få vara. Då går det inte att jämställa storlek och kvalitet, som jag tycker att alliansens företrädare gör i den här debatten.

När Högskoleverket gjorde sin kvalitetsgranskning fick Uppsala universitet 20 utbildningar kritiserade, Karlstad fick 3. Linköpings universitet fick 16 utbildningar kritiserade, Södertörns högskola fick 1, Luleå 2, om jag kommer ihåg rätt.

Låt oss se oss om i världen. I Skottland bor fem miljoner invånare, i Edinburgh finns det fyra universitet. I Boston, som är en liten stad med USA-mått mätt, finns det sju universitet. Var i världen hittar man exempel på att kunskapen växer av att inte delas?

En socialdemokratisk utbildningssyn är att aldrig överge tron om att alla kan och alla vill. Då behövs det en struktur. Det finns ingen som helst motsättning mellan att eftersträva kvalitet i forskningsmiljöer och att eftersträva en högskole- och universitetsstruktur som gör det möjligt för alla som vill att studera.

Mina frågor till statsrådet, fru talman, blir ändå: Vilka initiativ kommer statsrådet att ta fortsättningsvis för att hejda den oro som nu finns ute på högskolor och universitet i landet? På vilket sätt tänker statsrådet engagera sig i att se de nya forskningsmiljöer och de nya metoder som utvecklas, inte minst på de nya universiteten i vårt land?

Anf. 17 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Utbildningsministern och jag är helt överens om att Sverige inte kan vara nöjt om vi ska titta framåt. Sverige är ett litet land som måste konkurrera med det absolut bästa vi har i vårt land. Därför måste vi utveckla kvaliteten på universitet och högskolor. Vi måste satsa på den spetsforskning som finns i vårt land, så att vår industri har möjlighet att möta framtiden och vinna framtidens jobb. Det finns ingen motsättning i det.

Vi är inte nöjda, men det blir lite futtigt att räkna antalet universitet. Någon sade: Varför vill ni socialdemokrater diskutera kvantitet? Det är inte vi som har lyft fram den här diskussionen. Det är universitetskanslern som har lyft fram diskussionen om att fem stora universitet vore det bästa för kvaliteten. Jag vill invända, inte bara mot numerären utan också mot idén om att regionala sammanslagningar, efter något slags kartbild över Sverige, vore de strategiska allianser våra universitet och högskolor behöver för att möta framtiden. Våra universitet och högskolor ska titta på sina profiler och hitta vilka som är de samarbetspartner som mest gynnar oss när vi ska bygga dessa forskningsmiljöer i spets inför framtiden. Då handlar det inte om att slå ihop hela Stockholm eller Mälardalen eller hela Västsverige i en enhet. Det skapar ingen utveckling när det gäller forskning och utbildning.

Det är feltänkt, och det hade jag hoppats att utbildningsministern ville säga. Det skickar en signal till våra universitet och högskolor om vad det politiska systemet förväntar sig av dem. Jag hoppas, och jag hoppas att Lars Leijonborg kan vara tydlig med det, att vi förväntar oss att de ska samarbeta på sina profilområden för att bli ännu starkare för att kunna möta konkurrensen.

Det är bra att vi talar om kvalitet här i dag. Det var många som hade förväntningar när man hörde inför valet löften om de stora kvalitetssatsningar som skulle komma. Det blev inte en krona mer till universitet och högskolor. Vi väntar fortfarande på att regeringen ska säga någonting mer konkret i budgeten om enprocentsmålet till forskningen.

Det finns mycket kvar att göra, men överens är vi: Nöjda kan vi inte vara, vi måste mycket mer framåt.

Anf. 18 LARS HJÄLMERED (m):

Fru talman! Jag tror att svaret på det som Mikael Damberg var inne på egentligen är att lämna till lärosätena själva att hitta sina samarbetsformer. Det tror jag är den vinnande nyckeln. Jag tycker att det är positivt med profilering, samarbete och i vissa fall sammanslagning och att det kommer underifrån. Det finns flera exempel på detta – Örebro universitet, Mälardalens högskola, Växjö.

Jag nämnde tidigare att det pågår en del profilering, till exempel i Trollhättan och Borås. Ett av de mindre som kanske är allra mest framgångsrikt i Sverige är Handelshögskolan i Stockholm. Det är ingen jätteinstitution så det finns exempel åt båda hållen i detta.

Jag tror mycket riktigt att det är kvaliteten som måste stå i centrum. Jag har personligen rätt mycket tillförsikt till den utredning som Dan Brändström leder, där man ser över resursfördelningen till högre utbildning, forskarutbildning och forskning. Det handlar om en fördelning som mer baserar sig på kvalitet och mindre på historisk *track record*. Det handlar också om att man i någon mening ska kunna jämföra olika utbildningar och förhoppningsvis, förutom de kvalitetsgranskningar Högskoleverket gör, också få till ett bra fungerande och tydligt ratingsystem så att man kan säga att lärosäte A är bättre än lärosäte B och att utbildning A är bättre än utbildning B. När man kan tydliggöra hur de olika lärosätena ligger till får man också tydliga incitament för studenter som ska välja lärosäte och utbildning.

När det gäller forskningen hoppas jag att en del av svaren kan komma med den nämnda Resursutredningen – att vi ska ha en hög nivå på grundslagen som möjliggör en bra forskning vid olika lärosäten i Sverige, men också att en stor andel kan baseras på kvalitetsgranskningar, *peer review* eller andra former via vetenskapsråd eller andra aktörer. Jag tror att vi på så sätt kommer att kunna främja de framstående forskningsmiljöer som Sverige måste få till, kunna befästa en del av dem som finns och kanske kunna utveckla en del andra. Jag är rätt övertygad om att alliansen har svar på de flesta av dessa frågor.

Anf. 19 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det är en person som saknas i den här debatten – universitetskanslern som startade den stora debatten har ju tyvärr ingen replikrätt på den kritik han fått utstå från denna talarstol. Det kanske han skulle ha. Det verkar nämligen som om ingen helt instämmer med universitetskanslerns utsagor och hans bedömning i det inlägg han gjorde.

Det finns några saker som jag tror är viktiga för universitets- och högskoleväsendet. Till det hör naturligtvis behovet av stora resurstillskott och rejäla satsningar både på den högre utbildningen och på forskningen. På båda punkterna har regeringen både gjort satsningar och även aviserat

stora satsningar framöver. Det blir lite egendomligt när Mikael Damberg går i så skarp polemik på den här punkten och säger att de nuvarande resurserna inte räcker. Det är faktiskt ett indirekt erkännande av att den politik som Socialdemokraterna själva fört under tolv år och som resulterat i den här anslagsnivån inte heller var tillräcklig och att den var felaktig. Lite självkritik borde man kunna kräva av Mikael Damberg på den punkten.

Fru talman! Jag tror att en fråga som vi ofta underskattar – som utbildningsministern tog upp och som något varit närvarande i debatten – handlar om just den akademiska friheten och universitetens och högskolornas självständighet, i förhållande både till den offentliga makten och till bidragsgivare och finansiärer från det privata näringslivet. Där har den nuvarande regeringen vidtagit en del åtgärder. Det handlar exempelvis om att universiteten och högskolorna numera själva får utse sina styrelser. Att de inte ska utses uppifrån av det politiska systemet är en reform som Socialdemokraterna kraftigt motsatte sig, och jag tycker att det är mycket väl värt att fundera över hur vi kan gå vidare med att stärka universitetens självständighet framöver. Det är nämligen det som mycket av den internationella forskningen om universiteten visar: Ökad självständighet leder just till bättre resultat.

Till sist vill jag säga: Lyft upp det hela till ett internationellt perspektiv, och låt oss inte hamna i en regionalpolitisk debatt.

Anf. 20 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Berit Högman undrade vad jag ska göra för insatser för att stilla den oro som nu breder ut sig runt om i Högskole-Sverige.

Jag tror att det behövs betydligt mer än en intervju med Anders Flodström för att skapa den destruktiva oro som Berit Högman talar om. I själva verket lever dessa lärosäten ständigt i en konkurrenssituation. Man konkurrerar om studenter, man konkurrerar om forskningsmedel, och man är väl medveten om att det krävs excellenta insatser för att på lång sikt motivera sin existens.

Det är verkligheten, och jag är lite inne på samma spår som Tobias Krantz – att man mot slutet av denna debatt kanske ändå behöver säga något till försvar av Anders Flodström. Det han talar om är att man nu runt om i världen funderar på hur man kan vässa universitets- och högskoleväsendena så att de möter en ny tids krav. Det är inte så långt till Danmark, och där har man gjort ungefär det som Anders Flodström talar för.

Jag tror inte att det är den modellen vi ska ha i Sverige. Den som har följt debatten lika länge som jag minns att vi faktiskt har haft någonting i Sverige som hette regionstyrelser. De hade ansvaret just för att främja regionalt samarbete mellan lärosäten i en viss landsända, och inte minst från borgerligt håll var dessa regionstyrelser en styggelse som vi gick till storms emot. Som framhållits i debatten kan man i väldigt många fall tänka sig nätverksbyggande som inte alls har en regional utgångspunkt utan helt andra förtecken.

Men ibland behöver vi få upp en debatt till ytan om hur vi ska gå vidare. De här strömningarna finns som sagt också ute i vårt högskoleväsende – bland dem som nu sitter darrande och gråtande efter Anders Flodströms uttalande, om man får tro Berit Högman. Många av dem är i

full färd med att bygga allianser. Varför det? Jo, för att man själv känner att vägen framåt går via profilering, och ska man profilera sig på sin ort måste man kunna erbjuda andra inriktningar i närområdet. Det är därför man blir starkare genom att bilda sådana allianser.

Som nämnts har Högskolan i Mälardalen och Örebro universitet haft långtgående planer på en fusion. Vad jag förstår har det numera övergått till en önskan om att bilda något slags federation, och vi har från regeringens sida sagt att vi tycker att det är intressant. Vi har till och med, med riksdagens benägna godkännande, fått en liten slant i budgeten som vi kan använda som smörjmedel i sådana processer, och det som nu pågår i sydöstra Sverige har fått just sådana stimulansmedel.

Jag tror alltså att mycket av det som är på gång är positivt. Det behövs även andra förändringar, och ett antal av de frågor som har ställts här i debatten kommer att få svar när budgetpropositionen presenteras.

Anf. 21 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Det är klart att vi ser fram emot att läsa budgetpropositionen, men jag hoppas ändå att statsrådet mer seriöst än vad han gav uttryck för nu kan förstå och ha respekt för att sådana här uttalanden skapar oro på de nya universiteten. Det är nämligen ett ohyggligt stort jobb som har lagts ned, ofta i uppförsbacke.

Resurserna för forskning och forskarutbildning vid de äldre universiteten är tre gånger så stora för varje grundutbildningsplats än vad de är vid de nya universiteten. Det har aldrig någonsin handlat om att utvecklas på lika villkor, utan det har varit en ständig uppförsbacke. Att känslan av att kunna förlora dessa landvinningar skapar oro tycker jag är naturligt, och det ska man ha respekt för. Det är inte på något sätt så att jag har sett någon sitta och gråta, men jag har sett väldigt arga människor, och ilska kan vara bra att agera utifrån.

Regeringen har talat om vad en universitetsstyrelse *inte* ska bestå av. Jag hoppas att regeringen också kan släppa på reglerna så att även icke svenska medborgare har möjlighet att sitta i svenska universitetsstyrelser. Det vore viktigt för internationaliseringen.

Jag kan slutligen känna sympati för statsrådets ambitioner att stötta samverkan och effektivt resursutnyttjande. Vi ska ju vara rädda om skattebetalarnas pengar. Det märkliga är att det bara gäller den här delen av skolvärlden och inte den skolvärld där vi nu ser att friskolor växer upp som svampar ur jorden. Mitt avslutande råd till statsrådet är därför att ta ett resonemang med kollegan på departementet om en samordning och en samsyn av hela utbildningsväsendet. Det tror jag att elever och studenter tjänar på.

Anf. 22 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! När jag blev utbildningsminister avgav jag ett så kallat bragelöfte om att jag under mitt första år skulle besöka alla universitet. Jag visste att de var betydligt fler än vad Anders Flodström tycker att de ska vara, men jag var möjligen inte helt på det klara med att de var 14 stycken. Sanningen är att jag har ett par kvar. Men nu när det står klart att jag ska fortsätta på högskole- och forskningsområdet ska jag gå vidare och besöka inte bara de återstående universiteten utan också ett antal av våra högskolor.

Det är väldigt inspirerande. Jag har bland annat besökt Karlstads universitet, som har nämnts här, och har själv sett den dynamik som finns där. Jag ser inte vad man skulle vinna på att de fick skruva ned sin tämligen nya och blänkande universitetsskylt och leta upp den gamla högskoleskylten från något lager. Karlstads universitet kommer säkert att förbli universitet, men Karlstads universitet kommer att leva i den blåst som alla akademiska institutioner lever i. Den blåsten består av tävlan mot kvalitet, tävlan mot att ständigt nå nya framgångar vid forskningsfronten, och det är aldrig tryggt och bekvämt, utan det finns alltid ett moment av utmaning.

Universitetskanslern har rest en del organisatoriska frågor där jag inte helt och fullt delar hans uppfattning. Det som ändå gjorde att jag även efter den intervjun är rätt övertygad om att vi gjorde ett klokt val när vi anställde Anders Flodström som universitetskansler är att jag tror att det är bra att vi har en kansler som hela tiden håller debatten levande om hur vi kan nå ännu högre kvalitet och ännu mer excellens. Jag tycker att det har funnits en ton här i debatten av att så långt är vi överens.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2006/07:676 om ansvarsfrågan vid läckande gamla fartygsvrak

Anf. 23 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Tina Ehn har frågat mig hur jag avser att tydliggöra vem som är ansvarig för de läckande fartygen samt hur jag ska verka för att kustkommunerna ska få möjlighet till den beredskap som kan behövas.

Först vill jag säga att havsmiljön är en högt prioriterad fråga för regeeringen. Som ett led i arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård är det viktigt att ha kunskap om de potentiella risker som kan finnas med olja, krigsmateriel, industriavfall eller andra miljögifter som avsiktligt har dumpats i havet eller sjunkit genom olyckshändelser. Jag ser med oro på de oljeutsläpp som sker eftersom de kan äventyra våra hav och kuster vare sig de härrör från sjunkna fartyg eller kommer från dagens sjöfart.

När det gäller miljöpåverkan från vrak är det viktigt att förstå att mindre utsläpp av lättare oljeprodukter ofta löses upp och avdunstar från havsytan relativt snabbt, medan större mängder olja samt tyngre olja kan förorena stränder och fiskeredskap, skada fågellivet eller på annat sätt förorena vatten och kust och skapa stora olägenheter.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har initierat två utredningar om sjunkna vrak, dels en inventering av de vrak som finns, dels en utredning om olika saneringsmetoder, riskbedömningar samt juridisk analys. Länsstyrelsen i Västra Götaland har även fortlöpande kontakter med Kustbevakningen. Miljödepartementet kommer inom kort att informera sig om Länsstyrelsen i Västra Götalands arbete. Av de inventeringar som Länsstyrelsen i Västra Götaland har gjort vet vi hur många vrak det finns i våra svenska vatten, men i dagsläget finns begränsad kunskap om vad dessa vrak har för laster och vilken potentiell risk de kan utgöra. Vraket

S/S Skytteren, som är aktuellt i det här fallet, utgör dock det största vraket på svenskt vatten.

Även om en sanering av vraken i många fall är det bästa för miljön måste alltid en bedömning göras av de risker som vraken utgör och vilken miljöpåverkan de kan ge upphov till. Det kan i vissa fall vara så att sanering kan ge mer skada om stora mängder olja läcker ut vid ett tillfälle än ett mer långsamt läckage. Detta är en bedömning som måste göras från fall till fall och beror av möjliga saneringsmetoder. Att genomföra inventeringar och riskbedömningar är ett sätt att skaffa sig information om vraken som kan utgöra grund för sådana ställningstaganden. Ytterligare en omständighet att beakta i sammanhanget är huruvida vraken finns inom svenskt territorialvatten eller ekonomisk zon eftersom det påverkar våra möjligheter att agera.

Utifrån nuvarande kunskap är det svårt att göra en bedömning av hur stort miljöhotet är, men som jag tidigare uttryckt är det givetvis allvarligt om det finns vrak på våra bottnar som kan läcka stora mängder olja. Jag anser därför att dagens kunskap behöver förbättras om hur stor den potentiella påverkan kan vara från sjunkna vrak.

Regeringen har också uppmärksammat på att ansvaret för att ta hand om vrak och herrelösa båtar är oklart, bland annat genom riksdagens skrivelse 2004/05:170. I denna skrivelse tillkännages att riksdagen anser att det är otillfredsställande att det i vissa fall saknas uttryckliga bestämmelser om vem som har rätt eller skyldighet att forsla bort skeppsvrak.

I vissa delar finns dock utpekade ansvariga myndigheter, till exempel att Sjöfartsverket får undanröja vrak som hindrar sjötrafiken eller utgör hinder för fisket. Kustbevakningen har också ett ansvar för bekämpning av exempelvis olja till sjöss om större mängder olja läcker ut från vraket, medan kommunerna ansvarar för bekämpning vid stränder och på land. En kommun har rätt till ersättning av staten för den del av sina insatser vid oljeutsläpp som överstiger ett av regeringen fastställt belopp. Jag anser därför inte att ytterligare åtgärder behöver vidtas när det gäller frågan om ersättning till kommuner.

Jag tycker att det är otillfredsställande att det inte finns någon tydlig ansvarsfördelning och skyldighet att forsla bort och åtgärda vrak eftersom dessa kan utgöra ett miljöproblem genom läckage av till exempel oljor och metaller. Vrak bidrar också till att våra kust- och farvatten upplevs som mer skräpiga, vilket hämmar den totala naturupplevelsen. Det är viktigt att våra sjöar, kust- och farvatten hålls så rena som möjligt.

Jag anser att ansvarsfrågan om vrak och herrelösa båtar måste få en lösning, och regeringen överväger med utgångspunkt i riksdagens skrivelse hur denna lämpligen kan klarläggas. Frågan bereds därför för närvarande inom Regeringskansliet. I det kommande arbetet är det också rimligt att efterfråga och ta till vara de erfarenheter som redan finns i vårt grannland Norge när det gäller riskbedömningar och sanering av gamla vrak.

Anf. 24 TINA EHN (mp):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret som jag har fått av miljöministern. Det är väldigt intressant att svaret på min interpellation andas en lösning på frågan om ansvaret för de gamla skeppsvrak som i dag finns i våra hav och som jag vill lyfta fram i min interpellation. Det är

Prot. 2006/07:134
30 augusti

Svar på
interpellationer

bra att frågan nu bereds inom Regeringskansliet. Det är positivt för många av våra kustkommuner att få det beskedet.

Eftersom min fråga i dag handlar om läckor ska jag kanske inte be miljöministern att läcka något om resultatet av frågans beredning. Men det råder så många frågor runt dessa gamla fartyg på havets botten att alla klargöranden är välkomna.

Det finns en mycket stor mängd fartyg på bottarna, och en riklig mängd finns utefter Sveriges kuster. De finns inom och utanför svenskt territorialvatten. På västkusten blir frågan varje sommar ett orosmoment. Det är då vi befinner oss mer i och på havet genom att bada, segla och kanske fiska. Det är då vi också inser vilket värde ett levande och friskt hav har. Vi vill inte se oljeskadade fåglar eller uppleva hotet av en oljekatastrof.

Många av de fartyg som i dag utgör ett hot genom att de rostar i fogar och skrov sänktes under krigsåren. Såväl Norge som Danmark var in-dragna i andra världskriget, och många av de fartyg som förläste utmed kusterna drevs med olja eller diesel.

Under vintern 2005 blev frågan om läckande fartyg en stor nyhet på västkusten. Man hade hittat olja efter Skytteren, som sänktes 1942. Uppskattningsvis hade Skytteren då läckt olja i cirka tio år. Totalt uppskattas att det finns ca 3 400 fartyg som hamnat på botten i svenska, norska och danska vatten sedan 1941. Av dessa har ungefär 260 så kallad farlig last ombord. Flera av dem finns utefter norska kusten, och precis som miljöministern säger har Norge en stor – och man kanske kan säga djupare – erfarenhet av att hantera vrak och deras läckande innehåll.

År 1994 tömde den norska staten ett av dessa fartyg vid namn Blücher som vid den tidpunkten låg på botten i Oslofjorden på ca 80–90 meters djup. Man hade tidigare gjort en inventering, och man kunde utifrån den bedöma vilka akuta risker som fanns. Blücher tömdes på tusen ton olja. Det var inte allt som fanns, men det anses att detta har räddat Oslofjorden från en katastrof. I de sjunkna fartygen finns laster av olja av olika slag, och det finns kemikalier, ammunition och krigsgas.

I min interpellation ställer jag två frågor. En är om ministern kommer att verka för att kustkommunerna ska få den beredskap som de kan behöva – och jag syftar då på om en eventuell kraftig oljekatastrof skulle inträffa.

Det finns möjligheter för kommunerna att få ersättning av staten för den del av sina insatser vid oljeutsläpp som överstiger ett av regeringen fastställt belopp, får jag veta av svaret. Det är bra att kommunerna kan komma att få ersättning vid en eventuell olycka, för det är inte trevligt för de boende i kustkommunerna att känna sig bekymrade över vad som händer vid våra stränder vid en oljeolycka och hur det ska finansieras.

Man kan ju tycka att det – som i de allra flesta fall i samhället – skulle vara bättre att göra någonting innan en katastrof inträffar. Det är det väl oftast, men jag vet att man inte alltid anser att en del av dessa rostande fartyg – bland annat de med gas och ammunition – bör tömmas eller tas upp.

Det verkar dock vara viktigt att man har en klar bild och mer kontroll över situationen. Jag undrar också om denna ersättning som avses är tillräcklig för en kommuns räkning ifall både fåglar, fiskenäring och turism drabbas, för det kan ju bli kolossala kostnader.

Anf. 25 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Först vill jag säga att jag verkligen tycker att det är en viktig fråga som Tina Ehn har tagit upp. Ju mer jag har satt mig in i bakgrunden till frågan, desto mer ser jag att det finns ett stort allvar bakom detta. Jag blir också mer och mer förundrad och tycker att det är mer och mer obegripligt att frågan inte har åtgärdats tidigare i och med att man för flera år sedan uppmärksammades på den.

Precis som Tina Ehn säger har det fartyg som nu är aktuellt, S/S Skytteren, läckt i kanske tolv år sedan den förra regeringen uppmärksammades på detta. Justitiekanslern klargjorde 2004 att det inte är klarlagt med ansvaret för denna typ av vrak och händelser. Riksdagen begärde då av den förra regeringen att den skulle agera, och det har ändå inte gjorts.

Tina Ehn bad mig nu om mer besked. Det jag kan säga är att jag självklart mot denna bakgrund verkligen kommer att medverka till att se till att frågan tas upp både med allvar och med skyndsamhet därför att jag tycker att det är mycket otillfredsställande som situationen nu är.

Vi ska vara medvetna om att utifrån de inventeringar som har gjorts – bland annat av Länsstyrelsen i Västra Götaland – vet vi att det finns kanske omkring 260 vrak som kan ha en potentiell miljöpåverkan genom att kunna läcka olja eller diesel. Ungefär 25 av dem ligger på svenskt vatten.

Det som jag nu vill medverka till är att klargöra var ansvaret för de här olika fartygen och frågorna ska ligga. Det blir första steget för att också klargöra vilka eventuella finansieringsbehov som kan finnas. Jag menar dock fortfarande, som jag sade i mitt interpellationssvar, att kommunernas kostnader är täckta. Om det sedan också behövs mer samordning för att man verkligen ska skaffa den beredskap som behövs – och där delar jag Tina Ehns uppfattning att det alltid är mycket bättre att förebygga än att drabbas av olyckan oförberett om den mot all förhoppning inträffar – är det också en del av det som jag är beredd att pröva i en sådan fråga om ansvarsfördelningen.

Anf. 26 TINA EHN (mp):

Fru talman! Jag är glad att vi delar denna oro. Jag tänkte fortsätta att tala lite grann om detta med förebyggande arbete.

Vi hade ett oljeutsläpp utanför västkusten på Tjörn 1987. Då släpptes det ut 400 ton olja från ett fartyg som hette Tolmiros. Det kostade oss 96 miljoner svenska kronor att sanera det. I dag uppskattar man att det enskilda fartyget Skytteren fortfarande har ungefär 6 000–7 000 ton olja kvar som ligger och läcker varje dag.

Men, som sagt var, det behövs lite mer innan vi kan göra någonting. Det behövs bland annat kunskap och en beredskap. En beredskap kan man ju bara bygga upp genom att skaffa nödvändig kunskap, men det behövs alltså pengar till det. Det är mycket som saknas, bland annat en komplett databas i Sverige över vrak i svenska vatten.

Som sägs i svaret anser även miljöministern att dagens kunskap om vraken och de miljöfarliga lasterna är otillräcklig, och det behövs en inventering, mer kunskap och förslag på åtgärder. En riskvärdering av fartygen och deras last saknas.

Jag vill veta mer konkret hur vi ska kunna komma framåt, för i länsstyrelsens rapport om efterbehandling av förorenade områden – de ställer

en fråga om det skulle vara möjligt att använda pengar som finns i budgeten till förorenad mark på land – säger de att oavsett detta behöver man för att söka efterbehandlingsbidrag göra utredningar om ägaransvar och fastighetsägaransvar. Dessa utredningar är komplexa, och de kan inte göras utan extern, juridisk expertis, och man anser att man inte kan komma vidare i frågan utan att få dessa utredningar gjorda. Det är alltså lite av ett moment 22, skulle man kunna säga.

Anf. 27 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Tina Ehn och jag delar på många sätt synen på denna fråga. Precis som framgår av mitt svar, och precis som framgår av det vi vet i dag, har också på svensk sida gjorts mindre inventeringar än vad man till exempel har gjort i Norge. Det betyder också, precis som Tina Ehn säger, att det inte finns någon komplett databas i Sverige.

Nu kommer vi på olika sätt att se till att kunskapen blir bättre, att vi skaffar oss de instrument som behövs för att klarlägga både var ansvaret ska ligga och var frågorna ska skötas någonstans och också se till att detta går snabbt.

Jag förstår Tina Ehns oro och framför allt otålighet. Otåligheten delar jag, och mitt sätt att lösa detta är att se till att vi gör de saker som ska göras. I dag tjänar frågan dock inte på att jag i förväg beskriver mer vad som kan göras, för det är precis det som utredningsarbetet som förestår ska visa.

Anf. 28 TINA EHN (mp):

Fru talman! Haven utsätts i dag för ett ökat tryck från både båtar och mänskliga aktiviteter. Allt det här tillsammans med de gamla synderna från förr gör att ekosystemen är hotade ytterligare. Det är tråkigt när man hör en del uttrycka sig om att havet är allas angelägenhet – men det är ingens ansvar. Vi har alla absolut ett ansvar.

Man kan ju tycka att frågan skulle ha varit löst av tidigare regeringar, och visst har väl alla regeringar sedan de här fartygen sänktes varit medvetna om att dessa fartyg faktiskt finns där. Men miljöfrågorna blir mer och mer aktuella, och man börjar förstå mer och mer vilken påverkan som sker. Så länge problemen är osynliga och vi inte ser dem har vi en förmåga att inte heller tänka på dem.

Det här är absolut allas ansvar. Jag håller med miljöministern om detta. Jag tycker att det är tråkigt att det finns en frustration i samhället över de här frågorna, och jag som kommer från västkusten vet hur allvarligt många människor upplever det här. Man tycker inte om att känna den här oron.

Jag tror att man faktiskt förväntar sig att regeringen sätter ned foten nu och talar om vad man har för lösningar. Jag hade gärna sett att ministern kunde ha gett mig lite mer verktyg för det här och inte bara svarat mig att det behöver skaffas olika instrument och sätt.

Jag ser fram emot att få en lösning på det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig vilka initiativ jag ämnar vidta för att åtgärda den obalans som råder på svensk arbetsmarknad. Sven-Erik Österberg menar utifrån sin frågeställning att obalansproblematiken består i att bristen på arbetskraft blir alltmer påtaglig inom många branscher och regioner. Arbetsförmedlingarna sägs sakna verktyg, och regeringen sägs sakna initiativ.

Jag är kanske inte direkt förvånad över Sven-Erik Österbergs fråga och försök till problemformulering. Det går ju bra för Sverige nu. Många människor som tidigare levt i utanförskap tar steget från arbetslöshet till arbete. Sysselsättningen stiger kontinuerligt samtidigt som arbetslösheten sjunker. Svensk arbetsmarknad ser bättre ut i dag än på nära 20 år. I SCB:s senaste arbetsmarknadssiffror konstateras att det är all-time-high i antal sysselsatta. På ett år har antalet sysselsatta ökat med 116 000 personer, och enligt Konjunkturinstitutet beror en tredjedel av de nya jobben på regeringens politik. Regeringens politik ger resultat.

Det vore dock klädsamt om Sven-Erik Österberg och hans parti tog på sig ett ansvar för att, trots den kraftiga ökningen av antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under valåret 2006, inte ha klarat av att rusta dessa personer till att kunna ta ett arbete i de sektorer som nu uppvisar tecken på arbetskraftsbrist. Det vi nu ser är i själva verket en del av den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitikens misslyckande under föregående mandatperiod. Det försöker vi nu rätta till, bland annat genom att återupprätta arbetslinjen.

Regeringen började omgående vid regeringsskiftet genomföra en rad förändringar inom arbetsmarknadspolitiken och då särskilt inom arbetslöshetsförsäkringen. Regeringens omställning av arbetsmarknadspolitiken syftar till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och motverka utanförskap. De åtgärder och resurser som arbetsmarknadspolitiken har ska tydligt prioriteras till dem som står allra längst från arbetsmarknaden.

Sven-Erik Österbergs påstående att kvalificerad yrkesutbildning, KY, har hårdbantats sedan regeringen tillträdde är direkt felaktigt. Satsningar på KY har genomförts kontinuerligt under de senaste åren, och i 2007 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen att 2 000 tillfälliga utbildningsplatser bör permanentas. KY som utbildningsform är en fortsatt viktig del av den eftergymnasiala yrkesutbildningen och ett attraktivt val vid sidan av högskoleutbildning som i hög grad bidrar till att Sverige kommer att ha en fungerande arbetsmarknad som skapar tillväxt. Regeringen har därför för avsikt att på olika sätt stärka den eftergymnasiala yrkesutbildningen, där KY ingår, under de kommande åren.

Samtidigt behövs flera åtgärder för att komma till rätta med obalansen på arbetsmarknaden och utanförskapet.

Lösningen är emellertid inte det Sven-Erik Österberg efterfrågar, det vill säga en traditionell och gammal, väl beprövad socialdemokratisk resultatlös arbetsmarknadspolitik. Den har prövats många gånger förr och fört med sig konsekvensen att vi i dag har ett stort utanförskap på arbetsmarknaden.

*Svar på
interpellationer*

Den stora utmaningen, som denna regering antagit, är att skapa en politik för varaktig sysselsättning och minskat utanförskap. För att komma till rätta med obalansen på arbetsmarknaden krävs en helhetssyn på ekonomin med en rad insatser inom olika politikområden. Övergången till arbete måste underlättas ytterligare för personer som i dag är arbetslösa, långtidssjukskrivna och förtidspensionerade, bland annat för att motverka brist på arbetskraft och samtidigt minska utanförskapet.

Anf. 30 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag får väl börja med att hälsa Sven Otto Littorin välkommen tillbaka till interpellationsdebatterna. Jag hoppas att du har fått en välbehövlig vila efter förra årets interpellationsdebatter. Jag kan konstatera att vi nog kommer att ses några gånger till under året som kommer.

Jag skulle vilja peka på en sak i det som arbetsmarknadsministern tar upp när det gäller hela det här systemet och de obalanser som finns. Det har väl knappast undgått någon att några av de vanligaste synpunkterna från småföretagarna och deras organisationer rör just bristen på arbetskraft och risken för brist på arbetskraft. Jag såg att man senast i går, när statsministern var ute i landet – i Uppsala tror jag det var – pekade på det här också.

Det är riktigt att jobben har ökat bra, och det tycker jag är väldigt glädjande. Det bästa som kan hända människor som är arbetslösa är att de kommer tillbaka till jobb. Men arbetsmarknadsministern stannade på de första raderna i AKU:n i SCB:s statistik. Det är egentligen det som min interpellation också tar sin näring i. Jag visste inte detta när jag skrev interpellationen, men den stärks egentligen ytterligare av det här. Läser man längre ned i AKU:n kan man också se att långtidsarbetslösheten har ökat med 500 personer till knappt 55 000 under ett år, och långtidsarbetslösheten hos ungdomar har ökat till 7 500, vilket är 5 600 fler än för ett år sedan. Det står också att läsa i AKU:n.

Det tycker jag borde oro arbetsmarknadsministern när han, ganska storstilat, slår sig för bröstet och berömmar sig och regeringens politik som har gett det här resultatet. Min minnesbild är inte precis att Konjunkturinstitutet sade att det var en tredjedel av jobben. Man sade väl ”en viss del”. Senare – för en vecka eller 14 dagar sedan – var det ganska framstående ekonomer hos Sveriges största banker som påpekade att den här sysselsättningsutvecklingen egentligen inte alls var ett resultat av regeringens politik. Det spelar inte så stor roll vem som sitter i regeringen – den här utvecklingen hade det blivit i varje fall. Det var resultatet av konjunkturen som föll ut. Det är ungefär vad jag har hävdats tidigare, men det är väl kanske lite mer trovärdigt när ekonomerna, som Littorin brukar lyssna på annars, också säger detta. Jag tror faktiskt att de har rätt.

Regeringens politik kommer att prövas, och den prövas just nu, när den ska rätta till de obalanser som finns. Det är väl direkt felaktigt att säga att de insatser vi har gjort inte skulle ha legat till grund för det här. Grunden är kanske faktiskt de arbetsmarknadsutbildningar som vi hade i ganska omfattande grad under vår regeringstid och som höll på ända fram till valet i höstas. Kravet var då ganska stort på att utbildningarna skulle vara så inriktade att de gav resultat – 70-procentsspärren, som arbetsmarknadsministern känner till. Det är klart att det är många av dem

som har fått jobb nu, alltså de som har varit ganska väl förberedda och haft bra förutsättningar för att kunna ta jobben när jobben kommer. Det är de som har fått jobb.

Det problem som ni har nu är ju att de som har dåligt på fötterna, som står längre ifrån, har ni tagit er hand ifrån. Det har vi diskuterat många gånger förut – en nedbantning av hela arbetsmarknadspolitiken, neddragning på arbetsförmedlingarna, neddragning av insatser från 150 000 till 90 000 och sedan ännu mer ned till 60 000, som ni har i er långtidsplan. Det är klart att det inte finns några resurser att sätta in för dem som står längst ifrån. Det är ju därför vi samtidigt får en bristsituation. Trots att drygt 4 procent fortfarande är öppet arbetslösa skriker arbetsgivarna efter kompetent arbetskraft, som inte finns att få.

Det hjälper inte längre att piska ut folk genom lägre ersättningar och genom att se till att man svälter ut folk för att de ska ta de jobb som finns. Det har ju varit er strategi så här långt. Det hjälper inte längre om man inte har utbildning eller inte har rätt kompetens för att ta de jobb som finns. Det är ju där arbetsmarknadspolitiken ska gå in, det är där ni sviker de arbetslösa just nu och det är där ni saknar politik.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag vill tacka Sven-Erik Österberg för välkommandet. Jag ser fram emot fortsatt intressanta och spännande diskussioner och interpellationsdebatter. Det gör jag eftersom dessa frågeställningar är oerhört viktiga. De är viktiga först och främst för varje enskild person som befinner sig i utanförskapet. Jag har egentligen ingen anledning att betvivla Sven-Erik Österbergs engagemang i frågan och hans engagemang för dem som befinner sig i arbetslöshet och utanförskap. Däremot har jag alla skäl i världen att betvivla den politiska lösning som Sven-Erik Österberg står för, som prövats under många år och som lett fram till de problem vi nu har att hantera.

Jag kan bara konstatera att trots de enorma arbetsmarknadspolitiska insatser som gjordes under den förra mandatperioden hjälpte det inte för att hantera den typ av obalansproblematik som Sven-Erik Österberg nu tar upp. Det var uppenbarligen inte lösningen. I stället måste vi göra lite andra saker, och jag tror att det i huvudsak är tre övergripande åtgärder som vi måste försöka få till stånd.

Först och främst måste vi ha en politik som sänker trösklarna in på arbetsmarknaden. Överallt där vi kan ska vi göra det mer lönsamt att arbeta, och vi ska hitta bättre former för att underlätta för dem som står utanför så att de kan komma tillbaka. Det är för mig en oerhört viktig ingrediens i arbetslinjen. Det kan till exempel handla om nystartsjobb och om instegsjobb. Det finns säkert anledning att fundera på och återkomma med andra liknande åtgärder som sänker trösklarna tillbaka in på arbetsmarknaden.

För det andra tror jag att vi behöver en bättre fungerande arbetsförmedling än vi kanske hittills haft. Också det har vi nu tagit initiativ till, och från den 1 januari nästa år kommer vi att ha en myndighet som kommer att heta Arbetsförmedlingen. Den kommer att ha ett övergripande fokus och en övergripande målsättning, nämligen att få arbetslösa tillbaka i arbete.

För det tredje – det har vi diskuterat flera gånger tidigare – är jag av uppfattningen att vi behöver en utbildningspolitik som är bättre kopplad till arbetsmarknadens krav och behov. Det är dock inte en alldeles enkel uppgift – det ska villigt erkännas. Vi behöver en gymnasiereform, fler lärlingsutbildningar och motsvarande eftergymnasiala yrkesutbildningar, som diskuteras i interpellationssvaret, för att lättare kunna rusta de arbetslösa till att komma tillbaka i arbete och unga till att komma in på arbetsmarknaden.

Det låter ibland på Sven-Erik Österberg som om vi slaktat arbetsmarknadspolitiken genom att fullständigt ge upp de olika typerna av arbetsmarknadspolitiska insatser och programåtgärder. Det är inte riktigt sant. Jobb- och utvecklingsgarantin som kom den 2 juli och jobbgarantin för unga som kommer den 1 december omfattar åtgärder för 12,8 miljarder. Det är en kraftsamling på just de grupper som Sven-Erik Österberg efterlyser åtgärder för, nämligen de som står längst bort från arbetsmarknaden och som trots de goda tiderna har svårt att ta sig in. Det är dem vi måste prioritera. Att lägga stora arbetsmarknadspolitiska insatser på personer som, mitt i en brinnande högkonjunktur det senaste året, visat sig ha ganska lätt att ta sig in på arbetsmarknaden har varit fel prioritering av knappa resurser.

Det finns, som jag sade, anledning att göra mer. När vi tittar på till exempel nystartsjobben ser vi att en stor andel gått till personer som befunnit sig långt från arbetsmarknaden. Siffrorna i våras indikerade att 40 procent av dem som fått nystartsjobb varit borta i två år eller mer. Det kommer nya siffror om ett tag vilka visar hur många av dem som varit borta fyra år eller mer, och jag har fått indikationer om att det kommer att vara väldigt många.

Jag tycker naturligtvis att det är glädjande, men vi behöver göra än mer när det framför allt gäller personer med sjuk- och aktivitetsersättning, alltså förtidspensionärer. Vi behöver också underlätta för dem som är långtidssjukskrivna och har rehabiliteringsbehov. Där tycker jag att det finns anledning att ha en konstruktiv diskussion om vad som behöver göras för att underlätta deras övergång till arbetsmarknaden.

Anf. 32 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det är intressant att höra arbetsmarknadsministerns beskrivning av de insatser som regeringen gör. Jag måste ändå konstatera att man startade regerandet med att vidga klyftorna i samhället ganska ordentligt. 50 procent av skattesänkningarna hamnade hos de tio procent som tjänade mest. Det var prioriterat i regeringsarbetet. Det gjordes en stark neddragning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna och ingen prioritering av att de skulle ändras. Jag är den förste att tillstå att jag inte förordade exakt de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vidtogs under den förra mandatperioden eller mandatperioden dessförinnan, och att det är de som ska gälla här och nu, utan arbetsmarknadspolitiska insatser måste alltid anpassas till den situation och det konjunkturläge vi befinner oss i.

Det jag upplever som det allra största behovet just nu är att utbilda dem som saknar utbildning så att de faktiskt kan ta de jobb som finns. Regeringens linje har ju varit att försöka pressa ut dem till jobb till lägre löner. Där har huvudsaken varit: Bättre ett jobb än inget alls. Ja, det kan

man säga om det vore så att det var fråga om en övergång. Men vi vet att när man skapar låglönemarknader blir människor ofta kvar i dem. De fastnar där.

Siffrorna visar att långtidsarbetslösheten ökat under året, trots att arbetsmarknaden gått starkt framåt. Det är en signal om att regeringen under det här året övergett dem som har det största behovet. Det är bra om arbetsmarknadsministern har ambitionen att försöka göra något åt just den delen, men det har saknats så här långt.

Jag hörde i går att statsministern var ute och talade om någonting som kallas halvtaktsjobb. Det är ett märkligt uttryck. Ambitionen att försöka hjälpa dem ställer jag upp på. Däremot tycker jag att uttrycket var illa valt. Man associerar till tvåtaktsjobb och fyrtaktsjobb och undrar om de som är helt utan jobb är taktlösa. Jag tycker att det är ett olämpligt ordval som används. Det påminner egentligen mycket om det lönebidragssystem som funnits och som man försöker hitta ett annat namn på, alltså att genom att ersätta arbetsgivarna ge stöd till dem som inte kan göra ett hundra procentigt kvantitativt eller kvalitativt jobb för att de har någon form av förhinder. Det är vällovligt att ge en chans till dem som behöver det.

Konjunkturinstitutet, som arbetsmarknadsministern hänvisar till, var så sent som i går ute och varnade för den lättsinniga politik som regeringen för, en politik där man späder på en intensiv finanspolitik i ett läge där konjunkturen är den bästa på kanske 40 år. Konjunkturinstitutet varnar för ofinansierade skattesänkningar. Det tycker jag borde oro arbetsmarknadsministern, även om den portföljen inte ligger på arbetsmarknadsministerns departement. Risken finns att konjunkturen viker snabbare, och om man inte ser upp kan arbetsmarknadsministern få problem med att sysselsättningen vänder. Den varning som Konjunkturinstitutet kommer med tycker jag att man ska lyssna på.

När det gäller nystartsjobben påminner de som åtgärd om andra åtgärder. Jag har egentligen ingenting emot nystartsjobben. Det är en åtgärd som är helt okej. Men det räcker inte som enskild åtgärd. Det ser vi nu. Med den subventionsgrad de har når de dem som är hyggligt anställningsbara. Samtidigt har arbetsmarknadsministern själv sagt att kanske 70 procent i detta är undanträngningseffekter. Jobben skulle ha kommit till ändå. Det gäller till exempel den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar upp till 25 år, där exempelvis McDonalds får 67 miljoner extra klirr i kassan men där det inte kan bevisas att ett enda nytt jobb skapats. Är det en välriktad arbetsmarknadspolitik? Det är okej att ni kritiserar vår politik, men jag tycker att det finns anledning att även fundera på era egna insatser. Har de träffat rätt?

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Vi vidgar klyftorna, säger Sven-Erik Österberg. Låt mig bara konstatera att det femtedelssamhälle som Socialdemokraterna under förra regeringsinnehavet skapade genom att stänga ute en femtedel av svenskarna i arbetsför ålder från arbetsmarknaden är just den typen av klyfta som Sven-Erik Österberg borde varna för, nämligen genom att permanenta så många som över en miljon svenskar till att inte vara en del av en arbetsgemenskap, inte vara en del av ett värdigt liv där man har en lön att leva på, där man har möjligheter att leva sina drömmar eller ut-

veckla sin framtid. Det måste vi bryta, och det är också det vi försöker göra.

Att vi behöver utbilda dem som behöver utbildas kan jag verkligen hålla med om. Det är därför vi gör denna storsatsning på jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för unga, alltså just för att hjälpa dem som verkligen är i behov av extra utbildningsinsatser, extra handledning, olika typer av extraresurser för att göra sig bättre anställningsbara och få lättare att hitta arbete på arbetsmarknaden. Det är där vi måste kraftsamla.

Ibland får man uppfattningen att det inte finns något ansvar någon annanstans. Vi hör ibland att det fattas till exempel lastbilschaufförer i Mälardalen eller vad det nu kan vara. När det finns ett behov av en mycket kort utbildningsinsats, för att fylla ett behov som arbetsgivaren har, kan jag tycka att även arbetsgivarna och företagen ska kunna vara beredda att ställa upp på att tillgodose den typen av utbildning och den utbildningskostnad som kan vara förknippad därmed, just för att täcka de behov de har i en skriande högkonjunktur.

Sven-Erik Österberg talar om lägre löner. Det har pratats om och varnats för det en del. Men det är en myt. Nu när vi börjar se resultatet av årets avtalsrörelse kan vi konstatera att det just inte var lägre löner eller en lägre löneökningstakt som blev resultatet av den. En del av Konjunkturinstitutets oro handlar snarare om det omvända.

Jag vill bara konstatera att Konjunkturinstitutets prognoschef i juni sade att KI "tror att ungefär en tredjedel av de nya jobb som skapas kommer från regeringens nya politik, bland annat i form av jobbskatteavdraget. Nya a-kasseregler bidrar också till att skapa nya jobb." KI gör vidare bedömningen "att regeringens politik har en markant påverkan på sysselsättningen och arbetskraftens storlek."

Jag frågar mig naturligtvis vad alternativet är. Det är klart att avsikten med en interpellationsdebatt är att riksdagen ska ställa regeringen mot väggen. Därför faller naturligtvis bördan på mig att försöka försvara och förklara. Men det är klart att det någon gång också vore intressant att se om det Sven-Erik Österberg och hans socialdemokratiska riksdagskolleger föreslår är mer av den medicin som ledde till det femtedelssamhälle som vi nu har att städa upp i. Är det som vi har förstått det, att ni menar att återställd a-kassa och mer Amsåtgärder är vägen tillbaka till full sysselsättning? Eller har ni gett upp totalt?

Det sades att nystartsjobben inte räcker till. Det kan möjligen vara sant. Jag gläder mig naturligtvis åt att 40 procent av nystartsjobben enligt statistiken från Ams i våras har gått till personer som har varit borta från arbetsmarknaden i mer än två år. Det är personer som samhället tidigare har gett upp om och näst intill permanentat utanförskapet för.

Jag konstaterar vidare att den samhällsekonomiska vinsten – om man ska tro riksdagens utredningstjänst, som har räknat på detta i början på hösten – var 135 000 kronor per år, om jag minns rätt, per person som lämnat utanförskapet och fått ett nystartsjobb. Det är naturligtvis en samhällsekonomiskt väldigt stor vinst. Men den individuella vinsten är så mycket större. Dessa personer lämnar utanförskapet och den hopplöshet som det innebär att inte vara delaktig och får i stället möjlighet att varje morgon gå till jobbet, ha en lön att leva på och känna sig behövd.

Sven-Erik Österberg sade att vi behöver göra mer. Där kan jag vara överens med honom. Det är klart att vi måste göra mer. Jag ser med ganska stor oro på till exempel möjligheterna för många förtidspensionärer att dra sig tillbaka. Jag skulle gärna vilja ha en konstruktiv diskussion om hur vi ska kunna underlätta den övergången.

Anf. 34 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Först vill jag göra två reflexioner.

För det första: Det jättestora utanförskapet byggdes egentligen upp under hela valrörelsen. Vi diskuterade det förut. Svar ja – det var för många arbetslösa. Man kan inte vara nöjd så länge någon som vill och kan jobba är arbetslös. Det tror jag att vi är överens om. Å andra sidan låg Sverige ganska bra till i världen i jämförande siffror. Vi är inte unika på något sätt.

För det andra: När skapades detta stora utanförskap? Vi vet hur det såg ut före den borgerliga regering som tillträdde 1991. Det var under mandatperioden efter det som massarbetslösheten kom till. Det var Börje Hörnlund som gav massarbetslösheten ett ansikte, som någon sade någon gång. Det var då den uppstod. Människor blev väldigt hårt trängda i den ekonomiska situation som var. Det har varit ett mödosamt arbete att komma tillbaka. Nu har vi en högkonjunktur som kanske är den bästa på 40 år och som eskalerar för fullt och ger en sysselsättningseffekt. Det är klart att vi ser effekt och utveckling.

Man ska komma ihåg historien. Det är inte så att Littorin startar från scratch. Vi fick 78 000 nya jobb under 2006. Det fanns en hel del. Ekonomiska bedömare sade då att vi skulle ha en väldigt positiv utveckling också under 2007 om konjunkturen skulle hålla i sig. Det var det som sades då, och det är detta som har kommit.

Littorin hänvisar till Konjunkturinstitutet. Jag förstår det; deras rapport ger argument som regeringen gärna vill ha. Men ekonomerna från banken är inte vilka som helst. De gör en annan bedömning och säger att också konjunkturen styr det här.

Det är nu det kommer att kännas om regeringens politik fungerar. Hur tillgodoser man den efterfrågan som finns? Hur ser man till dem som har blivit fler – de långtidsarbetslösa? Vad gör man för ungdomarna?

Littorin efterfrågar vad vi vill. Det är snart motionsdags. Vi kommer att peka på vad vi vill göra åt situationen. Bort med generella stöd! Rikta stöden till dem som verkligen har behov, så att vi får ut dem på arbetsmarknaden! Det är ett exempel på vad vi tycker.

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Tittar man på statistiken de senaste 10–20 åren ser man att den kraftigaste ökningen av utanförskapet skett när det gäller förtidspensionärerna. Antalet förtidspensionärer har fullständigt exploderat under det socialdemokratiska regeringsinnehavet. Under förra mandatperioden tillkom 140 nya förtidspensionärer varje dag – under fyra års tid. Det är helt osannolika tal.

Jag brukar ibland prata om Leif, som jag träffade på Open up i Kista. Han var förtidspensionär i 14 år och ville inget hellre än att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Nu har han lyckats. Men vi måste göra mer. Jag är helt övertygad om att det bland alla dessa 555 000 förtidspension-

ärer finns ganska många som har någon typ av arbetsförmåga kvar för någon typ av arbete och skulle vilja vara med i någon del och känna sig behövda.

När det gäller ungdomsarbetslösheten kommer det otroligt roliga siffror. Den ser bättre ut än på oerhört länge. I den arbetskraftsundersökning som presenterades förra veckan hade vi den kanske största procentuella ökningen någonsin av antalet sysselsatta ungdomar.

Ska vi slå oss till ro med detta? Nej, självklart inte. Jag skulle vilja peka på grupper som vi delvis har diskuterat här: förtidspensionärer, långtidssjukskrivna, personer med rehabiliteringsbehov och andra. För dem behöver det göras mer. Vi i regeringen tänker försöka göra allt vi kan för att underlätta även för dem som står väldigt långt borta från arbetsmarknaden att komma tillbaka.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:669 om kollektivavtalen och arbetsrätten

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att garantera att kollektivavtalsmodellen och arbetsrätten inte sätts ur spel. Bakgrunden till frågan är det utredningsuppdrag som regeringen nyligen fattade beslut om. Utredningen ska göra en översyn av kraven för F-skatt och bland annat se över självständighetsrekvisitet i inkomstskattelagens näringsverksamhetsbegrepp.

Låt mig först säga att för att åstadkomma det som är regeringens främsta uppgift, att bryta utanförskapet, öka sysselsättningen och skapa en hållbar välfärd för alla, behöver ett brett spektrum av åtgärder vidtas.

En viktig del i detta är fler och växande företag. Regeringen har inlett ett omfattande arbete med att förenkla i regelverk och minska företagens administrativa kostnader. Mycket kan och bör göras för att underlätta för människor att starta och driva företag.

Allt förvärvsarbete måste uppmuntras. Det behövs ändamålsenliga regler för både anställningar och egenföretagande. Människor är olika och kan vilja pröva både reguljära anställningar och egenföretagande under yrkeslivet. Det är viktigt att de som har idéer och drömmar de vill förverkliga genom att starta egen näringsverksamhet inte hålls tillbaka av krångliga eller för rigida regler. Egenföretagandet får inte kringgärdas av trösklar som försvårar nyföretagandet och motverkar entreprenörsandan i vårt land.

Det vi vill göra när det gäller F-skatt är att se över regelverket för att undersöka om dessa trösklar kan sänkas. Systemet har kritiserats för att vara en försvårande faktor för dem som vill starta företag. Framför allt har det framhållits att kravet som ofta ställs på att det ska finnas flera uppdragsgivare i vissa fall motverkar möjligheterna att starta företag.

Det kan tänkas fall där omständigheterna är sådana att det från början är svårt att få uppdrag från flera håll, men där ambitionen är att antalet uppdragsgivare ska bli fler i takt med att verksamheten etableras och expanderar. Vidare kan det inom exempelvis tjänsteverksamheter som

vård och omsorg vara svårt att hitta fler än en uppdragsgivare. Ett krav om flera uppdragsgivare kan då drabba särskilt kvinnor.

Sven-Erik Österberg tycks mena att åtgärder för att underlätta för egenföretagande och för människor att starta nya företag står i motsatsställning till en stark arbetsrätt och den svenska modellen. Jag vill hävda att det tvärtom är så att goda förutsättningar för nya och växande företag och den svenska modellen går hand i hand och tillsammans utgör grundvalar för den framtida välfärden. Där Sven-Erik Österberg ser hinder och vill lägga locket på ser vi möjligheter för fler människor att komma i arbete och förverkliga sina idéer. Detta vill jag påstå är betecknande för skillnaderna mellan den förra och den nuvarande regeringens syn på sysselsättningsfrågorna, utanförskapet och människors vilja och förmåga att arbeta och fatta egna beslut.

Jag vill också påpeka att det av utredningens uppdrag tydligt framgår att behovet av skydd för den svagare parten i ett arbets- eller uppdragsavtal ska beaktas, så att eventuella nya regler inte ger utrymme för missbruk.

Vad utredningen kommer fram till återstår att se, likaså vilka åtgärder utredningens förslag föranleder från regeringens sida.

Anf. 37 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag vet inte om arbetsmarknadsministern är aningslös eller spelar aningslös inför indikationer om vad som kan hända med F-skattsedeln på det här området. Jag har tittat en hel del på detta och talat med människor och också med Skatteverket. Man är ganska tvivlande från många håll och säger att det i princip inte finns någon som i dag blir nekad F-skattsedel.

Har man en företagariidé och ett seriöst uppsåt när man ska driva ett företag får man F-skattsedel. De som har nekats F-skattsedel kan nästan räknas på en hand. De är väldigt få. Det är uppgifter som Skatteverket ger till mig när jag frågar om det.

I dag får också många med en uppdragsgivare F-skattsedel. Inte minst förekommer det offentlig sektor där man har entreprenörsuppdrag och jobbar med vårdföretagare. Det har inte varit ett bekymmer för någon att få en F-skattsedel, utan det har man fått. Det är någonting som har överdrivits. Man har från vissa håll skrikit väldigt högljutt om hur viktigt det är.

Det finns en fara med detta, som jag ser det, där jag tycker att arbetsmarknadsministern är väldigt aningslös. Det är om man i princip kan gå in på nätet och skriva ut sin F-skattsedel själv. Det ska över huvud taget inte prövas därför att jag har en uppdragsgivare.

I förlängningen ligger att man byter ut anställningsformen mot att alla ska jobba med F-skattsedel på ett företag och vara egna företagare. Då har man satt arbetsrätt, arbetsmiljöregler och allt ur spel. Var och en är sin egen företagare som arbetar på helt andra villkor i företaget.

Det är egentligen bara en som tjänar på det, och det är uppdragsgivaren. I de flesta fall är det storföretag. Det finns redan i dag tecken på att storföretag tränger små entreprenörer väldigt hårt. Det handlar om att man förlänger tiden tills man betalar sina räkningar från en till två månader. Det kommer rapporter om att man gör det till underleverantörer. Det är småföretagen som ska stå för likviditeten. Det finns ett skäl att här se

förhållandet mellan stora och små företag. Det handlar inte bara om arbetstagar delen.

Det här förekommer redan i byggbranschen. Jag förmodar att arbetsmarknadsministern känner till det. Man har sagt att polsk arbetskraft får komma in. Om de skaffar F-skattsedel får de jobb som egenföretagare, men de blir inte anställda. Det finns en uppenbar risk om man inte ser upp med det. Det är därför jag vill belysa frågan. Det är bra att man också pekar på riskerna som finns med det.

Jag vill att man tar den här frågan på allvar. Egentligen ser jag inte grunden till och var behovet finns att ändra reglerna för F-skattsedel. Det är möjligtvis att man kunnat få fram något fall med en konsult som vid något tillfälle haft ett uppdrag åt ett enda företag som har blivit nekad. Jag tror att jag har sett ett tv-inslag med denna person.

Ett tv-inslag med en person som får tala i egen sak och ingenting annat kan ofta inte vara hela sanningen. Det känner vi till från andra sammanhang. Om det är vad som ligger till grund för att man måste göra det här tycker jag att man ska göra en djupare analys.

Detta var också en valfråga som spred sig. Inte minst Centerpartiet drev den frågan. Jag tror att dess ledare till och med sade att F-skattsedeln skulle komma med dopbeviset, som att det skulle vara Centerns yttersta mål. Jag vet inte om arbetsmarknadsministern delar den uppfattningen.

Jag tycker att man ska behandla det lite mer seriöst. F-skattsedeln är och ska vara en garanti för att jag är företagare och jobbar på ett sjyst sätt när jag driver mitt företag. Då är F-skattsedeln en garanti för och en verifikation för det. Det är knappt ens det i dag, skulle jag vilja säga. Om man luckrar upp det ännu mer är det än mindre någon garanti och har en sådan effekt.

Anf. 38 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Jag hade först inte tänkt gå upp i debatten. Men när jag hörde svaret från ministern måste jag få ställa några frågor.

Enligt Skatteverket finns det 800 000 beviljade F-skattsedlar i landet. Det kommer in nästan 75 000 ansökningar per år. Av dessa 75 000 ansökningar är det i runda tal 1 400 som får avslag. Det främsta skälet till avslagen är att man har skatteskulder.

Precis som Sven-Erik Österberg sade här är kravet att man säger att man har för avsikt att bedriva näringsverksamhet som är varaktig och ska ge vinst. Då kommer frågan vad som är de höga trösklar som försvårar nyföretagandet och motverkar entreprenörsandan i landet, som minister Littorin säger. Jag är lite nyfiken på det.

Är det inte så att problemet som Skatteverket och även andra upplever är skatteundandraganden? Det är de som är oseriösa som lätt kan få en F-skattsedel men som inte sköter sina förpliktelser.

Är det inte så att ett problem som finns i dag är att det inte är tillräcklig ordning och reda? Skatteverkets utredare har själva kommit fram till att skatteundandragandena är som störst bland företagarna.

Är inte ett av problemen också att det inte finns tillräcklig kontroll? Nu har vi en regering som tillför nya inslag. Det gäller till exempel hushållsnära tjänster. Rättschefen inom Skatteverket sade att det kommer att

innebära att det kommer att stå lastbilar med kvitton utanför skattekontoren.

Om jag har förstått svaret rätt menar arbetsmarknadsministern att en tröskel är just arbetstagarbegreppet. Det är Arbetsdomstolen som faller avgörandet om det finns ett anställningsförhållande eller om det finns ett beroende. Det gäller om man tillhandahåller egna verktyg, står för egen lokal och så vidare när det ska avgöras om det ska vara F-skattsedel eller inte när det tvistas om det.

Den här regeringen har skjutit in sig på att det är tröskeln, och man står i avsikt att förändra arbetstagarbegreppet. Men man vänder på steken och säger att det handlar om näringsverksamhetsbegreppet.

Därför blir min fråga: Vilka är de stora trösklarna? Det är precis som Sven-Erik Österberg har sagt. Det är väldigt lätt att få F-skattsedel i det här landet. Det är väldigt många som ansöker om det, och det är också väldigt många som får det. Var är tröskeln?

Man blir misstänksam. Jag kan tänka mig att om man ska förändra i arbetstagarbegreppet uppträder situationen där en chef säger till den anställde: Det vore trevligt om du skaffade ett eget företag och en F-skattsedel, men du gör samma jobb åt mig som du gjorde tidigare.

Är det vad som är tröskeln, eller vilka är de annars? Det skulle jag vilja ha ett konkret svar på.

Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Vi som har förmånen att arbeta med företagsfrågor och näringslivsfrågor här i riksdagen vet att just detta med regelförenkling har varit viktiga frågor för i varje fall den gamla regeringen. Den nu sittande regeringen vet vi inte så mycket om, eftersom det inte har gjorts särskilt mycket.

Man har gjort jämförelser. Inte minst har detta arbete varit en viktig fråga för EU och EU:s verksamhet. Det finns några saker som vi kan konstatera. När det gäller att starta nya företag är det väl ingen tvekan om att Sverige är bäst i klassen.

Det finns några sammanhang där man kan peka på att det är lite krångligare. Men det har knappast med F-skattsedel utan med andra tillstånd att göra. Vi har till exempel lite krångligare regler för restaurangägare än vad man har i andra länder.

Men när det generellt gäller just att få starta företag är Sverige ett av de länder i Europa som är allra bäst. Det är det land där det är enklast att starta ett företag.

Då infinner sig genast frågan: Är detta verkligen ett behov som finns? Gör F-skattsedeln som sådan att det blir enklare att starta företag? Eller är den frågan och har varit under många år en sådan viktig ideologisk fråga för Moderaterna att den bara måste tas med som ett obligatorium?

Det gäller att man inför sig själv ska kunna säga: Vi vill göra det enklare att starta företag genom att ändra på F-skattsedeln, kosta vad det kosta vill. Det gäller trots de sakliga omständigheter som gör att man kan invända mot den diskussion som har förts inte minst här i dag.

Jag ser gärna regelförenkling, men det måste vara regelförenkling som gör att det blir mycket enklare att starta företag och att det framför allt blir enklare att vara företagare. Men med denna åtgärd blir det inte enklare att starta företag.

Vi är bäst i klassen. Vart vill man egentligen komma i detta sammanhang? Vi är bäst i Europa när det gäller att starta företag. Det finns andra bitar där vi behöver bli bättre. Vi behöver bli skarpare när det gäller andra regelförenklningar, men det har vi inte sett så mycket av från den nya regeringen.

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Om det är som Sven-Erik Österberg säger, att det inte är något bekymmer att få F-skattsedel, har vi kanske inget problem. Det är det som utredningen får visa. Den är till för att utreda och se över om det går att underlätta detta.

Det är nämligen den stora skiljelinjen. När man lyssnar på mina socialdemokratiska motdebattörer visar det sig att arbetslinjen, som den definieras när det handlar om att få företag som vill växa och anställa, ska tämjäs med skatter, kontroll, administration och vad det nu kan vara.

Och det är klart att vi kan vara bäst i klassen, och det är väl bra om det är på det sättet. Men att vara bättre än Frankrike eller Italien i de delarna ... Ja, det kanske är så att vi har lite att göra ändå. Vi måste göra allt vi kan för att se till att underlätta för företag att komma fram, växa och så småningom också våga anställa själva.

Det måste göras många olika saker som vi säkert har anledning att debattera i andra sammanhang. Det handlar om allt ifrån regelförenklningar till skattesituationer och annat.

Vi hörde Sven-Erik Österberg tala om att storföretagen sätter press på småföretagen. Det kan säkert vara så. Jag har själv drivit småföretag och varit just i den sitsen att jag har skjutit på betalningar och krävt längre betalningstid vid förhandlingar. Men den största boven i det sammanhanget är staten, som med sina tidigare momsinsbetalningsrutiner krävde av oss småföretagare att vi skulle agera bank åt staten genom att betala momsen innan vi själva hade fått in den från våra kunder. Så regeringen måste göra många saker samtidigt.

Jag får frågan om detta är något problem. Det är många som beviljas och få som får avslag. Det må så vara. Men hur många är det som aldrig ens söker av det enkla skälet att de redan i dag vet att de inte uppfyller kraven? Det tydligaste exemplet är kanske ett kooperativ av kvinnor i vårdsektorn som jobbar i landstinget och vill starta eget. De har bara en kund i området, nämligen landstinget, och kvävs därmed redan från starten. De vågar inte dra i gång för de vet att de under det första halvåret eller året inte har möjlighet att få fler än en uppdragsgivare. Det är problemet.

År 1998 skrev Riksskatteverket en rapport om just detta. Den hette *F-skatt åt flera*. Där pekade man på att dagens regler kunde vara ett problem för till exempel företagsjourer, musiker, tidningsmedarbetare, direktionsförsäljare, diskjockeyer, avbytare inom jordbruket, fria filmare, hemtjänstarbetare med flera.

Vår utredning ska nu, nästan tio år senare, visa om det fortfarande är på detta sätt, om denna typ av problem fortfarande finns och om det finns saker som går att göra för att underlätta för företag att komma i gång och växa.

Jag vill återigen avsluta med att konstatera det som jag sade redan i inledningsanförandet. Av utredningens uppdrag framgår tydligt att beho-

vet av skydd för den svagare parten i ett uppdragsavtal ska beaktas så att eventuella nya regler inte ger utrymme för det missbruk som jag vet att mina socialdemokratiska motdebattörer oroar sig för.

Prot. 2006/07:134
30 augusti

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det blev inget konkret svar på frågan vad yttersta syftet är. Arbetsmarknadsministern sade att han ville utreda hur det ser ut och hur det är.

Återvänder jag till själva sakfrågan är det lite grann fablernas värld att tro att en massa företagare med jättegoda idéer inte ens söker F-skattsedel för att det är utsiktslöst att få det. Då är man dåligt informerad. Raimo Pärssinen pekade på det som är rätt enligt Skatteverkets statistik. De flesta som avvisas F-skattsedel har andra belastningar, skatteskulder och så vidare. Det är ett gott skäl för att man inte fortsätter i något felaktigt utan reder ut sina affärer och inte ger det problem som redan finns möjlighet att eskalera. Det är skäl nog.

När det gäller damerna med kooperativet finns det massor som jobbar så ute i landet, Littorin. Jag känner till flera sådana kooperativ som har en uppdragsgivare, kommunen, och som får F-skattsedel. Jag skulle vilja se den som har blivit nekad det om man har en seriös företagsidé och har fått ett upphandlingsuppdrag där man jobbar åt en kommun eller ett landsting. Det har aldrig framställts som problemet, och det är inte det som har legat till grund för nekandet.

Detta är inget stort sätt att underlätta för företagarna. Lyssnar man på dem själva var det senast i går en diskussion om hur trygghetssystemet fungerar för småföretagare. Det finns det anledning att titta på. Många är oroliga eftersom man har familj, barn och kan bli sjuk och så vidare. Vi startade en översyn av detta, även när det gällde a-kassa för småföretagare. Vad jag har erfarit har regeringen lagt ned arbetet vad gäller översynen av tryggheten för småföretagare.

Arbetsmarknadsministerns egen partiledare sade i dag i Uppsala att något av vitsen med att starta företag är risken. Det brukar också de stora företagsledarna peka på – tjusningen med risken. Själva sitter de med avtal och pensioner som räcker en livstid och en bra bit till. Då kan man tala om andras risk.

Men det är klart att risken och vilket trygghetssystem man har om man går från en anställning till att starta företag är en sak som samhället bör engagera sig i så att småföretagaren blir mer jämställd med den anställde när det gäller trygghetssystemet. Det är betydligt viktigare än att öppna upp något som nästan är helöppet redan nu. Risken är att man får in företagare med oseriös verksamhet som man inte är betjänt av i samhället. Öppnar man upp mer än vi redan har gjort kan man gå in på Internet och klicka fram sin F-skattsedel, och då har den inget värde över huvud taget i handen.

Man ska vara rädd om F-skattsedeln. Det ska vara ett körkort för företagande som visar att man arbetar inom de regler som samhället har satt upp. Vi ska ha en sund samhällsekonomi och ett sunt samhällsförhållande mellan företag och anställda. Man kan diskutera villkor, hur man kan underlätta, hur det ser ut, momsregler och allt sådant. Det ska man vara öppen för. Men detta är definitivt fel väg.

Vill man bara undersöka hur det ser ut och komma fram till det kan jag vara lugn. Men som alltid är jag orolig, inte minst med tanke på den tidigare debatten om att man ska förändra förhållandet på svensk arbetsmarknad. Den risken är uppenbar. Vi får följa detta vidare och se. Det är viktigt att det finns regler för detta, och om man öppnar upp det är det viktigt att människor inte blir utnyttjade på ett felaktigt sätt och trängs in i en situation som de själva inte har valt. Det är så det kan bli om man misshandlar F-skattsedeln.

Anf. 42 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Det är bra att även finansministern gör sitt inträde i lokalen nu när vi ska tala skatt.

Vad menar arbetsmarknadsminister Littorin när han säger att vi socialdemokrater ska tämja företagare med skatter och kontroll? Vi vet varför vi betalar skatt. Vi vill bygga välfärd i landet. Vi vill också ha ett system som gör det enkelt, effektivt och framför allt främjar skattemoralen. Då krävs det lite kontroll också. Det var ett slarvigt uttalande av Littorin! Antingen är minister Littorin lite oengagerad i frågan eller så är han dåligt påläst.

Om debatten ändå hade handlat om vad en utredning skulle kunna ta fasta på hade den kunnat handla om precis det som Sven-Erik Österberg talade om. Vad är det för villkor som finns för nyföretagare? Vilka risker har man, och på vilket sätt kan man hjälpa till för att komma över de trösklar som finns i riskerna? Om det ändå hade handlat om vilken ordning och reda vi ska ha på arbetsmarknaden? Hur är det med konkurrensneutraliteten? Är det någon som ska springa bredvid eller inte? För detta krävs fasta spelregler och kontroll.

Om det ändå hade handlat om bättre service från myndigheterna och Skatteverket, men det talar han inte ett dugg om. Om det ändå hade handlat om en tanke som riktas mot avtalslagens villkor som ska reglera villkor mellan stora företag och små underentreprenörer, men det gör det inte heller. Om det ändå hade handlat om att bygga upp ett förtroende från allmänheten för hela systemet, alltså om det hade handlat om en förstärkning av F-skattsedeln. Nej, vi får här höra att man ska ta reda på vad det är för tröskel eftersom han inte visste det själv. Vilka trösklar finns här? Vi vet att det är 75 000 ansökningar och 1 400 avslag. Jag är så övertygad, minister Littorin, om att det för honom och regeringen handlar om att ändra i arbetstagarbegreppet.

Anf. 43 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern talar om skatter, kontroll och administration. Jag tror att vi är ganska överens om att man måste ha någon form av administration och någon form av kontroll för alla som ska betala skatt och som ska hantera denna typ av frågor.

Frågan har handlat om hur vi ska undvika att vi har för mycket administration för företagen och för mycket kontroll som är onödig. Tyvärr ser vi ganska lite resultat av det som har kommit fram om detta.

Det som vi vet är att vi är bäst i klassen. Och då fnyser arbetsmarknadsministern och säger att det är så om man jämför med Italien och Frankrike. Nu kommer jag inte ihåg vilken nivå som de låg på, men jag vet att bland annat Storbritannien som ibland brukar framhävas som ett

land som har fått fram många småföretagare också finns med i denna jämförelse. Så det handlar inte bara om de länder som brukar framhåvas som väldigt byråkratiska länder.

Men är inte frågan oftast, arbetsmarknadsministern, den som i alla fall jag har mött i debatter, nämligen att vi har små företag som inte vill växa till stora företag, och vilka steg tar vi då? Då är F-skattsedel inte aktuellt.

Jag tycker att man har pekat på några saker. Momsinbetalningen har varit en sak. Trygghetssystemet för företagare har varit en annan sak.

Arbetsmarknadsministern säger att man måste ha fler än en uppdragsgivare. Men jag har besökt ett antal företag i mitt eget område, Kista, utanför Stockholm under sommaren, och väldigt många av dessa företag har en enda uppdragsgivare. Då måste frågan ställas: Har de då brutit mot reglerna hela tiden eftersom de har fått F-skattsedel? Ofta har det handlat om en enda uppdragsgivare, och det har i detta fall varit Stockholms stad. Då måste de ha brutit mot reglerna. Eller är det en myt att man måste ha fler uppdragsgivare och att det i verkligheten ligger till på ett helt annat sätt?

Jag tycker att det skulle vara bättre om vi fick en lite mer ärlig debatt i dessa frågor.

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! När man lyssnar på inläggen här får man oerhört lätt intrycket av att företagarna, inte minst småföretagarna, i Socialdemokraternas värld är potentiella skurkar. Det är precis tvärtom enligt vår och regeringens syn. Företagarna och småföretagarna är potentiella hjältar som vi hoppas ska kunna starta, komma i gång, växa, anställa och se till att vi anträder vägen mot full sysselsättning.

Problemet i dag är inte, om jag ska utgå från interpellationen, de som nekas F-skattsedel. Problemet är osäkerheten, Börje Vestlund, som gör att alltför många aldrig ens söker.

Raimo Pärssinen säger att jag inte vet vilka det är. Men i mitt förra inlägg gjorde jag en uppräknin som Riksskatteverket publicerade 1998 av exakt vilka grupper som man då såg hade problem att få F-skattsedel. Jag kan gärna återupprepa det om Raimo Pärssinen behöver en sådan återupprepning. Det talades då om personer som jobbade i företagsjourer, musiker, tidningsmedarbetare, direkthandelsförsäljare, diskjockeyer, avbytare inom jordbruket, fria filmare och hemtjänstarbetare. Låt mig där lägga till en viktig grupp som exempel, och det är kvinnorna i vården som vill dra i gång och starta eget. De kan bara få en uppdragsgivare, nämligen landstinget. Varför ska vi göra det svårare för kvinnor i vården att starta eget? Varför vill ni förneka dem detta? Det är för mig en gåta och helt obegripligt.

Sedan måste jag reagera lite grann på att Sven-Erik Österberg talar om F-skattsedeln som körkort för företagare. Vi fick näringsfrihet i det här landet 1846. Det var då som vi så att säga lade skråsamhället bakom oss eftersom marknadsekonomin är den främsta garanten, vilket tiden också har visat, för tillväxt och välfärd för alla. Jag har svårt att förstå att detta ska vara den stora frågeställningen, att vi nu gör det lättare för folk att få en F-skattsedel. Alla övriga regelverk ska gälla, och i utrednings-

uppdraget ligger också tillsynen över skyddet för den svagare parten som diskussionen egentligen borde handla om.

Anf. 45 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag tycker att det finns en tendens att arbetsmarknadsministern håller på att bli desperat i denna debatt. Jag skulle vilja ha en ursäkt från honom. Att säga att vi skulle anse att småföretagare är skurkar eller smusslar med skatt tycker jag är ett fullt påhopp. Jag kan inte tyda denna debatt vare sig från mig själv, från Börje Vestlund eller Raimo Pärssinen som att vi skulle påstå någonting sådant. Det är inte det som vi har pekat på. Vi har frågat efter syftet från arbetsmarknadsministerns sida med denna utredning. Det har sagts att han vill undersöka hur det är.

Sedan påstår arbetsmarknadsministern i sista delen att kvinnorna förnekas att starta företag i vården. Så är det inte. Det finns ju massor med kooperativ och kvinnor som jobbar åt kommuner och landsting som har företag och som har fått F-skattsedel. Det finns andra som har en uppdragsgivare och som har F-skattsedel. I min gamla bransch skogen känner jag massor med skogsentreprenörer som bara kör åt ett enda skogsbolag och som får F-skattsedel. Hur har de fått det? Raimo Pärssinen sade: Har de fått det på grund av att man har gjort fel? Det har väl gjorts en bedömning att detta fungerar.

De flesta av de 1 400 som nekas en F-skattsedel, av över 70 000 som har sökt, har gjort det på grund av att de har skatteskulder. De har bevisat att de inte har klarat av att driva ett företag. Det är väl inte så konstigt att man inte anser att de ska ge sig in på detta igen när de har dessa problem? Det har ingenting att göra med att man skulle förnekas att vara företagare eller att man inte har idéer. Skyll på dessa saker, arbetsmarknadsministern, och beskyll inte oss för att vara emot småföretagare eftersom jag aldrig kletar på mig det. Det är en myt som ni försöker beskriva därför att vi ska framstå som fiender till företagarna. Det är struntprat, arbetsmarknadsministern. Sluta med det.

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Tack för det. Jag ska återgå till själva interpellationen. Frågeställningen var om vi kan se till att vidta olika åtgärder för att så att säga försvara den svaga parten i den typ av situationer som kan uppstå. Svaret är ja. Det står i utredningsuppdraget. Någonstans ligger grundfrågan. Tycker man att det är bra att det är fler, givet en sådan klausul, som kan vara beredda att dra i gång och starta företag för att förhoppningsvis kunna växa och anställa? Jag är av den grunduppfattningen att det är en bra idé. Låt oss undanröja alla tvivel, hinder och tveksamheter som kan göra att personer avstår från att söka F-skattsedel eller avstår från att sätta i gång.

När man går in på Skatteverkets hemsida är det väldigt uppenbart att man behöver fler uppdragsgivare. Och när man gör sin första ansökan om F-skattsedel är det precis det som man ska uppge. Man ska också kryssa i ett antal saker för att redovisa detta.

Låt oss därför undanröja den typen av hinder, och låt oss få fler som vågar dra i gång och som vågar anställa så att vi får fler på svensk ar-

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2006/07:671 om försämringar av anställningstryggheten

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig om jag delar Centerpartiets analys av styrkeförhållandena på arbetsmarknaden och bedömningen att företagen drabbas av oproportionella konflikter samt om jag avser att ta initiativ till att göra förändringar i lagen om anställningsskydd. Bakgrunden till frågan är de förslag som lagts fram inför Centerpartiets riksstämma 2007.

Det är min och regeringens uppfattning att den svenska arbetsmarknadsmodellen och arbetsrätten generellt sett fungerar bra. Modellen förutsätter att arbetsmarknadens parter uppträder på ett ansvarsfullt sätt. Det ligger också i modellens natur att det i första hand är arbetsmarknadens parter som bör diskutera och komma överens om eventuella större förändringar på arbetsmarknaden.

Vi har genomfört vissa ändringar avseende tidsbegränsade anställningar i syfte att skapa förutsättningar för fler jobb. Dessa regler har därmed blivit enklare och mer ändamålsenliga. I övrigt har regeringen inte för avsikt att föreslå några ändringar i den grundläggande arbetsrättsliga lagstiftningen.

Anf. 48 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern. Det är bra att arbetsmarknadsministern står fast vid att regelsystemet och anställningstryggheten ska finnas kvar. Arbetsmarknadsministern säger att regeringen står bakom den här uppfattningen. Det som ständigt oroar mig är att Centerpartiet ingår i regeringen och har en ganska vidlyftig syn på de här frågorna i debatten och på många olika sätt. Det är klart att det oroar mig att en av de tyngre ministrarna i regeringen har en helt annan uppfattning än regeringen.

Det framkommer ideligen. Det är dålig ordning om regeringen står för en sak och vissa ministrar ständigt deklarerar en helt annan åsikt i en så pass viktig fråga.

Det är viktigt att ha en diskussion om hur det ser ut.

Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning att allt inte alltid kan vara som det är. Det sker förändringar i samhället som förutsätter att vissa saker behöver förändras eller hanteras på annat sätt. Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning att det är parternas sak att diskutera det.

Jag deltog i några debatter under Visbyveckan som handlade om just de här sakerna. Jag var väldigt tydlig och sade att det är parternas sak. Det finns en uppladdning, inte minst på arbetsgivarsidan, där man beklagar hur svag man är gentemot de fackliga företrädarna. Man kan inte

hålla tillbaka löneökningar, man klarar inte en rad olika saker. Det är ju att stå på knä och be regeringen att ändra lagstiftningen så att de stackars företagen får det lättare. Det här handlar framför allt om storföretagare som för fram detta genom Svenskt Näringsliv.

Ni är naturligtvis utsatta för ganska stark press från näringslivet som vill att ni ska leverera det som ni har sagt i opposition under ganska lång tid. Det har jag full förståelse för.

Jag har sagt det tidigare, och säger det igen: Så länge arbetsmarknadsministern håller fast vid detta har han en stor och stark vän i socialdemokratin som delar denna uppfattning. Vi ska ha en stark anställningstrygghet. Gör upp med Centern så att de slutar att köra med detta. De tillhör ändå regeringen. Det skapar turbulens och oro. Man funderar över vad som ska komma på det här området.

Om det finns behov av förändringar åt båda håll, tycker jag att parterna ska klara av det. Den linjen tycker jag att arbetsmarknadsministern ska hålla fast vid.

Ni fuskade ju lite för ett tag sedan och öppnade för ytterligare visstidsanställningar. Det var väl ett avsteg från detta. Jag hoppas att det inte blir fler avsteg.

Jag är nöjd med arbetsmarknadsministerns svar om att ni håller fast vid den svenska modellen och anställningstryggheten, men gör upp med Centern också.

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! När man läser en del debattartiklar och intervjuer kan man få uppfattningen att det är konflikterna på svensk arbetsmarknad som är det stora samhällsproblemet. Jag delar inte den bedömningen. Jag tar gärna en diskussion om utanförskapet och olika politiska insatser som vi behöver göra för att komma till rätta med arbetslösheten.

Förra året ingicks 3 906 avtal på lokal nivå. Det var konflikt i 18. Det är inte ens ½ procent av fallen. Vi hade inte ens 2 000 arbetsdagar förlorade i konflikt på svensk arbetsmarknad förra året. Det ska jämföras med 11 miljoner förlorade arbetsdagar 1945. Det är ju ett bra tag sedan, men det säger en del om att det har hänt en del på svensk arbetsmarknad när det gäller konfliktbenägenhet.

Vi hade ungefär 435 fall i arbetsdomstolen. I motsvarande brittiska tribunaler var det ungefär 100 000 fall som avgjordes.

Den svenska modellen bygger på att parterna tar ett ansvar, att man sätter sig ned och diskuterar och kommer överens. Det bygger naturligtvis också på att man skramlar med vapnen då och då och att man i de fall då det går en emot kommer springande till mig och kräver lagstiftning. Jag har hela tiden stått fast, och kommer att fortsätta att stå fast. Det är inte aktuellt.

Det pågår också en diskussion om krav på professionalitetsregler. Det har delvis varit orsakat av diskussionerna i Göteborg om salladsbarer och annat. Min enkla invändning är: Vem är det som bäst avgör vad som är professionellt eller inte? Jag tycker att den ordning som vi har i dag är bra, nämligen att det är den som vidtar en konfliktåtgärd som inte bara inför sina medlemmar eller ombudsmän måste försvara en åtgärd utan man måste också försvara den i allmänhetens ögon. Man måste kunna stå upp för den.

I de fall där det har visat sig att man kanske har gått lite för långt drar man en slutsats. Det är jag övertygad om att man gör. Om man inte gör det kommer man i allmänhetens ögon att nedvärdera och sätta den grundläggande kollektivavtalsmodellen i dåligt ljus och få den ifrågasatt. Det är ett alldeles för högt pris att betala.

Alternativet är att ha en lagstiftad professionalitet som ju diskuteras på en del håll. Problemet med det är att man då skjuter ansvaret från dem som vidtar konfliktåtgärderna och i stället lägger det i en domstol. Ni kan ju gissa vad som händer två minuter efter det att det första domstolsutslaget har kommit. Då kommer man att springa till mig och säga att det blev fel och att vi måste ändra lagstiftningen; den måste se ut på ett annat sätt.

Med skiftande politiska majoriteter – jag hoppas att det dröjer länge – kommer gränsen för vad som anses vara professionellt att svänga. Den kommer hela tiden att pressas i fel riktning eftersom parterna inte längre har ett eget ansvar för konfliktåtgärderna.

För mig är det obegripligt att den diskussionen står i centrum. Det är ett icke-problem. Jag brukar säga att det är ett politiskt fantomproblem. Låt oss ägna all kraft åt att bekämpa utanförskap, arbetslöshet och allt annat som vi har diskuterat här i dag och som vi kommer att fortsätta att diskutera.

Jag brukar säga ungefär så här om svensk arbetsrätt: If it ain't broken, why fix it?

Anf. 50 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Den beskrivning som arbetsmarknadsministern gör kan jag skriva under på. Vi är helt överens i den delen också. Det finns alla skäl i världen att vara rädd om den svenska modellen och det ansvar som parterna i Sverige har tagit. Arbetsmarknadsministern pekar ju på statistik över hur konfliktsituationen ser ut i Sverige jämfört med andra länder. Den listan kan göras väldigt lång och Sverige står sig väl. Det finns all anledning att vara rädd om den här modellen.

Jag kan verifiera bilden. Jag har under många år tillhört den fackliga sidan. Jag har jobbat som ombudsman. Som många kloka fackföreningsmän har sagt under lång tid: Den enklaste sak i världen är att starta en konflikt. Det är svårare att ta sig ur den. Det är där problemet ligger. Att starta den är inget problem, men man ska landa den. Man ska klara hem den hos sina egna medlemmar. Man ska klara hem i samhällsdebatten att den var nödvändig så att man står stark och äger auktoritet och har förtroende i allmänhetens ögon när det finns behov av en konflikt vid ett annat tillfälle. Det är där svårigheten ligger.

Arbetsmarknadsministern har inte gått några fackliga kurser, vad jag vet. Men på de jag har gått har man ständigt diskuterat hur man avväger detta. Svensk fackföreningsrörelse står för ett stort och brett ansvarstagande på det här området. Man vet vad priset är om man misslyckas med en konflikt. Problemet är kanske inte i första hand att man får en lagstiftning emot sig, men man måste landa konflikten och kunna se sina medlemmar och allmänheten i ögonen och säga att konflikten var värd priset. Det är vi överens om. Jag har egentligen inte behov av att diskutera detta längre.

Problemet är ju inte arbetsmarknadsministern i det här fallet. Problemet är att regeringen är splittrad i frågan. Man ger en annan bild av detta när man är ute och debatterar frågan. Man tycker i princip att man ska bryta upp den svenska modellen.

Det som oroar mig är att man kan få störningar. Om vi ska ha ansvarsfulla parter som vågar ta initiativ och diskutera förändringar måste man känna trygghet i den situation som är. Det råder ingen riktig trygghet.

Det är trygghet när man lyssnar på Littorin, men oron gäller var regeringen i sin helhet kommer att hamna i slutändan. På det sätt som arbetsmarknadsministern har beskrivit det är vi överens, så jag har inte mer att säga i den här diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2006/07:682 om tveksamma arbetserbjudanden

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Sylvia Lindgren har frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att införa regeländringar så att arbetsförmedlingen kan stoppa oseriösa arbetserbjudanden.

Förhållandena på den svenska arbetsmarknaden är till stora delar något som arbetsmarknadens parter själva förutsätts ta ansvar för. Det gäller inte minst lönebildningen. Ytterst är det upp till berörd facklig organisation att bevaka att på arbetsmarknaden ingångna avtal respekteras.

I de delar där staten tagit på sig en normerande roll, till exempel i fråga om arbetsmiljö och diskriminering, finns särskilda sanktionssystem och särskilda myndigheter med övervakande uppgifter. Arbetsförmedlingen har inte någon sådan övervakande uppgift när det gäller förhållandena på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingens kärnuppdrag är att effektivt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft. Under vissa förutsättningar ska arbetsförmedlingen inte publicera lediga platser. Det gäller bland annat om det är uppenbart att arbetsgivaren inte kommer att kunna fullfölja sina åtaganden gentemot den enskilde. Det säger sig självt att detta ofta inte är lätt att bedöma. Samtidigt är det viktigt att understryka att arbetsförmedlingen förstås har ett allmänt ansvar att i sin verksamhet inte medverka till brott mot lagstiftningen. Det innebär till exempel att arbetsförmedlingen aldrig ska tillmötesgå arbetsgivare som i samband med rekrytering ställer diskriminerande krav.

I fråga om anvisning till arbetsmarknadspolitiska program har arbetsförmedlingen en delvis annan roll. Här handlar det om offentliga medel som betalas ut. Det sker i form av subventioner som kan påverka konkurrensen och lönebildningen. Det är ur båda dessa perspektiv rimligt att arbetsförmedlingen i sådana sammanhang tar ett ansvar utöver det man tar vid förmedling av arbete. Länsarbetsnämnderna ska bland annat samråda med lokal facklig sammanslutning och inhämta information för att säkerställa att arbetsgivaren inte har näringsförbud eller skatteskuld innan någon anvisas ett program som är förlagt till en arbetsplats.

Anf. 52 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret. I svaret står det bland annat: "Arbetsförmedlingens kärnuppdrag är att effektivt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft." Ministern, jag håller med om det – under förutsättning att det är seriösa arbetsgivare. Jag antar, förmodar och hoppas verkligen att ministern har tagit del av de rapporter som delgivits inte minst i massmedier, också av fackförbund, om förhållanden som råder också i Sverige och inte blundar för den problematiken. Det gäller inte minst jobb som många ungdomar mer eller mindre tvingas att ta men där de blir lurade och utnyttjade. Den utvecklingen, ministern, oroar mig: oseriösa arbetsgivare, otrygga anställningar och därmed också en osund konkurrens som påverkar de seriösa arbetsgivarna. Den tänjer på regelverken i en osund riktning.

En stor del av platsannonserna på arbetsförmedlingarnas platsbanker är försäljningsjobb med enbart provisionslöner. Det känner vi till. Det är inte ovanligt att det ställs krav på körkort och tillgång till egen bil i tjänsten. Om man inte lyckas sälja något förekommer det att milersättningen uteblir. Då är det inte svårt att förstå att det blir ett dyrt jobb för den anställde.

Jag vet att fackförbund har försökt att få företag som annonserar att teckna kollektivavtal, men man vägrar. Personalomsättningen är också i många av de här fallen så stor att förbunden inte anser sig ha tillräckligt med medlemmar för att ta en konflikt om avtal. Man kan diskutera om man inte borde göra det. Det är naturligtvis en balansgång. Jag har förståelse för de här bekymren, när folk lämnar så att man inte har någon anställd där längre.

Många ungdomar orkar inte med de här förutsättningarna. De klarar inte av att jobba under dem. Man säger alltså upp sig efter en kort tid.

Ett företag som jag fått information om annonserade ofta efter just telefonförsäljare. Företaget vägrar att teckna kollektivavtal och betalar antingen enbart provision eller exempelvis 10 000 kronor i månaden i grundlön och en lägre provision. När anställda som hade 10 000 i grundlön av företaget fick veta att de måste skriva på nya anställningsavtal med enbart provisionslön efter att de efter några månader hade tjänat 10 000 i heltidsarbete och då vägrade att skriva ett sådant avtal fick de enbart sin provisionslön. Då blev förhållandet om man sade upp sig att man blev avstängd från a-kassan i två och en halv månad.

Var och en borde bli upprörd av den här typen av hantering. Unga som utsätts för den här hanteringen och kanske vid sitt första jobb, sin första kontakt med arbetsmarknaden och vuxenlivet, känner sig utnyttjade och lurade. Jag förstår det. Därför måste jag få upprepa frågan: Är ministern beredd att vidta några initiativ för att införa regeländringar så att arbetsförmedlingen kan stoppa oseriösa arbetsplatserbjudanden? Tyvärr fick jag inte svar på det i det första inlägget.

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag kan dela Sylvia Lindgrens oro. Det måste jag tillstå. Det är klart att vi alla vill att arbetsförmedlingen ska förmedla arbeten som är seriösa, har goda villkor och i övrigt följer de lagar och regler som gäller på arbetsmarknaden. Det tycker jag är en självklarhet.

Det finns lite olika saker som reglerar detta. Det är framför allt Arbetsmarknadsverkets egna föreskrifter som i detalj går igenom vilka typer av jobb som man inte ska publicera. Det finns en lista över det på Ams hemsida.

Det finns en annan, tycker jag, viktig dimension i detta. Det är naturligtvis arbetsförmedlingens namn och rykte, att man vårdar sitt eget varumärke på ett sådant sätt att man förmedlar den typ av jobb som är rimliga, rättvisa, fungerar på svensk arbetsmarknad och också uppfattas av den som söker arbete som bra. Det handlar om att man följer god sed på arbetsmarknaden, eller vad man nu ska kalla det.

Där kan man, tror jag, bli lite bättre. Det är säkert så. Jag kan tänka mig och hoppas att det när vi nu tillskapar enhetsmyndigheten från den 1 januari också finns den typen av diskussion på den nya arbetsförmedlingen. Hur hanterar man sitt namn och rykte – varumärke, om man så vill – när man har blivit en ny myndighet?

Det är trots allt så att Arbetsmarknadsverket och arbetsförmedlingen har en uppgift, och det är att förmedla arbete. När det handlar om att följa kollektivavtal eller att följa olika avtal på arbetsmarknaden är det ju arbetsmarknadens parter som har uppgiften att följa och bevaka det. Övriga myndigheter övervakar och bevakar att diskriminering och annat inte förekommer och att man i övrigt följer lagar och regler på arbetsmarknaden.

Jag menar att det är en i grunden god ordning. Kombinationen av lagar och regler, arbetsmarknadens parter och arbetsförmedlingens eget intresse av att se till att man gör rätt saker eller informerar om rätt saker när man utlyser arbete på sin hemsida eller i övrigt på arbetsförmedlingen är den rimliga ordningen. Det tycker jag.

Anf. 54 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Sven Otto Littorin, jag har försökt att göra en kortfattad beskrivning i interpellationen. Ministern skriver i svaret att ytterst är det upp till berörd facklig organisation att bevaka att arbetsmarknadens ingångna avtal respekteras. Men företagen då? Har inte de ett ansvar runt omkring den här frågan?

Jag tycker att ett av de stora problemen är att det inte finns kollektivavtal på alla arbetsplatser, för då hade man naturligtvis i mångt och mycket löst frågan. Också med anledning av det senaste inlägget som Littorin hade vill jag fråga: Är ministern beredd att neka oseriösa arbetsgivare arbetskraft via förmedlingen?

Ministern, den här frågan är inte ny. Jag har pekat på den vid tidigare tillfällen, och vi har sett tv-program. Uppdrag granskning och Plus har visat att det förekommer systematiskt luredrejeri. Det har också varit artiklar i olika tidningar liksom inslag i olika medier. Då räcker det inte med att bara säga: Vi förstår problemet. Man måste faktiskt också försöka ta initiativ.

Förtvivlade anställda vill sluta sin anställning därför att de inte kan leva på lönen men kanske också för att de har kommit till insikt om att de arbetar för oseriösa företag.

Om man själv säger upp sig från en anställning spelar det enligt regelverket – oavsett hur låg lönen är och oavsett hur oseriöst företaget är – ingen roll om det till exempel är en provanställning. Säger man själv upp sig blir man avstängd från a-kassan under 45 arbetsdagar. I praktiken blir man helt utan arbetslöshetsersättning under cirka två och en halv månad.

De flesta som tar sådana anställningar som nu berörs är unga människor som varit arbetslösa ett tag. Därför klarar de sig inte utan inkomst i mer än en eller två månader. Därmed känner man sig fångad – man känner sig fångad i en fälla. Deras val är en lägre lön – hälften till exempel av lägsta lönen enligt kollektivavtalet – eller ingen inkomst alls.

Denna utveckling, herr talman och herr minister, känner jag en stor oro för. Detta är i högsta grad mycket negativt för den svenska arbetsmarknaden och definitivt inte till gagn för den svenska modellen.

Jag vill minnas att jag och Sven Otto Littorin för drygt ett halvår sedan berörde frågan i en interpellationsdebatt. Också då nickade Sven Otto Littorin bifall till mina synpunkter. Det var direkt efter det att de här frågorna på olika sätt hade tagits upp i massmedierna. Jag fick en känsla av att Sven Otto Littorin delade mina farhågor och starkt kände med de ungdomar som drabbats av nämnda ”oseriositet”.

Jag frågar därför återigen: Vilka initiativ ämnar ministern vidta? Kan man neka oseriösa arbetsgivare att få arbetskraft? Vilka åtgärder tänker Sven Otto Littorin vidta? Det här är naturligtvis ett växande och ett farligt problem.

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Är jag beredd att neka företag att söka arbetskraft på arbetsförmedlingen? Nej, det är jag inte. Jag ser inte det som min uppgift.

Det finns tre så att säga uppdrag i detta. Det första är naturligtvis det till Arbetsmarknadsverket – Arbetsförmedlingen efter årsskiftet – som har sitt regelverk, sina administrativa föreskrifter, som i dag reglerar hur detta ser ut. Jag är övertygad om att man efter den 1 januari när man blivit *en* myndighet aktivt kommer att jobba för att se till att det finns just ett vårdande inslag i det arbete man jobbar med – kanske i högre grad än i dag när man jobbar med att se till att försvara, bevara och bygga ut sitt goda namn och rykte på just det sätt som Sylvia Lindgren efterfrågar.

När det sedan gäller övriga avtal och regler på arbetsmarknaden är det naturligtvis parterna på arbetsmarknaden som har i uppgift att se till att de följs. Det gäller jobb som förmedlas av arbetsförmedlingen – ungefär en tredjedel av alla jobb som under ett år förmedlas. Två tredjedelar förmedlas utanför arbetsförmedlingen via annons, kontakter eller vad det kan vara. Man har samma uppgift där, alltså att, som facklig organisation i det här fallet, se till att bevaka de intressen man har.

I det sammanhanget kan jag säga att över 90 procent av löntagarna på svensk arbetsmarknad omfattas av kollektivavtal. Jag tillhör dem som tycker att det är bra; det har jag ju tidigare talat om.

Den tredje nivån är att inblandade myndigheter naturligtvis har ett ansvar för att bevaka att lagar och regler som gäller till exempel diskriminering efterföljs.

Jag menar att de tre nivåerna och de tre angreppssätten när det gäller den här frågeställningen är tillräckliga. Men sedan kan vart och ett av dem inom sina områden möjligen bli bättre. Men jag tror inte att det är eller ska vara min uppgift att ytterligare detaljreglera hur arbetsförmedlingen ska utföra sitt uppdrag, givet det mandat man har och de regler som finns.

Å andra sidan – och detta tycker jag är själva grunden i den frågeställning som Sylvia Lindgren lyfter fram – håller jag med om att det är bra att det förs en debatt om detta, att det belyses och att vi diskuterar det här i dag. Jag tror också att det stimulerar arbetsförmedlingen, dess styrelse och ledning, att ta upp och diskutera den här typen av frågeställningar, alltså hur man så att säga kan jobba med sitt eget namn och rykte och se till att man förmedlar den typ av arbete som vi alla naturligtvis vill se på svensk arbetsmarknad.

Anf. 56 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Fortfarande tycker jag att det naturligtvis är ett stort bekymmer för alla de ungdomar som drabbas av det vi här talar om. Det håller liksom inte att säga: Jag tänker inte vidta några åtgärder, och jag tänker inte reglera.

Frågan är hur villig man är att slåss mot oseriösa företag. Det handlar ju också om respekten för de företag som är seriösa. Dessa hotas av utslagning eller av att behöva tänja på regelverk om man inte vidtar åtgärder och försöker göra någonting åt detta.

Kollektivavtalen är naturligtvis oerhört viktiga i de här frågorna. Här gäller det företag som vägrar att teckna kollektivavtal. Det gäller också unga personer som av olika skäl inte hunnit till en fackförening och dylikt.

Tidigare i dag har vi pratat lite grann om hur alliansregeringens olika företrädare ser på kollektivavtalen. Också jag var på några av seminarierna på Gotland. Alliansföreträdare sade mycket klart: Det ska inte finnas strejkrätt där det inte finns medlemmar. Det är besvärligt med fackförbunden, speciellt för små företagare.

Detta sades också från annat håll. Man tyckte att kollektivavtalen övertolkades. Kanske ville man inte riktigt avskaffa dem. Men facken skulle inte ha så stor betydelse, och när det gällde kollektivavtalen var man allmänt försiktig.

Det är klart att det blir bekymmer med tanke på de förhållandena och det vi talat om tidigare här i dag och med tanke på hur det nu ser ut inom vissa branscher för ungdomarna.

Det är utanförskap, ministern, när ens arbetsgivare vägrar att teckna kollektivavtal!

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att man om arbetsförmedlingen hade agerat som ett privat företag naturligtvis aldrig skulle ha förmedlat arbeten som så att säga hade riskerat kärnan i det varumärke, det rykte eller den bild man har. Jag är övertygad om att arbetsförmedlingen tänker på det sättet och naturligtvis inte vill bidra till att förmedla den typ av jobb som Sylvia Lindgren varnar för.

Men samtidigt måste man, tror jag, försöka skilja på rollerna. Vi har Arbetsmarknadsverkets föreskrifter, och vi har myndigheter som följer och tolkar dem och som ser till att lagar och regler följs. Vi har också arbetsmarknadens parter som ser till att hantera lönebildningen. Vi kan naturligtvis ha en stor diskussion om kollektivavtalen, men jag tror att det då blir en ganska ensidig diskussion. I grunden är jag ju väldigt mycket för kollektivavtalsmodellen som är den svenska modellen.

Jag bara konstaterar att det var en borgerlig regering som år 1928 införde kollektivavtalslagen. Det första förslaget väcktes redan av högerledaren Arvid Lindman – år 1910. Av alla sätt att organisera lönebildningen i ett land är detta det allra bästa; det är bara att konstatera att det är på det sättet. Det förutsätter också en hög organisationsgrad – så är det. Jag ser inte det som ett problem, lika lite som jag ser problemet i den interpellationsdebatt som Sven-Erik Österberg och jag tidigare i dag hade om övriga regelverk på arbetsmarknaden.

Låt oss koncentrera diskussionen till det som verkligen är problemet, nämligen utanförskapet! Jag tycker att det är bra att Sylvia Lindgren har lyft fram den frågeställningen i diskussionen. Naturligtvis är det, av omsorg om arbetsförmedlingens namn och rykte, viktigt att man koncentrerar sig på att förmedla den typ av jobb som vi faktiskt vill se på svensk arbetsmarknad. Men jag gör inte bedömningen att vi ska ha mer av lagar och regler om detta utöver det som Arbetsmarknadsverket självt kan meddela i sina föreskrifter.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2006/07:647 om svenskt agerande vid tillsättning av ny chef för Valutafonden

Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Leif Pagrotsky har frågat mig vad jag avser att göra för att processen vid tillsättningen av IMF-chef ska bli helt transparent och resultera i att den mest lämpade personen tillsätts på posten.

Som jag tidigare meddelat interpellanten anser den svenska regeringen att chefen för IMF, liksom för Världsbanken, bör tillsättas i en öppen och transparent urvalsprocess. En institution som IMF erfordrar en chef med stor kompetens och erfarenhet, oberoende av hans eller hennes nationalitet.

Det är IMF:s exekutivstyrelse som är ansvarig för urvalsprocessen. Genom vår representant där, samt inom ramen för mina personliga samtal med andra länders företrädare, driver jag regeringens ståndpunkt.

IMF:s exekutivstyrelse beslutade den 12 juli att fastställa och publicera en kravspecifikation för tillsättningen av ny IMF-chef.

Jag förväntar mig självklart att exekutivstyrelsen gör en noggrann och allsidig bedömning av nominerade kandidater utifrån den fastställda processen och kravspecifikationen.

Anf. 59 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Jag vill också börja med att säga att jag tycker att frågan om Valutafondens framtid är kolossalt viktig i den tid vi lever i med en alltmer globaliserad ekonomi, med allt tydligare kritecken i världsekonomin som baseras på finansiella störningar, som kräver ett forum där man över nationsgränserna kan diskutera den gemensamma globala finansiella problematiken.

Jag är otroligt oroad över att IMF har blivit marginaliserat, har mist legitimitet, har mist respekt och att de nya mäktiga aktörerna i världen inte har en röst i IMF som gör att de känner delaktighet och ansvarstagande. Därför är den fråga som vi nu diskuterar av jättstor betydelse för den globala ekonomins fortsatta utveckling och för globaliseringen.

Jag tycker att finansministern har gett ett väldigt bra svar. Det är den typ av svar som jag önskar mig. Det är bara ett litet problem – det saknar varje trovärdighet. Var och en av oss som har läst i pressen om vad som händer i den här frågan har kunnat konstatera att EU:s finansministrar vid en frukost där Anders Borg var närvarande beslutade sig för att kortsluta hela den här processen genom att enhälligt, så när som på Storbritannien, ställa sig bakom en EU-kandidat och samtidigt deklarerat att man har pressat av USA ett stöd också.

Därmed är frågan avgjord. Inga andra kandidater kommer frivilligt rimligen att träda fram utom någon enstaka som kanske inte har så stora möjligheter. De tunga kandidaterna Kemal Dervis, Trevor Manuel, förre presidenten från Mexiko, är inte beredda att sticka ut hakan i en match som de vet förloras.

Sveriges finansminister säger här att han i samtal med kolleger driver den svenska ståndpunkten om transparens och öppenhet. Vi har inte fått veta vad finansministern sade vid den här frukosten i Bryssel där man bestämde sig för att, tre dagar efter det att vi hade läst i tidningen att Frankrikes president hade hittat på en kandidat, enhälligt så när som på en person stödjade detta utspel. Man frågar inte runt bordet, såvitt jag förstår, om det fanns andra kandidater i Europa. Ingen av dem som i tidningarna säger att de vill ha kandidater från andra länder verkar ha begärt ordet och sagt någonting.

Därför är min fråga till Anders Borg: Vad hände vid den här frukosten i Bryssel? Vad sade Anders Borg för att driva den kloka linje som det står om i interpellationssvaret? Vad är det i övrigt för kommentarer till den process som har varit?

Anmälningstiden för nya kandidater går ut i morgon. De nya besked som Anders Borg förhoppningsvis kan ge i dag kommer sannolikt inte att medföra att det blir någon rusning med anmälningar av ansökningar till det här jobbet. Tiden är passerad, och verkligheten har sannolikt sprungit förbi. EU har än en gång demonstrerat, är jag rädd, att man betraktar resten av världen med koloniala ögon där en europé ska styra över de finansiella kriserna i alla andra länder med följd att Kina, Indien, Indonesien, Sydafrika och Brasilien riskerar att vända hela institutionen ryggen och ta saken i egna händer och göra vad de vill. Då har vi inget multinationellt, multilateralt, gemensamt forum att diskutera växelkursproblem, obalansproblem och finansiella kriser i.

Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det är naturligtvis glädjande att Leif Pagrotsky för upp den här viktiga frågan till diskussion. Det är så som Pagrotsky påpekar, att vi lever i en global ekonomi där IMF potentiellt kan spela en viktig roll, även om fondens starka och stora ställning som den haft tidigare genom decennier har försvagats därför att allt fler länder själva väljer att hantera sina upplåningsproblem utan att underställa sig den typ av strukturförändring som fonden kräver.

Det är bra att vi i Sverige har haft en samsyn kring dessa frågor, och det är bra att vi kan fortsätta med den. Ska Sverige få gehör måste vi driva det här gemensamt.

Det har också kommit fram en gemensam europeisk kandidat, som har stöd av alla de stora europeiska länderna, möjligtvis med undantag för Storbritannien, även om briterna också deklarerat att Dominique Strauss-Kahn är en utmärkt person. Sverige ser det därmed som en fördel att Europa kan driva en kandidat i den här processen.

Men det som har varit den svenska regeringens hållning är den som vi naturligtvis har framfört vid inte bara ett enstaka tillfälle. Nu nämnde Leif Pagrotsky ett enstaka frukostmöte som om detta var det enda tillfälle då frågan har diskuterats. Den har diskuterats vid ett antal andra tillfällen. Då har vi, och i andra sammanhang, naturligtvis klargjort vår hållning.

Men vi ska också komma ihåg att detta delvis är en ny hållning. Den regering som Leif Pagrotsky har företrätt har vid tidigare tillfällen öppet deklarerat att man driver hållningen att det måste vara en europeisk kandidat. Jag citerar Gunnar Lund, som konstaterar att man i EU var eniga om att eftersträva att en europé tillsätts som IMF-chef. Ända sedan Valutafonden grundades har dess chefer varit européer. Det har enligt min mening tjänat institutionens samlade medlemskrets väl, etcetera, säger han.

Det Sverige och den nuvarande regeringen har gjort är att vi har skärpt vår hållning. Tidigare var det så att man i samband med högtidstal deklarerade att vi ville ha en allsidig och öppen transparent prövning. Nu har vi drivit den hållningen även i samband med diskussionen om att aktivt tillsätta en ny chef. Det är något som inte riktigt återspeglas i det som Leif Pagrotsky anger när han beskriver Ekofinrådets diskussion. Där fanns både slutsatsen att det fanns en europeisk kandidat som hade ett brett stöd och slutsatsen att Europa bör arbeta för att både Världsbankschefen och IMF-chefen tillsätts i en öppen och transparent process.

Sveriges möjligheter att driva de här frågorna, som man kan föreställa sig också diskuteras förhållandevis öppet i Eurogruppen, är delvis beroende av vår förmåga att ha en stark ställning i det europeiska samarbetet. Där gör vi vårt yttersta. Det här är ett exempel på de tillfällen där man kan se att Sverige har lite svårare än många andra länder att få genomslag därför att vi inte är medlem i Eurogruppen. Det är ofta så att de informella diskussionerna i den här typen av känsliga ärenden kan ha diskuterats i den typen av kretsar. Det belyser för Sverige hur viktigt det är att vi är en aktiv del av det europeiska samarbetet men också att vi på sikt kan ha en stark politisk ställning genom att aktivt delta i Eurogruppens möten.

Anf. 61 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Sedan 1944 har vi haft en ordning i den här institutionen som speglar 1944 års världsbild så när som på att Tyskland och Japan har fått en viss förändrad karaktär sedan dess. I övrigt är röstfördelningen ungefär den att Belgien röstar ungefär som Indien. Resultatet blir att Indien inte tycker att det är värt besväret att åka dit. Kina tycker inte att det är värt besväret att åka dit. Ska de diskutera obalanserna med USA gör man det bilateralt. Övriga länder behöver inte delta, och Kina gör som de vill. Man bygger upp enorma valutareserver för att slippa underkasta sig samordning med Valutafonden.

Ligger detta i vårt intresse? Svaret på den frågan är nej. Därför är det dags att byta politik i hela bank- och fondsystemet. Nu dök plötsligt ett tillfälle upp att göra detta. Anders Borg har uppenbarligen valt att avstå från att utnyttja det här tillfället för att markera Sveriges principiella åsikt, den principiella åsikt som man skriver om i svaret, som är en bra ståndpunkt. Men på slutet får vi höra att vi sitter i Ekofinmötet, diskuterar och vågar inte säga något, för vi är inte med i EMU, och då måste vi lyda Jacques Chirac.

På söndagen presenterar Jacques Chirac sin kandidat i en fransk tidningsintervju. På tisdagen röstar Sveriges finansminister för den här mannen och lovar att stödja honom i den fortsatta processen. Den engelske finansministern, som röstar emot, protesterar och klagar inför medier på att inte en enda annan finansminister räcker upp handen och säger att man ska ha en öppen och transparent process, det som finansministern säger här.

Jag frågade finansministern om han begärde ordet vid det här mötet. Redovisade han någon ståndpunkt? Jag fick inget svar, och jag tolkar det som att han teg, tittade ned i gröten och lät engelsmannen ensam framstå som isolerad. Nu står han i riksdagen och skyller på att vi inte är med i EMU.

Jag ska berätta för finansministern att detta inte är en fråga vi har överlåtit till EU. Det är Sverige som röstar i IMF – inte EU, inte euron. De länder som är med i valutaunionen har i någon mening dubbelrepresentation. Belgien har ingen valuta, men de har en representant i styrelsen. De har dessutom ECB:s och Euroområdet representanter. Men Sverige har en suverän rätt att rösta för sig. Det finns ingen samordning i detta.

Anders Borg har uppenbarligen varit där och samordnat sig. Han åberopar i dag diskussioner i Ekofinrådet. Jag sitter i EU-nämnden och har lyssnat väldigt uppmärksamt, men jag har inte hört finansministern komma till EU-nämnden och informera om vad han avsåg att säga vid Ekofinrådets möte i den här för globaliseringen, för världsekonomin och för de små länderna så viktiga frågan.

Därför vill jag än en gång ställa frågan: Begärde finansministern ordet vid frukosten? Sade finansministern någonting och i så fall vad? Eller satt finansministern och tittade ned i gröten? Han kanske hade tappat koncentrationen och inte lyssnade på vad som pågick utan avstod från möjligheten att för Sveriges räkning påverka processen och signalera till hela världen att enigheten i EU-kretsen kanske inte var så stark som den nu har blivit. Det tycker jag att Sveriges folk och alla i Sverige som är

intresserade och engagerade i frågan om vilken väg globaliseringen ska ta framöver förtjänar att få besked om.

Satt finansministern och tittade ned i gröten och lät andra sköta matchen eller deltog han aktivt och försökte påverka sina kolleger?

Anf. 62 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Låt oss notera att Leif Pagrotsky, alla turer till trots, driver samma hållning som jag och regeringen driver. Vi ska ha en öppen och transparent tillsättning av såväl chefen för IMF som chefen för Världsbanken. Därmed glömmet Leif Pagrotsky bort sina år som statsråd, då han och andra företrädare för Sverige aktivt under hela tiden drev hållningen att IMF-chefen bör vara en europé och att det inte bör ske någon förändring av den ordning som vi har i världen där amerikanerna tillsätter världsbankschef och européerna tillsätter IMF-chef.

Det är glädjande att Leif Pagrotsky har vaknat ur den slummer som han som statsråd uppenbarligen tillbringade sin tid i. Jag kan konstatera att Sverige vid många tillfällen – detta har diskuterats vid ett antal Ekofinmöten, Ekofinluncher och även informellt under de möten vi har haft – har framhållit vår hållning. Den är att båda dessa tjänster ska tillsättas i öppenhet och i transparens. Detta har också redovisats i EU-nämnden i samband med att vi diskuterat till exempel Världsbanksfrågorna om jag inte missminner mig.

Jag kan gärna återkomma till EU-nämnden och diskutera frågan på nytt. Jag är övertygad om att vi har en bred förankring i EU-nämnden för den svenska hållningen: att vi ska ha en öppen och transparent process kring detta så att IMF, Världsbanken och andra globala forum ska kunna återspegla den nya världsekonomin och att världsekonomin tyngdpunkter har förskjutits.

Därmed är det också viktigt att deklarerat att om Sverige ska vara aktivt och ha ett starkt politiskt inflytande i EU måste vi vara med fullt ut och på alla punkter. Det är självklart en black om foten för Sverige att vi inte är medlemmar i EMU och att vi inte har tillträde till Eurogruppens möten och de informella diskussioner som naturligtvis försiggår där. Givet Leif Pagrotskys ståndpunkt i eurofrågan förstår jag att han har vissa svårigheter att ta upp den diskussionspunkten, men för mig är detta ett tecken på att det är viktigt för oss att vara med.

Jag kan bara konstatera att det är glädjande att vi i Sveriges riksdag och partier, trots att Leif Pagrotsky försöker framställa detta som en konfliktpunkt, har en samsyn kring hur utvecklingen inom både IMF och Världsbanken ska bedrivas, nämligen med ökad transparens, med förbättrad förankring och på ett sätt som återspeglar den nya globala ekonomin.

Anf. 63 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Om finansministern försöker påskina att det råder enighet om det här agerandet har han fel. Möjligen är det någon enighet i ett principiellt synsätt. Mitt problem är ju att detta synsätt saknar varje som helst korrespondens med det praktiska agerandet. Jag tolkar finansministerns ovilja att svara på min enda fråga som att han avstod från att begära ordet och säga så mycket som flasklock vid det tillfälle där frågan avgjordes och att han därmed bekräftar den engelske finansministern Alistair Darlings beskrivning. Ingen enda finansminister yttrade sig.

Prot. 2006/07:134
30 augusti

Svar på
interpellationer

Alistair Darling fick stå där ensam med kravet på transparens och öppenhet.

Så var det med den enigheten. I ord – all right, men jag kan inte säga att jag är överens med en finansminister som har en åsikt på kammaren som han håller tyst med och inte vill framföra när frågan ska upp till debatt och avgöras.

Så har vi detta med euron en gång till. Visa mig, finansministern, var i det nuvarande fördraget och var i det kommande fördraget det står att detta är frågor för EU! Var står det att detta är frågor som handlar om inflytandet i EU? Vi är självständiga medlemmar i Internationella valutafonden. Ingen annan bestämmer över vår röst. Vi har ingen skyldighet att underställa detta någon. Det är självklart att vi ska diskutera det med andra. Finansministern säger att han i kontakter med kolleger driver den svenska linjen, men han avstår från att berätta vilka kontakter han har haft – därför att han har inga! Han driver inget. Han har ingen vilja att påverka, trots att han sitter med i den krets han själv uppenbarligen tror bestämmer. Men jag ska berätta hur det är. Vi bestämmer själva. Varken euroländerna eller EU som organisation har någonting med detta att skaffa, annat än som ett samtalsforum.

Jag beklagar att Sveriges regering med sin passivitet är med och marginaliserar Valutafonden. Sveriges regering är med och försvagar möjligheterna till breda demokratiska samtal i gemensamma, globala, centrala spörsmål som finanskriser, bytesbalanser och annat. Det är väldigt beklagligt.

Anf. 64 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det är en viktig diskussion Leif Pagrotsky för fram av det skälet att det är viktigt att IMF är en legitim och väl fungerande del av världsekonomin. Men jag kan ändå konstatera att det blir lite haltande och lite märkligt när Leif Pagrotsky som tidigare statsråd med möjligheter att i sin regering driva frågan, inte med ett ord berör det faktum att den tidigare regeringen aktivt drev ståndpunkten och här i riksdagen deklarerade att IMF ska styras av en europé. Det är den ståndpunkt som den socialdemokratiska regeringen under hela sin regeringsperiod drev vid varje tillfälle frågan var aktuell, och har drivit under en lång tid. Vi har nu, bland annat med stöd från riksdagen, deklarerat att vår ståndpunkt är att det är viktigt att denna fråga avgörs på ett transparent och öppet sätt och att tillsättningen sker på ett sätt som återspeglar den nya ekonomin.

Men det är också så att vi samarbetar i Europa. När det med undantag för Storbritannien finns ett brett stöd från alla de stora länderna för en viss kandidat är det också rimligen så att det är den europeiska kandidaten.

Sverige ska förstås också i den roll vi har inom IMF och det nordisk-baltiska samarbetet diskutera olika kandidater som dyker upp, men det är naturligtvis en fördel att vi har en stark gemensam europeisk kandidat.

Anf. 65 TALMANNEN:

Jag beviljar inte Leif Pagrotsky en extra replik här. Det är något väldigt ovanligt i kammaren. Det görs kanske ett par gånger per år, och det argument som här har framförts har varit uppe i replikerna innan. Jag tycker därför inte att det föranleder ytterligare en replik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:134

30 augusti

---

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 2006/07:659 om granskningen av finanspolitiken

Anf. 66 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Monica Green har, mot bakgrund av att regeringen bildat ett finanspolitiskt råd, frågat mig

- hur den demokratiska insynen i finanspolitiken ska gå till om det är andra än riksdagsledamöter som ska utvärdera den förda politiken,
- om regeringen väljer att tillsätta ett finanspolitiskt råd för att slippa kritiska frågor från riksdagsledamöter och om regeringen enbart vill ha ett råd som håller med regeringen i allt den gör,
- varför regeringen inte vill ha en opposition som granskar och
- vilka initiativ finansministern är beredd att ta för att öka oppositionens möjligheter till insyn och deltagande i granskning och utvärdering av regeringens ekonomiska politik.

Jag vill börja med att försäkra Monica Green om att det grundläggande motivet till att det finanspolitiska rådet har inrättats just är att öka öppenheten och insynen i politiken. I rådet ingår personer med breda kunskaper om den ekonomiska politiken, både akademiskt verksamma ekonomer och personer med gedigen erfarenhet av politiskt beslutsfattande. Jag är övertygad om att rådet kommer att ge värdefulla synpunkter på regeringens ekonomiska politik.

En viktig aspekt är, som Monica Green påpekar, möjligheterna till demokratisk insyn i finanspolitiken. Genom rådets arbete ökar allmänhetens möjligheter till insyn i de mål som styr politiken och kännedom om i vilken grad de respekteras och uppnås.

Jag är övertygad om att det finanspolitiska rådet kommer att bidra till att förbättra underlaget när oppositionen och riksdagen ska granska regeringens arbete. Jag vill också föra fram att jag skulle välkomna ett initiativ liknande det som görs i samband med att penningpolitiken utvärderas. Då anordnar finansutskottet en offentlig utfrågning av riksbankschefen. På motsvarande sätt skulle finansutskottet kunna bjuda in till en utfrågning i samband med det finanspolitiska rådets rapport.

Anf. 67 MONICA GREEN (s):

Herr talman! När jag lade fram den här interpellationen kände jag först och främst en besvikelse över att Anders Borg inte har tagit hänsyn till våra synpunkter om det finanspolitiska rådet som vi tog upp i vår ekonomisk-politiska motion i våras. Jag känner också oro över att Anders Borg inte vill att finanspolitiken ska föras här i riksdagen av förtroendevalda utan vill lyfta över den till något mer oberoende på ungefär samma sätt som har skett med penningpolitiken.

Å andra sidan har jag ingen som helst anledning att ifrågasätta de utvalda till ditt finanspolitiska råd. Jag förstår att du säkert har valt dem med omsorg. Men jag är ändå kritisk, särskilt med tanke på det svar jag har fått. Jag märker att Anders Borg vill jämställa det med penningpolitiken och ha utfrågningar då och då i stället för en opposition som är aktiv hela tiden här i riksdagen.

Dessutom har jag en fråga till Anders Borg. Jag börjar misstänka att det är en annan sak som ligger bakom, nämligen Borgs trovärdighet gentemot sin egen regering. Det kan ju vara så att trovärdigheten har undergrävts under den senaste tiden. Vi har sett ett och annat utspel som tyder på det.

Om jag säger att regeringens politik är omodern, oansvarig, orättvis och ofinansierad håller säkert inte finansministern med mig om det, eller så gör han det utan att kunna säga det högt eftersom han då blir överkörd av partiledarna i fråga efter fråga.

Det går ju bra för Sverige. Sysselsättningen ökar, de offentliga finanserna är starka och tillväxten är hög. Det ska vi vara både glada och stolta över. Då borde vi också ha råd med solidaritet och kunna fördela tillgångarna mer rättvist. Orsaken till att det går bra för Sverige är de fundament som vi under lång tid har byggt upp inom finanspolitiken, och även för den delen inom penningpolitiken, och den ordning och reda som vi har byggt upp under nästan tio år. Det är tack vare denna ordning och reda som vi nu också kan skörda frukterna av detta.

Men detta kan också raseras väldigt snabbt. När det går bra gäller det att hålla hårt i plånboken trots att den är välfylld, eller åtminstone fördela mer rättvist. Om finansministern inte lyckas med att bemästra situationen och om man till exempel inför ofinansierade reformer som späder på inflationstaket och leder till högre ränta – vi såg exempel på det under våren när regeringen presenterade förslag för 13 miljarder kronor som var ofinansierade – kan det leda till långt värre kriser och problem längre fram.

Jag börjar tro att det här finanspolitiska rådet ska stärka Anders Borg i hans roll gentemot resten av regeringen som hela tiden, i fråga efter fråga, kör över Anders Borg. Är det Anders Borg som behöver denna hjälp att stärka sig med? Ska han ringa det finanspolitiska rådet när han behöver stöttning gentemot partiledarna, försvarsministern och andra som hela tiden kör över honom och vill ha ofinansierade saker med i budgeten? Detta kommer att sätta hela Sveriges ekonomi på spel om inte Anders Borg håller emot. Det är alltså därför som det finanspolitiska rådet är tillsatt. Stämmer det?

Anf. 68 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Monica Greens interpellation väcker en del intressanta frågor. Skälet till att vi har satt i gång arbetet med att få ett finanspolitiskt råd på plats är att även om Sverige har haft ett bra ramverk för budgetpolitiken och finanspolitiken har det funnits ett antal svårigheter.

Politiken har inte styrts efter målen. Om vi tittar på den förra mandatperioden kan vi se att regeringen i två av de fyra budgetar man lade fram presenterade en politik där det var tydligt att det inte var överskottsmålen som var styrande utan man accepterade stora underskott. Vi har haft problem med ett växande antal skatteutgifter. När vi tog över låg det 17 miljarder i skatteutgifter som borde vara utgifter som låg på skattesidan. Det har funnits omfattande justeringar av utgiftstaken som har varit svåra att motivera ur ett tekniskt perspektiv. Utgiftstaken har inte fastställts på det sätt som varit önskvärt, nämligen för tre år framåt i tiden.

Det här har kritiserats av Riksrevisionen, IMF, OECD och den europeiska kommissionen. Det var viktiga utgångspunkter för oss att komma till rätta med detta, bland annat genom att se till att vi får ordning på de här ramverken, att vi styr efter mål som är begripliga, att vi tar ned skatteutgifterna och att vi fastställer utgiftstak för tre år framåt.

Det är viktigt att man får en ökad öppenhet och en ökad utvärdering för att det ska bli mer kostsamt för regeringen att avvika ifrån det ramverk vi har satt upp. Det är därför man i många länder, bland annat i våra nordiska grannländer men också i flertalet europeiska länder, har den här typen av råd eller diskuterar att införa det.

Det är viktigt att vi har en god ordning på finanspolitiken. En sak är Monica Green och jag överens om, och det är att det är centralt att vi har överskott och att vi för en finanspolitisk diskussion som bygger på att reformer i stor utsträckning ska finansieras. Det ska bli intressant att följa i den fortsatta debatten hur Socialdemokraterna tänker finansiera de många utspel vi har sett under sommaren med stora satsningar på bostadssektorn, jobbavdrag för alla pensionärer, höjd a-kassa och återställda Amsvolym, för att bara nämna några få av de saker som vi har hört i debatten under sommaren. Det ska bli intressant att se hur de ska finansieras.

Jag känner en oerhörd trygghet i att de partier som utgör alliansregeringens bas är inriktade på att upprätthålla god ordning i de offentliga finanserna. Faktum är att vi har väsentligt större överskott nu än vad vi hade under den förra mandatperioden, om de prognoser vi nu ser kommer att visa sig vara riktiga. Faktum är att Sverige i dag har ett av Europas bästa ramverk. Och faktum är att det blir bättre av att vi får ett finanspolitiskt råd.

Jag tror också att detta kommer att vitalisera riksdagens debatter. Jag är rätt övertygad om att jag kommer att få interpellationer av Monica Green och andra socialdemokrater med direkt hänvisning till den utvärdering som det finanspolitiska rådet kommer att göra. På vissa punkter kommer de att vara kritiska och på andra punkter berömmande till vad den här regeringen gör. Andra regeringar kommer på samma sätt att utsättas för den typen av utvärdering och granskning i framtiden.

Den grundläggande utgångspunkten är att allmänheten har rätt att veta att vi använder deras pengar på ett bra sätt. Det är viktigt att det redovisas så att man kan följa upp och se hur de offentliga medlen och finanspolitiken inriktas. En ökad öppenhet och mer utvärdering kan aldrig betyda att vi får mindre demokrati. Det betyder alltid att det blir en bättre diskussion. Det är den här diskussionen ett exempel på, och det kommer vi också att se i framtiden där Monica Green med stor sannolikhet kommer att säga: Men det finanspolitiska rådet, herr finansminister!

Det kommer att vara meningen med det hela. Det är precis så rådet ska fungera. Det ska vidga diskussionen.

Anf. 69 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag börjar mer och mer förstå bakgrunden till det finanspolitiska rådet. Det ska stärka Anders Borgs och Finansdepartementets ställning eftersom den har blivit undergrävd under flera månader. Vi kan ta exemplet där Anders Borg säger att alla reformer ska vara finansierade, och det sade han även i det här inlägget, men på punkt efter punkt har Anders Borg blivit överkörd av sina regeringskolleger. Det gäller bland annat avskaffandet av förmögenhetsskatten som bara finansierades till en tredjedel. Där blev Anders Borg överkörd.

Anders Borg sade också att det var viktigare med sänkt inkomstskatt än ett avskaffande av fastighetsskatten. Bara några dagar senare blev han överkörd när det gällde detta. Turerna kring fastighetsskattens omläggning till en kommunal avgift och en beskattning av dem som säljer har vi väl inte hört sista ordet om än. Men även där har Anders Borg blivit överkörd. Vi har ett exempel till: Försvarsminister Odenberg har sagt att man inte kan reducera 3–4 miljarder från materielbeställningarna, som Anders Borg har sagt att man kan.

Om nu inte Anders Borg får igenom sina utfästelser som han har gjort under sommaren – att det ska vara finansierat och att alla reformer som vi gör ska finnas under budgettak – är det klart att trovärdigheten för Finansdepartementet och Anders Borg blir ännu mer undergrävd.

Jag kan alltså förstå att Anders Borg vill ha ytterligare muskler för att hävda sig mot sina egna i regeringssammanhang. Anders Borg tycker att jag skulle göra interpellationer och hänvisa till det finanspolitiska rådet bara för att stärka Anders Borg ännu mer mot hans regeringskolleger, men det är inte vi som ska stötta Anders Borg, åtminstone inte om han för fel politik.

Vi kan vara överens om en sak, nämligen att vi ska ha ordning och reda på ekonomin. Det är detta som Socialdemokraterna byggt upp under en väldigt lång tid. Som jag sade i mitt förra inlägg är det viktigt att vi håller fast vid det så att vi inte sätter sprätt på de här pengarna och att det därmed inte blir ordning och reda. Jag känner en oro över detta.

Jag tycker inte att det är min uppgift att stödja Anders Borg mot hans regeringskolleger. Jag tycker nog att han borde klara det själv! Jag inser att det finanspolitiska rådet ska vara ett stöd i detta.

Jag skulle också vilja kommentera det faktum att det redan i dag finns väldigt många aktörer som har till uppgift att ta fram kvalificerade underlag till regeringens prognoser som är värda att följa, utvärdera och kontrollera. De kontrollerar regeringens finanspolitik. Vi kan till exempel ta Konjunkturinstitutet som i dag varnar för det ofinansierade jobbskatte-

avdraget som är aviserat under hösten. Vi har Ekonomistyrningsverket och Riksrevisionen. Det finns alltså redan i dag saker som Anders Borg skulle kunna hänvisa till utan att ha det här ytterligare finanspolitiska rådet att luta sig tillbaka mot.

Jag tycker dock som sagt att denna debatt har visat här i dag att meningen med detta är att stärka Finansdepartementets roll eftersom ni har blivit överkörda precis hela tiden.

Anf. 70 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Diskussionen om att vi ska finansiera reformer är naturligtvis viktig. Alla vi som har följt finanspolitiken under senare år vet att det har slarvats på denna punkt. Mellan 1998 och 2006 presenterade Socialdemokraterna i genomsnitt ofinansierade reformer på ungefär 30 miljarder kronor. En betydande del av det var skattesänkningar genom kompensationen för egenavgifterna. Det var naturligtvis bra, men det var väldigt många beslut som fattades där man tog på sig utgifter som man inte långsiktigt var säker på att man hade täckning för.

Den här regeringen har varit väsentligt mer försiktig, väsentligt mer konservativ och har i väsentligt större utsträckning finansierat de reformer som vi har presenterat. Så kommer det naturligtvis också att vara i denna budget. Vi har ett tungt arbete när det gäller att få ordning på finanspolitiken. Det handlar inte minst om att vi på grund av att 1 ½ miljon människor står utanför arbetsmarknaden och arbetar mindre än de skulle önska har mycket stora utgifter i våra olika transfereringssystem.

Det handlar dock också om budgetdisciplinen. Det handlar om att vi under en lång rad år, inte minst under den förra mandatperioden, underträffat målen och aktivt och medvetet presenterat budgetar där vi inte har nått upp till målet om överskott i de offentliga finanserna, där det har vuxit fram skatteutgifter som har ökat från någon miljard till 17 miljarder under den tid som vi har arbetat med detta ramverk. Dem har vi nu kraftigt reducerat. Det handlar om att man inte har presenterat budgetar som har innehållit utgiftstak för tre år framåt i tiden.

Vi har börjat strama upp det finanspolitiska ramverket. Det gör vi först och främst genom att presentera budgetar som visar på stora överskott. Monica Green hänvisade till Konjunkturinstitutet, och jag kan möjligtvis notera att Konjunkturinstitutet räknar med att vi överskrider våra finanspolitiska överskottsmål med uppemot 60 miljarder kronor i slutet av denna mandatperiod.

Det är naturligtvis min ambition, och det är den här regeringens ambition, att vi ska ha stora överskott. Vi ska samla i ladorna, och vi ska föra en ansvarsfull finanspolitik som inte bidrar till en överhettning under denna period. Grunden för den politiken är och förblir att vi måste få tillbaka människor i arbete och återupprätta full sysselsättning. Det är det som är hela inriktningen på denna politik. Det är därför vår politik också leder till sunda och solida offentliga finanser på sikt.

Ett land som befinner sig i arbete är ett land som har goda finanser. Det är därför Socialdemokraterna har slarvat – man klarade inte den politiken, och då var det tvunget att trixas med regelverket. Nu kommer vi att få ett råd, och jag hoppas att Socialdemokraterna vågar låta detta råd bestå – om vi någon gång långt bort i framtiden skulle ha oturen att drabbas av en socialdemokratisk regering – för det är viktigt med öppen-

het, det *är* viktigt med utvärdering, det *är* viktigt med ansvarsutkrävande och det *är* viktigt att riksdagen har bra och fullödiga underlag för en sådan diskussion.

Anf. 71 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Det är viktigt med öppenhet. Jag delar den uppfattningen. Vi vill från riksdagens sida granska, och det är också Socialdemokraternas mening att vi ska opponera oss mot regeringen om fel politik bedrivs. Fel politik är det när man genomför reformer som är ofinansierade.

Däremot delar jag Anders Borgs uppfattning om att det går bra för Sverige. Ni har tagit över i en högkonjunktur, och det är bara att gratulera! Vi hade gärna velat fortsätta att styra landet i denna högkonjunktur, och det var också detta som vi pekade på under hela valrörelsen: Det går bra för Sverige, och jobben kommer att komma. De kom när ni hade tagit över, men det var inte er förtjänst.

Jag tvivlar på att ni kommer att klara att hålla i pengarna eftersom finansministern och hans departement är försvagade och de avgörande besluten fattas av de fyra partiledarna i slutna rum enligt principen att alla partier måste få sitt utan hänsyn till de ekonomiska omständigheterna runt omkring. Det är mycket illavarslande att det är på det sättet.

Jag kan förstå att Anders Borg vill ha alla hängslen och livremmar som går att uppbåda, och att han även ville ha mitt stöd i detta var ju i och för sig roligt, men jag tycker att det är min roll att opponera så länge vi är i opposition. Sedan blir det Anders Borgs roll om tre år att opponera sig. Vi kan se fram emot att vi ska försöka ta hand om detta land på ett bättre och mer rättvist sätt.

Det går bra för Sverige, det håller jag fullständigt med om, men tillgångarna delas inte ut på ett rättvist sätt. Klyftorna ökar och vi får se hur de fattiga blir fattigare och de rika blir rikare och att det genomförs ofinansierade skattesänkningar för just de allra rikaste. Det har ni ju också erkänt och ska försöka rätta till framöver, men det går inte med er politik, utan det kommer att öka klyftorna ännu mer. Jag beklagar det.

Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! 3,6 procents arbetslöshet. 197 000 i ökad sysselsättning. Överskott på 50–60 miljarder. Det är den utvärdering KI gör av regeringens ekonomiska politik i sin senaste prognos, bland annat med hänvisning till att man räknar med att regeringen ska klara av att genomföra ett ytterligare steg i jobbskatteavdraget.

3,6 procents arbetslöshet, 197 000 i ökad sysselsättning och 50–60 miljarder i överskott i slutet av mandatperioden! Detta beror naturligtvis inte på att vi har fört en ansvarslös politik, utan det beror på att vi nu steg för steg genomför den politik som vi har gått till val på och som är en politik som ligger till grund för full sysselsättning.

Jag är glad att Monica Green – i och med att hon så tydligt deklarerar att det är fel med ofinansierade reformer – nu tar avstånd från de många ofinansierade reformer som de socialdemokratiska regeringarna genomförde. Det är glädjande att vi kan enas om att det inte var ansvarsfullt med de i genomsnitt 30 miljarder som man presenterade i ofinansierade reformer under de socialdemokratiska åren och att det hade varit bättre om man hade avstått från det.

Sedan är det naturligtvis inte vår förtjänst att det går bra för Sverige i meningen att det inkom skulle vara regeringens förtjänst.

Men det är naturligtvis så som KI påpekar i sin bedömning, nämligen att jobbskatteavdraget, omläggningen av arbetsmarknadspolitiken och reformen av a-kassan är viktiga faktorer som gör att vi nu är på väg mot 3,6 procents arbetslöshet, får 197 000 nya jobb och klarar överskott på 50–60 miljarder. Det är en god och ansvarsfull ekonomisk politik, och det tycker jag att vi kan vara stolta över.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2006/07:674 om konsekvenser av Skatteverkets omorganisation

Anf. 73 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Raimo Pärssinen har bland annat frågat mig om jag varit informerad om och stöder Skatteverkets interna utredningsförslag om att lägga ned skattekontor och omvandla än fler till enbart servicekontor.

Jag har vid en interpellationsdebatt den 13 juni 2007 (2006/07:608) besvarat motsvarande frågeställningar. Mitt svar nu som då är att det inte ankommer på regeringen att fastställa hur Skatteverket organiserar sin verksamhet. Regeringens förvaltningspolitik bygger på att myndigheterna i största möjliga utsträckning själva ska avgöra var de resurser man förfogar över gör mest nytta för att uppfylla de mål för verksamheten som riksdagen och regeringen fastställer. I Skatteverkets ansvar ligger att, med utgångspunkt i målen för verksamheten, fortlöpande pröva hur tillgängliga resurser ska fördelas mellan olika delar av landet.

Det förändringsarbete som för närvarande genomförs inom Skatteverket syftar till att skattekontoren på ett effektivare, mer ekonomiskt och uthålligt sätt ska kunna utföra Skatteverkets uppdrag även i framtiden. Ju effektivare den statliga förvaltningen fungerar, desto större blir möjligheterna för den ekonomiska utvecklingen.

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för år 2007 att de statliga myndigheterna alltmer koncentrerat sin verksamhet till större orter. Samtidigt är det viktigt att statliga myndigheter har en sådan lokal närvaro att de kan ge medborgare och företag en god service. Ett kostnadseffektivt sätt att upprätthålla servicen är att myndigheter i högre grad samverkar.

Regeringen anser att det är viktigt med tillgång till samhällsservice i hela landet och har därför tillsatt en särskild utredare för att främja ökad samverkan mellan myndigheter och stimulera inrättandet av lokala servicekontor. Utredaren ska redovisa sina första förslag i november för att sedan återkomma med ytterligare förslag under 2008 och 2009.

Anf. 74 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, även om det kan synas vara lite motsägelsefullt. Finansministern konstaterar att de statliga myndigheterna alltmer koncentreras till de större städerna. Samtidigt, säger han, är det viktigt att myndigheterna har en lokal närvaro som kan ge

alla medborgare och företagare en god service. Men först slår han ifrån sig och säger att vare sig han eller regeringen har att göra med hur Skatteverket organiserar sig.

Vi har fått ett liknande svar på en annan interpellation, som handlade om Försäkringskassan. Då var det Husmark Pehrsson, den ansvariga ministern, som sade att hon inte har ett dugg med det att göra. Vi har arbetsmarknadsminister Littorin som säger att Arbetsförmedlingen väl får organisera sig som de tycker. Myndigheterna får själva bestämma var deras resurser ska ligga.

Vi ser konsekvenserna av det här. Det är bland annat uppmärksammat av något som kallas för Inlandsuppropet. Det var demonstrationer i Lycksele häromdagen.

Det betyder att, om vi tar Skatteverket som exempel, Skatteverket lämnar och tömmer kontor i Norrlandskommuner. Det gör man, säger man, för att man ska bli effektivare. Finansministern nickar gillande. Det här betyder då att det är många norrlänningar – vi kan säga inlandsbor eller icke tätortsnära bor – som blir rent ut sagt förbannade. Ursäktat ordvalet, herr talman!

När man reagerar på detta och kommer fram till att Skatteverket har genomfört en utredning som blivit starkt kritiserad från många håll och kanter så ska man försöka bilda opinion. Kommunerna har inte varit involverade, men då kommunerna blir uppmärksammade på detta försöker de göra uppvaktningar. Men de kan inte hitta någon ansvarig i regeringen, därför att det ankommer inte på regeringen att bry sig om detta, och det ankommer inte på finansministern att lägga energi och tanke på detta.

Man blir hänvisad till att man får uppvakta ansvarig generaldirektör på Skatteverket, som då har rest runt och träffat kommunrepresentanter och som i sin tur säger att han agerar på regeringens uppdrag. Så går det här runt, och på så vis kan ingen ställas till svars. Det blir en konstig situation.

Då kan man fråga sig var den genomtänkta regionalpolitiken finns. Låt mig citera vad riksdagen uttalade tidigare, 2002, i propositionen *Det nya Skatteverket*. Då sade vi: "För att förverkliga den politiska målsättningen är det nödvändigt att alla statliga myndigheter och verk tar regionala hänsyn vid omorganisationer och lokaliseringar, inte enbart av serviceställen, utan även av arbetsplatser."

Vi kunde få höra näringsminister Maud Olofsson i radion i måndags, i Studio Ett, bland annat just i detta ärende som handlar om Skatteverket. Då säger hon att det är Socialdemokraterna som har centraliserat. Det är det typiska argumentet att det är den tidigare regeringen. Samtidigt svarar generaldirektören för Skatteverket till de kommuner som har uppvaktat och bekymrat sig att sedan 2000 har Skatteverket flyttat ut 300 kvalificerade arbetstillfällen och decentraliserat, men nu vänder den vågen. Argumentet om tidigare regeringar duger alltså inte nu.

Slutligen: För att verkligen se till att det här kommer att fungera så att servicen ges tillsätter man en utredare. Man jobbar alltså baklänges. Först drar man åt och centraliserar. Finansministern ställer sig kallsinnig till uppropet. Sedan tillsätter man en utredning.

Anf. 75 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Den här interpellationen, som Raimo Pärssinen har väckt, är viktig. Även om finansministern har debatterat den i juni tycker jag att det är viktigt att man fortsätter med den här frågan.

Jag vill ta upp en annan vinkling. Frågan om Skattekontoret har också funnits i min del av landet. Jag kommer från småländska höglandet. Vi drabbas också av den här omorganisationen och nedläggningen. Det är två stycken skattekontor i dag som försvinner. Vi har 10 000 företag och 90 000 invånare i detta område som kommer att stå helt utan handläggningskontor. Vi kommer att få servicekontor.

Jag är ganska mycket ute på företagsbesök. Vi har många småföretagare här. Regeringen säger ju att man är en småföretagarvänlig regering. I detta fall ser jag att det är tvärtom. Det är småföretagen som verkligen behöver stöd av skattekontoret.

Finansministern säger också att det är myndigheternas ansvar att sköta sin organisation och att man inte ska lägga sig i den. Självklart har myndigheterna ett ansvar, men jag anser också att regeringen har ett ansvar för sina myndigheter. Diskussionen om vad som är ministerstyre och inte finns alltid, men regeringen har fullt ut ett ansvar för den verksamhet som myndigheterna har, och det kan man reglera genom direktiv eller i andra former.

Det talas om den lokala närvaron. Jag håller med Raimo Pärssinen om att man jobbar baklänges. Vi har en ansvarsutredning vars förslag just nu är ute på remiss. Samtidigt tillsätter regeringen en utredare som ska se över just det här att stödja myndigheterna i att inrätta lokala servicekontor. De här sakerna rimmar väldigt dåligt när den ena myndigheten efter den andra bygger sådana organisationer att den lokala närvaron försvinner.

Vi har varit med om det här otaliga gånger ute i landet. Något måste göras. Ansvarskommittén tillsattes ju speciellt för att se till den här delen, både att myndigheterna spretade och att det skedde centraliseringar som inte var bra ur den lokala utvecklingens synvinkel.

Anser ministern verkligen att myndigheterna har den lokala närvaron som är önskvärd? Det påtalar ni ju i både budgetpropositionen och i ett flertal interpellationssvar. Det skulle jag verkligen vilja ha ett svar på av finansministern.

Samtidigt undrar jag: Ser finansministern att det finns möjlighet att ta en diskussion med myndigheterna och låta utredaren titta över vad det finns för möjligheter att skapa lokala servicekontor så att det blir en lokal närvaro? Låt också Ansvarskommitténs utredning gå ut på remiss. Annars är ett remissförfarande ju helt meningslöst. Vi har under det gångna året varit med om att det inte är någon vits med att lämna in remissvar för det är ändå ingen som lyssnar på dem.

Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Vi har haft diskussionen om Skatteverket i ett par omgångar i riksdagen. Låt mig börja med att säga att jag tycker att det är viktigt att vi tar utgångspunkten i att värna Skatteverkets legitimitet. Vill vi ha en någorlunda väl utbyggd välfärdsstat måste vi ta in skatter i det här landet, och då är det också viktigt att riksdagens partier gemensamt värnar om Skatteverkets legitimitet. Det är en mycket viktig utgångs-

punkt för mig i den här diskussionen. Jag tror nämligen att det är bra att våra verk, både när det gäller Försäkringskassan, Arbetsmarknadsstyrelsen och Skatteverket, får en större frihet att organisera sitt eget arbete.

Det är en process som inte inletts under den nuvarande regeringen, utan den var tydlig även under den förra. Jag kan till exempel återge en bit ur den förvaltningspolitiska programförklaring som den tidigare regeringen presenterade den 19 augusti 2006. Det får alltså betraktas som en förhållandevis aktuell beskrivning av hur den dåvarande socialdemokratiska regeringen agerade. Där finns under rubriken Servicekontor nära medborgare och företag en argumentation för att servicekontor är ett kostnadseffektivt sätt att upprätthålla dagens service. Det framhålls att man kan få en ökad lokal närvaro genom servicekontor, och samtidigt, genom att myndigheterna samverkar, kunna upprätthålla servicen och minska kostnaderna.

Det är utgångspunkten för att vi på en rad områden gått mot ett större självstyre för våra myndigheter och för att vi, för att förbättra servicen, också gått mot en utveckling med fler servicekontor. Jag tycker att det naturligtvis är viktigt att vi kan följa och utvärdera denna process. Jag tar gärna på mitt ansvar att se till att följa upp att Skatteverket och andra myndigheter ska ta ett stort ansvar för det regionalpolitiska men också för hur omställningsprocesser fungerar.

Vi vet att när det sker omläggningar av verksamheter kommer ofta medarbetare och andra i kläm. Det är viktigt att våra statliga myndigheter upprätthåller ett stort ansvar på den punkten och agerar som föredömen för andra arbetsgivare. Jag är övertygad om att detta också varit vägledande för Skatteverket. Men det kan också finnas skäl för Skatteverket att i samband med att de gör sina resultatredovisningar följa upp processen för att säkerställa att vi får servicekontor som sparar kostnader, förbättrar servicen och bidrar till att medborgarna som vill betala sina skatter kan göra det på ett enkelt sätt. Det tror jag är positivt både för Skatteverkets legitimitet och för vårt skattesystem.

Anf. 77 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! När det gäller servicekontor kan man fundera: Varför inte, finansministern, låta Lars Högdahl utreda frågan? Och varför inte låta inlandet utgöra pilotprojekt i olika sammanhang för att se hur det fungerar? Varför så bråttom? Varför göra detta baklänges? Först bryr man sig inte alls när Skatteverket försvinner från Norrlands inland, sedan säger man att man ska inrätta servicekontor, och hur de ska se ut får väl Lars Högdahl försöka komma fram till. Det är fullständigt bakvänt och visar på att det inte finns så stort intresse för frågan.

Låt mig få återge vad en företagare från Norrlands inland säger: Skatteverkets nedläggning för oss som redovisningsbyrå är mycket negativ. Under många år har Skatteverket i inlandet byggt upp en hög kompetens med god service samt en personal med mycket lång anställningstid, en resurs som är oersättlig. Det kommer att mycket negativt drabba både privatpersoner och näringsliv. Skatteverket och dess kompetens är en stor resurs i vårt dagliga arbete och vår personliga service. Det är till gagn för våra kunder både som privatpersoner och företag. Så säger en företagare.

Om vi sedan tittar på hanteringen vad gäller bekämpning av ekonomisk brottslighet, skatteundandragande och så vidare, ser vi att man i

Hälsingland – om jag tar det som exempel – gjort ett strålande arbete. Tillsammans med åklagarna har man löst många fall där företagare och andra försökt hålla sig undan skatter. Man har dragit in 25 miljoner i en enda skatterevision. Det var alltså många företag inblandade i detta.

Nu är det så, finansministern, att i kallsinnigheten till hur våra myndigheter ska ta regionalpolitiskt ansvar är tingsrätten i Hudiksvall hotad. Om den ska läggas ned eller inte får väl myndigheten bestämma själv, ifall jag ska utgå från den inställning som regeringen har. Gör man det kommer det naturligtvis att även påverka och försämra möjligheterna att bekämpa ekobrotten i Hälsingland. Det kommer också att påverka polisen när det gäller att kunna hålla med häkten och annat. I så fall, säger de, måste även de flytta till Gävle. Men det är klart, från varje enskild myndighets sida kan man säga att detta faktiskt blir effektivare. Det blir mer kostnadseffektivt och så vidare. Men vart tar servicen vägen?

Skatteverket ska värna om sin legitimitet. Det är jättebra. Det håller jag fullständigt med om. Skatteverket har nu en hög legitimitet. Det gäller kontoren i Sveg och i Strömsund, och varför inte i Ljusdal. De har jobbat nära och arbetat in sig ordentligt med andra resurser som finns – polisen, kommunerna och så vidare. Det fungerar jättebra.

Nu ska man emellertid centralisera, och man bygger upp det hela på tanken att kontoren ska ha 100–150 anställda. Det är teorier som bygger på hur primaterna organiserar sig. De finns med i Skatteverkets utredning. Det finns teorier som bygger på hur sekten hittuterna i USA organiserat sig och teorier kring hur den romerska armén organiserade sig. Sedan använder man dem som ett argument för att ett skattekontor måste innehålla minst 100 medarbetare, helst 150. Snittet på ett perfekt kontor är 147,8 stycken.

Gör en sväng till och ta en funderare på var finansministerns regionalpolitiska intresse ligger. Tänk inte enskilt bara på myndigheternas kostnadseffektivitet.

Anf. 78 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Att värna Skatteverket för att ta in skatter är självklart. Skatteverket har ju det som sin uppgift.

Jag vill återvända till frågan om att stödja småföretagare och medborgarna. Där finns en jättestor uppgift. Det handlar både om att hjälpa till för att vi ska få in de skatter som vi har rätt till i Sverige och om att bekämpa den ekonomiska brottsligheten så att man inte kommer undan den skatt man ska betala. Medborgarna har många gånger små frågor, och dem kan vi fixa på ett servicekontor. Det går bra att komma in, kanske få hjälp med en blankett och en enklare fråga. Men företagen har ett helt annat behov av hjälp och stöd från skattekontoret. De kriterier man sätter upp i rapporten är att det ska finnas cirka 10 000 företag. Man ska heller inte ha mer än 60 minuters resa från handläggarkontoret ut till de olika delarna i regionen.

När man tittar på detta och ritar upp kartringar över småländska höglandet och den del av landet som jag kommer från blir det många vita fläckar. Vi har en enorm utveckling på företagssidan, men det är fråga om små företag som inte har den ekonomiska kunskapen. De lägger kanske sitt krut på att producera och utveckla sin verksamhet och behöver stödet från skattekontoret. Jag ser det som förödande för många av

dessa företag när de inte får det stödet och den hjälpen. Det finns ingen möjlighet. Har jag fel i framtiden får jag gladeligen ta tillbaka det jag nu säger, men genom att lägga ihop dessa och göra så stora områden av dem innebär att man inte kan få en heltäckande verksamhet där.

Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Skatteverket är viktigt, vilket vi har konstaterat i diskussionen. Det är viktigt för medborgarna och företagen att det ska vara enkelt att göra rätt och svårt att göra fel. Det har också skett en betydande förbättring av Skatteverkets sätt att agera mot både medborgare och företag för att uppfylla devisen att det ska vara enklare att göra rätt och svårare att göra fel.

Men det är naturligtvis också så att hur företag och medborgare uppfattar skattekontoret ofta har att göra med vad vi har för skattetryck och skatteregler. Jag tror att det viktigaste vi kan göra för att underlätta för företagen på småländska höglandet eller i Norrlands inland är att sänka skatterna, förenkla skattereglerna och göra det mer lönsamt och mer attraktivt att driva företag och mer lönsamt att arbeta och anställa.

Skatteverket är naturligtvis inte kallsinnigt inför det regionalpolitiska ansvaret. De servicekontor man nu planerar för och inrättar under en lång tid kommer att innebära vidgad närvaro. Man kommer att finnas på 113 olika orter, vilket är en förbättring. Jag tycker att vi kan lita på Skatteverket, men vi bör också se till att följa upp det de gör.

Det är naturligtvis så att det i den här typen av förändringsprocesser kan ske både bra och dåliga saker. Det skapar självklart oro hos de medarbetare och medborgare som möter Skatteverket under en sådan här process. Det ska vi följa upp. Det ska Skatteverket redovisa. Det kan vara klokt att de gör det återkommande, så att vi kan följa utvecklingen.

Men jag tror inte att vi ska utgå ifrån att Skatteverket tillämpar några märkliga managementprinciper eller är regionalt kallsinniga. De har ett tydligt ansvar. De ska driva en verksamhet som präglas av rättssäkerhet, effektivitet och god service. Jag föreställer mig att det också är med den ambitionen de genomför sin omorganisation, för att öka rättssäkerheten, förbättra effektiviteten och ge medborgarna i hela landet en god service.

Anf. 80 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Fru talman! Först kan vi konstatera, finansministern, att omorganisationen har varit ganska illa skött gentemot det omgivande samhället. Vi kan också konstatera att man inom Skatteverket i en central förhandling har tagit in löntagarkonsulter. Det här har gått väldigt, väldigt fort.

Finansministern talar väl om Skatteverket, och det ska vi göra. Men man kommer inte ifrån att finansministern faktiskt har en roll till, och det är att vara samhällsföreträdare. När de bekymrade ansvariga inom kommunen har velat uppvakta finansministern har han varit kallsinnig och inte lyssnat på dem. Man låter Skatteverket göra sin omorganisation och säger att man litar på dem.

Men det finns ett samhällsföreträderskap också. Den regionalpolitik vi har innebär, precis som finansministerns chef sade i regeringsförklaringen, att hela landet ska leva. Då duger det inte att säga att det var Socialdemokraterna som centraliserade tidigare. Det duger inte heller att ansvariga statsråd och företrädare för olika myndigheter säger att det inte är deras bord.

Finansministern skulle kunna säga att vi har ny teknik. Varför kan man då inte låta ett av de här kontoren ligga långt inne i Norrlands inland, där man har ett fungerande kontor i dag, för att testa det? Varför kan man inte låta Lars Högdahl komma fram med smarta lösningar och sedan försöka sjösätta dem? Varför är det så att man riktar udden när det gäller myndighetsstrukturen mot de resurssvagare kommunerna?

Det är samma linje som finansministern driver när han säger att han ska sänka skatterna och att det är det bästa medlet. Var sänker man skatterna mest – i Norrlands inland eller i Stockholm? I Stockholm får den förmögne stora skattesänkningar och gåvor. I Stockholm får man bättre myndighetsservice. I inlandet tappar man.

Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Det här är naturligtvis en regering som tar sin utgångspunkt hos medborgarna och företagarna. Det är genom att fler människor vill arbeta och att fler företagare vill investera och anställa som vi kan bygga ett samhälle som präglas av god välfärd, full sysselsättning och en hög grad av frihet för enskilda människor. Därför är skattetrycket och skattereglerna väsentligt viktigare än placeringen av olika servicekontor. Det är därför de många skattesänkningar vi gör för löntagare, företagare och dem som investerar och sparar är det centrala i diskussionen om skattesystemet. Det är det som är det viktiga.

Raimo Pärssinen menar att Skatteverket har skött omorganisationen illa. Jag är inte beredd att dra den slutsatsen. Jag tror att i alla omorganisationer, också i dem som är nödvändiga och riktiga och betyder förbättringar, kommer det att finnas oro, bekymmer och kostnader för människor. Att man ändrar en organisation, må det sedan vara ett företag eller en myndighet, är alltid kostsamt. Därför har vi olika trygghetssystem för att försöka göra det lite rimligare. Därför har vi fackliga organisationer som ska övervaka hur processerna sker.

Men att därav dra slutsatsen att det här är illa skött av Skatteverket eller att det innebär en försämrad service är förhastat. Jag är beredd att be Skatteverket återkomma, följa upp det här och redovisa vad det har för effekter för personal och kostnader och för den regionala servicen löpande. Det här är en omstruktureringsprocess som kommer att ta tid.

Men det viktigaste är att vi också måste se till att utgångspunkten är att Skatteverket får bedriva sin verksamhet. Vi ska inte ha ministerstyre av enskilda verk. Det ska vara verken som ansvarar för rättssäkerhet, effektivitet och service i enlighet med den förvaltningspolitik som den förra regeringen och den här regeringen har varit drivande för.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 82 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Berit Högman har frågat mig vilka av de konkreta förslag Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda lade som jag är beredd att gå vidare med samt vilka övriga initiativ som jag är villig att vidta för att förebygga hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda.

Demokratiskt valda politiker kan komma att få betala ett högt pris för sina uppdrag – ett pris som även hela samhället betalar för bevarandet av en öppen demokrati. När en politiker utsätts för hot och våld innebär det även en kränkning av det öppna samhället och demokratins grunder. Att politiker hoppar av eller tackar nej till vissa uppdrag för att de är rädda för att bli utsatta för hot är mycket förståeligt, men från demokratisk synpunkt är det helt oacceptabelt att de förtroendevalda på detta sätt kan skrämmas till tystnad.

Samtidigt är det problematiskt att peka ut en yrkesgrupp som mer skyddsvärd än någon annan eftersom det även finns en rad andra yrkesgrupper som i sitt dagliga arbete också riskerar att utsättas för hot eller våld. Det kan därför ifrågasättas om skärpt strafflagstiftning när det gäller brott mot specifikt förtroendevalda verkligen är rätt botemedel. Detta har även en rad remissinstanser påpekat. Jag är därför inte i dagsläget beredd att gå vidare med förslaget att införa förstärkt straffrättsligt skydd för rätten att utöva förtroendeuppdrag.

Det är angeläget att det finns en fungerande systematik i arbetet hos och mellan berörda aktörer för att kunna följa och motverka denna typ av brottslighet. Men jag tycker inte att kommitténs förslag om att inrätta en delegation, vilket i praktiken blir en ny myndighet, är den bästa lösningen.

Jag vill också betona att på flera håll är man redan på god väg att förverkliga flera av kommitténs förslag. Hos polisen har man utökat antalet personer med kompetens inom hot- och riskanalyser, och därmed har kommunikationen mellan de förtroendevalda och polismyndigheterna utökats, vilket ger förutsättningar för en förtrolig och öppen dialog. En översyn av ansvariga myndigheters statistikhantering och registrering av brott pågår också. Hos Åklagarmyndigheten har kontaktpersoner i frågan utsetts. Vidare arbetar Brottsförebyggande rådet tillsammans med Utvecklingsrådet med att ta fram verktyg för arbetet mot hot och våld riktat mot tjänstemän inom statliga myndigheter. En särskild utredare har också fått i uppdrag att analysera straffbestämmelserna för så kallad stalkning och ska överväga om lagstiftningen bör förändras för att förstärka skyddet för utsatta individer.

Jag avser att under hösten kalla berörda parter till överläggningar om hur vi tillsammans och var och en för sig kan gå vidare med de frågor som kommittén behandlat. Parter i ett sådant samråd skulle till exempel kunna vara de politiska partierna och ansvariga myndigheter samt representanter från andra utsatta yrkesgrupper. Detta samråd skulle som utgångspunkt för sitt arbete kunna ha de frågor som kommittén behandlar i betänkandet, till exempel behovet av handlingsplaner samt att kontaktpersoner utses hos partier och myndigheter som har god utbildning i

dessa frågor. Även vissa synpunkter som remissinstanserna framfört skulle kunna hanteras i detta sammanhang. Via samråden ges de inbjudna parterna också tillfälle att uppdatera lägesbeskrivningen i arbetet mot hot och våld mot förtroendevalda, samt tillfälle för utbyte av viktiga erfarenheter parterna emellan.

Målsättningen för det fortsatta arbetet är att det 2008 ska finnas på plats en väl känd struktur för att hantera hot och våld mot bland annat förtroendevalda.

Anf. 83 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Samtidigt ska jag erkänna att jag är lite besviken.

För det första, vilket jag tycker är allvarligast, kallar statsrådet på två ställen i svaret gruppen förtroendevalda för en yrkesgrupp. Politiker, folkvalda och förtroendevalda är ingen yrkesgrupp.

Jag tror att det är runt 5 procent av alla folkvalda i Sverige som är heltidspolitiker, 95 procent är fritidspolitiker som går från jobbet som ingenjör, lärare eller kassörskas på Konsum till att sköta ett frivilligt åtagande politiskt uppdrag. Det kan inte på något sätt jämföras med en yrkesgrupp.

Politiker har ingen fackförening. Politiker har inget arbetsmiljöavtal att luta sig mot. De har inget kollektivavtal att luta sig mot och ingen arbetsmiljölagstiftning. Även om regeringen gör rätt mycket jobb för att förstöra den som finns så finns det trots allt rätt mycket sådant för alla grupper som har en anställning. Detta gäller inte förtroendevalda.

För det andra tycker jag att svaret visar att statsrådet inte riktigt har läst utredningens förslag. Det kommer slarvig kritik som: Inte ska vi politiker ha bättre skydd än vad andra yrkesgrupper – återigen denna benämning – i samhället har.

Det förslag till straffskärpning som kommittén föreslog är inte alls lika starkt som den bestämmelse som har funnits i lagstiftningen ända sedan 70-talet i brottsbalken som gäller hot och våld mot tjänstemän.

I dag har socialsekreterare, till och med de som sitter i busskurer och säljer biljetter, polis och personal inom rättsväsendet ett betydligt större straffrättsligt skydd än det som kommittén ens föreslog att en regering skulle överväga. Det lämnar demokratiministern helt åt sidan.

För det tredje saknar jag i svaret ett äkta engagemang för det som vi ägnade mycket tid åt i utredningen. Det handlar om att se det totala demokratiska underskottet.

Vi träffade dessa unga människor, företrädesvis på gymnasieskolor i Stockholms förorter, som inte hade en aning om vad ordet förtroendevald betydde. De påstod sig aldrig ha träffat en politiker. De var överlyckliga för att komma in i riksdagens bankhall för att skaka hand med Pär Nuder, Mona Sahlin eller någon annan som just då kom förbi. De fick för första gången i sina 17-, 18 eller 19-åriga liv någon som helst känsla för vad folkstyre är i ett land som Sverige.

När vi verkar ha så olika bild – Vad är demokrati? Vad är folkstyre? Vad är förtroendeuppdrag? – mellan kommitténs ledamöter och regeringens demokratiminister blir jag väldigt bekymrad. Min första fråga till statsrådet är: Anser statsrådet att gruppen politiker i Sverige kan jämföras med en yrkeskår?

Anf. 84 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Nej, förtroendevalda kan nog inte jämföras med andra yrkeskårer. De flesta förtroendevalda är inte ens heltidsförtroendevalda och heltidspolitiker, utan de flesta gör det på sin fritid och är därmed unika.

Jag kan inte med trovärdighet gå ut till befolkningen och säga att bara för att man är förtroendevald är man mer skyddsvärd. Det finns också de som jobbar i demokratins tjänst i samhället på Försäkringskassan, socialkontoren och så vidare som också blir hotade på grund av sin yrkesutövning precis som politiker blir hotade för att de är politiker.

Det är viktigt att diskutera i det vida perspektivet i sin helhet. Vi har inte olika bild av vad demokrati eller folkstyre är, Berit Högman och jag. Men däremot delar vi inte uppfattningen att just straffskärpning är bästa sättet, eller att bilda en ny myndighet, som ni föreslog i betänkandet skulle vara den bästa metoden.

Jag tycker att många av förslagen i betänkandet är bra. Många av dem genomförs runt om i landet. Men det finns anledning att nu till hösten kalla samman till samråd. Hur långt har vi kommit? Vad mer behöver göras? Hur kan vi förbättra samverkan och samarbete?

Polisen har kommit långt när det gäller till exempel kontaktpersoner och handlingsplaner. Jag skulle önska att vi i partierna själva som utsätts för detta gör något. Vi verkar vara sämst på att ta hand om det som det står i betänkandet att man ska göra.

Om vi kunde börja med de förslag som finns tror jag att mycket är vunnet. Du ställde tidigare frågan: Vilka nya förslag har statsrådet? Jag vet inte om det är nya förslag som behövs ett år efter att man har lagt fram betänkandet.

Det som behövs är att de förslag som vi delar genomförs och görs bra. Situationen är inte annorlunda i dag än år 2006. Sedan får vi utvärdera och se hur utvecklingen går. Skulle det visa sig bli annorlunda är det nog dags att i så fall tänka på nya förslag.

Återigen: Jag tror att vi kanske ska gå tillbaka till oss själva och vår egen organisation i kommuner och landsting och i partierna. Vi ska se till att vi kan ge information och det råd och stöd som förtroendevalda i det här fallet behöver.

Anf. 85 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om att det nog är partierna som är bland dem som är sämst på att verkställa utredningens intentioner. Men jag konstaterar också vad som sägs i svaret. Alla de aktörer som frivilligt har åtagit sig uppgifter är de som nu håller på och verkställer förändringar. Det är polisen, Åklagarmyndigheten och Brå. Men hemläxan ligger kvar hos demokratiministern, regeringen och de politiska partierna.

Det är väl möjligt att ett samråd kan vara bra. Men vilken status får ett samråd? Jag återkommer till frågan. Det är otroligt viktigt att inte blanda ihop gruppen förtroendevalda med ett yrke. Förtroendevalda är grunden för folkstyret. Det är grunden för lagstiftningen och det som sedan tjänstemän utför.

I samma stund som vi försöker att jämställa de folkvalda med en yrkesgrupp har vi verkligen förstört grunden för att föra en debatt om folkstyret och demokratin.

Jag är ändå tacksam att statsrådet hävdar att det ligger någonting i utredningens förslag och att det går att jobba vidare med dem. Jag tror personligen att det krävs ett tryck för att få status i frågorna. Om inte tabubelagt så är det fortfarande svårt att prata om det.

Det gäller inte minst för de personer som blir utsatta. De får obefintligt stöd av sina partikolleger och fortfarande för lite stöd av institutioner som den egna kommunen eller det egna landstinget.

Det går faktiskt inte en månad utan att det kommer nya berättelser och nya historier ur verkligheten om hur fruktansvärt dåligt vi hanterar detta bekymmer i ett land som ändå har råkat ut för två ministermord. Och jag hoppas innerligt att vi kan vara överens om att vi gör allt för att uppvärdera politiken som en viktig förutsättning för en demokrati men att vi också tar detta bekymmer, som det faktiskt är, på allvar också för folkvalda. Det exkluderar inte att vi tar det mer på allvar för yrkesgrupper som domare och andra. Men återigen: Där finns det faktiskt lagstiftning sedan 70-talet, och det finns fungerande system i arbetsrätten. Bägge dessa saker saknas för gruppen folkvalda. Och jag menar att statsrådet måste komma ihåg det.

Anf. 86 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag tycker faktiskt att detta faller tillbaka på det sista som Berit Högman sade här. Hon talar om en lag från 70-talet som tydligen gör andra tjänstemän – i detta fall domare, åklagare och andra – mer skyddsvärda än till exempel politiker. Å andra sidan ökar hoten mot dessa personer, vilket betyder att straffskärpning kanske inte är det allra bästa sättet att komma åt just hot mot förtroendevalda. Jag tror faktiskt på de andra åtgärderna som ni har föreslagit.

Att jag säger nej till en delegation är därför att det finns en tendens att delegationer är som myndigheter. Och det finns en tendens att om man inrättar samordnande myndigheter tar inte andra ansvariga sitt ansvar. Jag tycker att det är bättre att polisen tar sitt ansvar, att Åklagarmyndigheten gör det, att partier gör det och att kommuner och landsting gör det. Det är bättre. Sedan kan man samverka i stället för att lägga uppgiften på någon annan.

Jag är övertygad om att vi till höstens samråd säkert kan komma vidare i denna fråga och framför allt se hur långt vi har kommit men också komma vidare med hur vi ska göra det bättre.

Men straffskärpning, som är det som Berit Högman värnar mest om, tycker jag är det sämsta förslaget i det betänkande som faktiskt innehåller många bra förslag utifrån förtroendevaldas perspektiv.

Anf. 87 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Nej, jag kan inte dela statsrådets uppfattning att straffsatsen är det som jag värnar mest om. Och det är ointressant vad jag värnar mest om. Det är en parlamentarisk utredning som i politisk enighet har lagt fram förslaget, och det förslaget har naturligtvis lagts fram på grund av att man från expertsidan också sade att en bra förutsättning för att

Svar på
interpellationer

exempelvis polisen ska utföra ett uppdrag på riktigt allvar är att det finns en straffsats som motsvarar insatsen i arbetet. Och vi och även experterna uppfattade att så inte var fallet.

Nu har jag av svaret hört tydligt att demokratiministern inte har för avsikt att jobba med den frågan, och jag har att förhålla mig till det.

Vad jag däremot också tycker är en väldigt stor uppgift är, som jag sade, att kommunicera med medborgare på ett väldigt brett och påtagligt sätt om vad folkstyre innebär eftersom det måste vara grunden för att ha förståelse för att politiker måste fatta även obekväma beslut, att pengarna inte räcker till hur många byskolor som helst, att pengarna inte räcker till hur många akutmottagningar som helst och så vidare. Ansvaret för den allmänbildningen åvilar alla och var och en. Och det tror jag att vi är överens om. Men jag saknar ett engagemang hos statsrådet för att en demokratiminister faktiskt kan göra väldigt mycket mer för att lyfta fram den frågan som angelägen.

I övrigt ber jag att få tacka för svaret.

Anf. 88 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag tackar Berit Högman för att vi fick möjlighet att lite grann sammanfatta vad som har hänt under det senaste året sedan kommittén lämnade sitt betänkande till regeringen.

Jag kan övertyga Berit Högman om att jag är engagerad i dessa frågor. Visst har jag det yttersta ansvaret som statsråd med ansvar för demokratin. Det handlar om att kommunicera med medborgarna, att försöka ändra attityder och att faktiskt få dem att förstå under vilka villkor som vi jobbar. Men att styra en kommun, ett landsting eller en stat är som att styra en familj. Man har en plånbok med en viss summa pengar, och de måste fördelas så att de räcker så gott det går. Vissa saker prioriterar man bort och andra prioriterar man upp vid olika tillfällen. Så är det. Men det ansvaret åligger inte bara mig som statsråd med ansvar för frågorna utan det åligger oss alla, framför allt alla politiker men också skolan och andra i samhället som faktiskt förstår hur det politiska systemet fungerar. Och där tror jag helt klart att vi har mycket kvar att göra, och det är viktigt att vi också gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2006/07:FPM112 Vitboken om EU och idrotten *KOM(2007)391* till kulturutskottet

2006/07:FPM113 Meddelande om Flexicurity *KOM(2007)359* till arbetsmarknadsutskottet

2006/07:FPM114 Meddelande om regelförenklingar inom bolagsrätt, redovisning och revision KOM(2007)394 till civilutskottet
2006/07:FPM115 Meddelande om cirkulär migration och partnerskap för rörlighet mellan EU och tredjeländer KOM(2007)248 till socialförsäkringsutskottet
2006/07:FPM116 Meddelande om den övergripande strategin för migration gentemot EU:s östra och sydöstra grannregioner KOM(2007)247 till socialförsäkringsutskottet

Prot. 2006/07:134
30 augusti

---

16 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Framställning
2006/07:RS3 till konstitutionsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna framställning skulle förlängas till *onsdagen den 3 oktober*.

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2006/07:127 Några ändringar i kriminalvårdslagstiftningen

18 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 23 augusti

2006/07:683 Bättre upplysning om säkert sex
av *Monica Green* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

den 24 augusti

2006/07:684 Vägcabotage
av *Anders Karlsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

den 27 augusti

2006/07:685 Stockholm som fortsatt finanscentrum i Norden
av *Börje Vestlund* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:686 Åtgärder för Östersjön

av *Jacob Johnson* (v)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:687 Arbetslösa och långtidssjukskrivna med ärenden hos kronofogdemyndigheten

av *Egon Frid* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 28 augusti

2006/07:688 Landansluten el för fartyg i hamn

av *Carina Ohlsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:689 Försiktighetsprincipen inom kemikaliepolitiken

av *Carina Ohlsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:690 Läckande miljöbomb i Skagerrak

av *Jan-Olof Larsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

den 30 augusti

2006/07:691 Trafikförsäkring

av *Christina Oskarsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:692 Bättre upplysning om säkert sex

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:693 Konsumentskydd vid köp på Internet

av *Monica Green* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:694 Samhällets krishanteringsförmåga

av *Monica Green* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:695 Konsumentskydd vid så kallade gratisprodukter

av *Monica Green* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 augusti

2006/07:1577 Barentsrådet och svenska initiativ

av *Britta Rådström* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1578 Konsumentvägledning och kommunerna
av *Britta Rådström* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:1579 Bemyndigande för att ändra föreskrifter om allmänna vattentjänster
av *Anne Marie Brodén* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1580 Priset Världens barn
av *Kent Härstedt* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2006/07:1581 Stöldräder mot äldre i Dalarna och samordning av polisinsatser
av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1582 Företagshälsovården
av *Finn Bengtsson* (m)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2006/07:1583 Framtiden för Katrineholms tingsrätt
av *Fredrik Olovsson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 28 augusti

2006/07:1584 Omorganisation av Vattenfall Eldistribution
av *Kristina Zakrisson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:1585 Ökat stöd till handikapporganisationerna
av *Eva Olofsson* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1586 Kinas och Indiens roll för demokratiseringsprocessen i Burma
av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1587 Brev från burmesiska parlamentariker till FN:s generalsekreterare
av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1588 Regeringens ovilja att stödja internationella evenemang
av *Lars Wegedal* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

den 29 augusti

2006/07:1589 Tillsynen på telemarknaden
av *Lars-Arne Staxäng* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1590 Lokalt bestämmande över trängselskatten
av *Sven Bergström* (c)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1591 Alkoholskatt
av *Fredrik Olovsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
2006/07:1592 Barnäktenskap
av *Tina Acketoft* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 30 augusti

2006/07:1593 Skånskt fiske och gasledningen
av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)
2006/07:1594 Bistånd till Etiopien
av *Fredrik Malm* (fp)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)
2006/07:1595 Kommunerna och brandskydd
av *Rosita Runegrund* (kd)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)
2006/07:1596 Lokalisering av ett vindkraftscentrum på Gotland
av *Christer Engelhardt* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
2006/07:1597 Bostäder och bullergränser
av *Gustav Blix* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 23 augusti

2006/07:1459 Frivilliga avsättningar i stället för expropriation
av *Cecilia Widegren* (m)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

den 24 augusti

2006/07:1542 Upprustning av E 22 i Kalmar län
av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2006/07:1543 Upprustning av Tjustbanan och Stångådalsbanan
av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2006/07:1545 Skatt på alkoholhaltiga drycker inköpta via Internet
av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1546 En renare havsmiljö
av *Henrik von Sydow* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1547 Tilläggsdirektiv till utredningen om allmännyttans villkor

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:1554 Förskrivning av antidepressiva läkemedel

av *Carina Hägg* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1557 Omskärelse av barn

av *Staffan Danielsson* (c)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

den 27 augusti

2006/07:1549 Vita käppen

av *Fredrik Lundh* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1551 Akuta forskningsinsatser mot törskatesvamp

av *Fredrik Lundh* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:1552 Afghanistans flyktingar

av *Mikael Oscarsson* (kd)
till statsrådet Tobias Billström (m)

den 28 augusti

2006/07:1555 Mediekoncentrationen

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:1556 Västsahara

av *Kerstin Lundgren* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1558 Högskolorna och universitetskanslerns utspel

av *Lena Hallengren* (s)
till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

den 29 augusti

2006/07:1559 Färgen på svenska soldaters västar i Afghanistan

av *Åsa Lindestam* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1560 Valfrihet för alla att välja skola

av *Mats Gerdau* (m)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1569 Internationella insatser som saknar medel

av *Åsa Lindestam* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1561 Miljösanktionsavgifter

av *Jepppe Johnsson* (m)
till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2006/07:1562 Försäkringskassans posthantering

av *Göran Lindblad* (m)
till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2006/07:1564 Gemensamt nordiskt yrkesutbildningssystem för vuxna

av *Fredrik Lundh* (s)
till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2006/07:1565 Utbildning Nord

av *Fredrik Lundh* (s)
till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2006/07:1568 Ekonomiskt stöd till yrkesfiskare

av *Peter Jeppsson* (s)
till jordbruksminister *Eskil Erlandsson* (c)

2006/07:1572 Formellt undantag om EMU

av *Pernilla Zethraeus* (v)
till statsrådet *Cecilia Malmström* (fp)

2006/07:1574 Beslutsnivåer för insatsledning inom Försvarsmaktens högkvarter

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister *Mikael Odenberg* (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

21 § Kammaren åtskildes kl. 17.26.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 36 (delvis),
av talmannen därefter till och med 13 § anf. 78 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Svar på interpellation 2006/07:679 om statsministerns ansvar för att försvara de mänskliga rättigheterna även i enskilda fall.....	2
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m)	2
Anf. 2 MONA SAHLIN (s).....	3
Anf. 3 HANS WALLMARK (m).....	4
Anf. 4 Utrikesminister CARL BILDT (m)	5
Anf. 5 MONA SAHLIN (s).....	6
Anf. 6 HANS WALLMARK (m).....	7
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m)	7
Anf. 8 MONA SAHLIN (s).....	8
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m)	9
5 § Svar på interpellation 2006/07:661 om antalet universitet i Sverige.....	9
Anf. 10 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	9
Anf. 11 BERIT HÖGMAN (s)	10
Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (s)	11
Anf. 13 LARS HJÄLMERED (m)	12
Anf. 14 TOBIAS KRANTZ (fp)	13
Anf. 15 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	14
Anf. 16 BERIT HÖGMAN (s)	15
Anf. 17 MIKAEL DAMBERG (s)	16
Anf. 18 LARS HJÄLMERED (m)	17
Anf. 19 TOBIAS KRANTZ (fp)	17
Anf. 20 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	18
Anf. 21 BERIT HÖGMAN (s)	19
Anf. 22 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	19
6 § Svar på interpellation 2006/07:676 om ansvarsfrågan vid läckande gamla fartygsvrak.....	20
Anf. 23 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	20
Anf. 24 TINA EHN (mp)	21
Anf. 25 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	23
Anf. 26 TINA EHN (mp)	23
Anf. 27 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	24
Anf. 28 TINA EHN (mp)	24
7 § Svar på interpellation 2006/07:667 om obalansen på svensk arbetsmarknad.....	25
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	25
Anf. 30 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	26
Anf. 31 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	27

Anf. 32 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	28
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	29
Anf. 34 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	31
Anf. 35 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	31
8 § Svar på interpellation 2006/07:669 om kollektivavtalen och arbetsrätten	32
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	32
Anf. 37 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	33
Anf. 38 RAIMO PÄRSSINEN (s)	34
Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (s)	35
Anf. 40 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	36
Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	37
Anf. 42 RAIMO PÄRSSINEN (s)	38
Anf. 43 BÖRJE VESTLUND (s)	38
Anf. 44 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	39
Anf. 45 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	40
Anf. 46 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	40
9 § Svar på interpellation 2006/07:671 om försäkringar av anställningstryggheten	41
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	41
Anf. 48 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	41
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	42
Anf. 50 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	43
10 § Svar på interpellation 2006/07:682 om tveksamma arbetserbjudanden.....	44
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	44
Anf. 52 SYLVIA LINDGREN (s)	45
Anf. 53 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
Anf. 54 SYLVIA LINDGREN (s)	46
Anf. 55 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	47
Anf. 56 SYLVIA LINDGREN (s)	48
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	48
11 § Svar på interpellation 2006/07:647 om svenskt agerande vid tillsättning av ny chef för Valutafonden	49
Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m)	49
Anf. 59 LEIF PAGROTSKY (s)	50

Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (m).....	51
Anf. 61 LEIF PAGROTSKY (s)	52
Anf. 62 Finansminister ANDERS BORG (m).....	53
Anf. 63 LEIF PAGROTSKY (s)	53
Anf. 64 Finansminister ANDERS BORG (m).....	54
Anf. 65 TALMANNEN.....	55
12 § Svar på interpellation 2006/07:659 om granskningen av finanspolitiken.....	55
Anf. 66 Finansminister ANDERS BORG (m).....	55
Anf. 67 MONICA GREEN (s)	56
Anf. 68 Finansminister ANDERS BORG (m).....	57
Anf. 69 MONICA GREEN (s)	58
Anf. 70 Finansminister ANDERS BORG (m).....	59
Anf. 71 MONICA GREEN (s)	60
Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m).....	60
13 § Svar på interpellation 2006/07:674 om konsekvenser av Skatteverkets omorganisation.....	61
Anf. 73 Finansminister ANDERS BORG (m).....	61
Anf. 74 RAIMO PÄRSSINEN (s).....	61
Anf. 75 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	63
Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (m).....	63
Anf. 77 RAIMO PÄRSSINEN (s).....	64
Anf. 78 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	65
Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (m).....	66
Anf. 80 RAIMO PÄRSSINEN (s).....	66
Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (m).....	67
14 § Svar på interpellation 2006/07:678 om åtgärder med anledning av hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda.....	68
Anf. 82 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	68
Anf. 83 BERIT HÖGMAN (s)	69
Anf. 84 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	70
Anf. 85 BERIT HÖGMAN (s)	70
Anf. 86 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	71
Anf. 87 BERIT HÖGMAN (s)	71
Anf. 88 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	72
15 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	72
16 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid	73
17 § Bordläggning.....	73
18 § Anmälan om interpellationer.....	73
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	74
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	76

